

Nr 267.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inrättande av en kommunskogslånefond; given Stockholms slott den 14 mars 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

J. B. Johansson.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 14 mars 1930.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen statsrådet Johansson anför:

I skrivelse den 12 maj 1928 har skogssällskapet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för tillgodogörande av kala och försumpade marker genom deras sammanförande till gemensamhetsskogar och försättande i skogbärande skick med stöd av billiga, av staten tillhandahållna lån.

Sedan denna skrivelse enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 november 1928 överlämnats till de utredningsmän, vilka jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1928 tillkallats med uppdrag att inom jordbruksdepartementet verkställa utredning angående statens medverkan till vinnande av skogsbörd å vissa marker (1928 års skogsvårdskommitté), för att tagas i övervägande vid utredningens verkställande, hava utredningsmännen den 14 december 1929 avgivit betänkande angående statslån till kommuner för inköp av skogsmark i vissa fall (statens offentliga utredningar 1929:34).

I betänkandet har kommittén hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att dels godkänna vissa av kommittén föreslagna grunder för meddelande av lån med förräntnings- och återbetalningsskyldighet till särskilda slag av kommuner i syfte att för dem underlätta inköp av vissa marker med otillfredsställande skogstillstånd inom område, varå skogsvårdslagen äger tillämpning, dels ock besluta, att en särskild statlig lånefond, benämnd kommunskogslånefonden, skulle inrättas, vilken fond skulle förvaltas av statskontoret och från vilken lån kunde av Kungl. Maj:t beviljas kommuner enligt förenämnda grunder, samt att såsom kapitalökning för denna fond anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor.

Berörda av kommittén föreslagna grunder för den ifrågasatta låneverksamheten innefattas i ett betänkandet bilagt förslag till kungörelse angående lån

från statens lånefond för underlättande av kommuners inköp av skogsmark i vissa fall (kommunskogslånefonden), vilket förslag torde få såsom bilaga A fogas vid detta protokoll.

Över betänkandet hava infortrade yttranden avgivits av statskontoret, domänstyrelsen och centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund ävensom av samtliga länsstyrelser, skogsvårdsstyrelser och landstings förvaltningsutskott, varjämte fullmäktige i riksgäldskontoret, svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, skogssällskapet och Sveriges skogsägareförbund yttrat sig i ärendet.

I årets statsverksproposition har i avbidan på proposition i ämnet under utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkten 7, såsom kapitalökning för kommunskogslånefonden beräknats för budgetåret 1930/1931 ett belopp av 200,000 kronor.

Sedan utredningen i detta ärende numera slutförts, anhåller jag att få underställa detsamma Kungl. Maj:ts prövning.

I betänkandet har kommittén till en början angivit omfattningen och syftet av kommitténs utredning i ämnet och därvid uttalat, att kommittén med anledning av skogssällskapets förenämnda framställning samt vissa av kommittén införskaffade yttranden från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, svenska landstingsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska stadsförbundet, till behandling upptagit frågan, huruvida och i vilken form staten borde vidtaga åtgärder för underlättande av kommuners förvärv av skogsmark med otillfredsställande skogstillstånd i syfte att försätta sådan mark i nöjaktigt skogligt skick. Kommittén har därvid framhållit, att denna fråga ägde nära samband med det uppdrag, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 oktober 1928 anförtrots åt kommittén att verkställa utredning angående statens medverkan för vinnande av skogsbörd å vissa marker och till fullgörande varav kommittén den 1 november 1929 avgivit betänkande, samt vidare anfört:

Utredningens omfattning och syfte.

Vad anginge ett i skogssällskapets skrivelse den 12 maj 1928 berört spörsmål om sammanförande av marker med otillfredsställande skogstillstånd till gemensamhetsskogar med andra rättssubjekt än kommuner såsom ägare, hade kommittén ansett detsamma ej böra i förevarande sammanhang göras till föremål för utredning. Kommittén ville erinra, att detta spörsmål beaktats i 1926 års lag om delning av jord på landet, enligt vilken författning i skifteslag ingående skogbärande eller till skogsbörd företrädesvis tjänlig mark kunde vid skifte under vissa villkor avsättas till gemensamhetsskog för att till delägarnas gemensamma nytta förvaltas. De i lagen i detta avseende upptagna bestämmelserna, som återfunnes i 10 kap. 5 och 6 §§, medgäve, att samfällid skogsmark i vissa fall finge avsättas till gemensamhetsskog även mot vederbörande delägares vilja. Med hänsyn till den korta tid, varunder dessa bestämmelser ägt tillämpning, syntes närmare erfarenhet böra vinnas om deras verkningar, innan frågan om vidtagande av ytterligare åtgärder från statens sida i detta avseende upptoges till prövning.

Redogörelse för den omfattning, vari under senare tid kommunskogar förvärvats eller medel avsatts för sådant ändamål.

Sedan kommittén därefter i betänkandet omnämnt de förslag, som tidigare framkommit rörande åtgärder från statens sida för att bistå kommuner vid inköp av skogsmark för bildande av kommunala skogar samt i detta sammanhang erinrat, bland annat, att 1911 års skogslagstiftningskommitté med anledning av en av riksdagen i skrivelse den 29 augusti 1914, nr 185, gjord framställning i ämnet verkställt utredning rörande behövligheten och lämpligheten av åtgärder från statens sida för beredande av understöd åt kommuner för bildande av kommunsogar, har kommittén i betänkandet redogjort för den omfattning, vari under senare tid kommunsogar förvärvats eller medel avsatts för sådant ändamål.

Kommittén har härvid — under framhållande att 1911 års skogslagstiftningskommitté i och för nyssangivna utredning genom länsstyrelserna infordrat uppgifter dels om de fall, där kommun inköpt skogsmark för varaktigt skogsbruk, dels ock därom, huruvida några kommuner avsatt medel till bildande av fond för framtida sådana inköp, samt att de erhållna uppgifterna hänförde sig till förhållandena i slutet av år 1914 eller början av år 1915 — i betänkandet upptagit en sammanställning av dessa uppgifter. Av nämnda sammanställning framgår, att 115 landskommuner inköpt eller annorledes förvärvat skogsfastigheter av varierande storlek, vilka fastigheter i vissa fall disponerades såsom fattiggårdar eller skolläreboställen, samt att härförutom 125 andra kommuner bildat fonder, i allmänhet genom reserverande av skogsaccismedel, för framtida inköp av kommunsogar.

Kommittén har vidare meddelat vissa av skogssällskapet lämnade uppgifter rörande antalet fall, då under sällskapets medverkan landskommun, stad eller landsting inköpt skogsmark, ävensom om arealerna av sålunda inköpt mark med särskiljande av vissa olika slag av mark. Sagda uppgifter innefattas i en tablå av följande lydelse.

Inköpt av	Antalet inköpta allmänningssogar	Areal skogsmark i hektar				
		Kal	Försumpad	Vanhävdad m. mkt glesa o. oväxtliga bestånd	Annan	Summa
Landsting	9	4 038·57	3 496·26	2 827·56	1 468·34	11 830·73
Stad	1	246	69·84	189·17	—	505·01
Landskommuner	29	1 373·97	761·15	1 415·42	1 594·48	5 145·02
Summa	39	5 658·54	4 327·25	4 432·15	3 062·82	17 480·76

Av tablå framgår, att antalet av de skogar, som under skogssällskapets medverkan inköpts av nämnda tre slag av kommuner, utgör 39 och att dessa skogar omfatta en areal skogsmark av sammanlagt 17,480.76 hektar ävensom att av sagda skogar 9 med en sammanlagd areal av 11,830.73 hektar tillhöra landsting, 1 med en areal av 505.01 hektar tillhör stad samt 29 med en totalareal av 5,145.02 hektar tillhöra landskommuner.

Slutligen har kommittén från finansdepartementet införskaffat uppgifter å de fall, då Kungl. Maj:t under tiden från och med år 1915 till och med november månad år 1929 jämlikt gällande kommunalförfattningar meddelat landskommuner och landsting tillstånd att upptaga lån i ändamål att för de upplånade medlen inköpa skogsmark eller att därmed inlösa skuld, härledande från inköp av sådan mark. Dessa uppgifter innefattas i följande tablå:

K o m m u n	År för K. Maj:ts beslut	Lånebelopp kronor	Begärd amorteringstid, år	Med-given amorteringstid, år	Anmärkingar
Sundby kommun	1915	10 000	40	40	Fastställande av amorteringstid skulle ske på senare framställn. Sådan ej gjord.
Lunda »	1916	80 000	40	—	
Ånimskogs »	1916	38 000	40	40	Tidigare lånemedgivande å 40 000 kr. återkallat.
Flöns »	1918	40 000	30	30	
Enslövs »	1918	20 000	40	35	Tillika tillstånd att ikläda sig bet.-ansvar för in-tecknad gäld å c:a 18 500 kr.
Kinna »	1922	22 000	20	20	
Enslövs »	1923	46 800	40	30	
Fogdö »	1924	50 000	40	30	
Sandhems »	1927	36 500	30	30	
Kalmar läns norra landsting . .	1927	145 000	40	30	
» » södra »	1927	95 000	»längsta möjliga»	30	
Årstads kommun	1928	21 500	30	30	
Hjärnarps »	1929	14 700	40	40	
Åkers »	1929	12 000	25	25	
Skaraborgs läns landsting . . .	1929	55 500	50	50	{Amorteringsfrihet under de första 10 åren.

Av tablå framgår, att under nämnda tidrymd 3 landsting och 11 landskommuner erhållit tillstånd till upptagande av lån för ifrågavarande ändamål samt att de lån, vartill tillstånd lämnats under sagda period, uppgå till sammanlagt 687,000 kronor eller i medeltal till cirka 45,000 kronor för år. Tablå visar även, att tillstånd till här avsedd upplåning lämnats i väsentligt större utsträckning under åren 1927—1929 än tidigare.

Kommittén har uppgivit, att något tillstånd till upplåning av stad för inköp av skogsmark under berörda tidsperiod ej lämnats.

Kommittén har därefter till behandling upptagit frågan, huruvida kommunala förvärv av skogsmarker med otillfredsställande skogstillstånd kunde anses önskvärda från det allmännas synpunkt.

Kommittén har i detta avseende till en början erinrat, att i landet förekomme mycket betydande arealer till skogsbörd tjänliga marker, varå skogstillståndet vore otillfredsställande, samt att närmare utredning härutinnan lämnats beträffande försumpade skogsmarker i det betänkande, som avgivits den 26 november 1926 av särskilda inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga angående statsbidrag för torrläggning av mark i ändamål av skogsbörd m. m. (statens offentliga utredningar 1926:29), och i fråga om andra

Äro kommunala förvärv av skogsmarker med otillfredsställande skogstillstånd önskvärda från det allmännas synpunkt?
Kommittén.

skogsmarker med otillfredsställande skogstillstånd i det av kommittén den 1 november 1929 avgivna betänkandet angående statens medverkan för vinnande av ökad skogsproduktion å vissa marker (statens offentliga utredningar 1929:27). Beträffande omfattningen och beskaffenheten av ifrågavarande marker har kommittén därför hänvisat till nämnda två betänkanterna.

Kommittén har vidare redogjort för de åtgärder för skogsproduktionens höjande å nyssangivna marker, som från statens sida redan vidtagits eller av kommittén tidigare föreslagits, och härom anfört:

För främjande av torrläggning av försumpade skogsmarker, som vore belägna inom område, varå 1923 års skogsvårdslag ägde tillämpning, hade riksdagen från och med budgetåret 1927—1928 årligen anvisat ett särskilt anslag, benämnt statens skogsutdikningsanslag. Från detta anslag kunde för nämnda ändamål beviljas bidrag utan återbetalningsskyldighet till högst 40 procent av den av vederbörande myndighet godkända kostnaden för det skogsutdikningsföretag, varom fråga vore. Dylikt bidrag kunde utgå även till kommun, där denna ägde sådan mark, som nyss sagts. Bidragsverksamheten handhades av skogsvårdsstyrelserna samt, beträffande skogar, som vore anslutna till skogssällskapet, av detta.

Vad anginge andra åtgärder för främjande av skogsproduktion än skogsdikning hade kommittén i betänkandet den 1 november 1929 föreslagit, att statsunderstöd finge lämnas även till dylika åtgärder, dock allenast såvitt anginge skogar, vilka lydte under 1923 års skogsvårdslag, och blott i fråga om vissa slag av marker å dessa skogar. Enligt kommitténs förslag kunde sålunda statsunderstöd till dylika åtgärder utgå för nämnda skogar i fråga om följande marker med otillfredsställande skogstillstånd, nämligen 1) skogsmarker, som vore kala eller be vuxna med blott enstaka träd, 2) vanhävdade skogsmarker, där skogsbeståndet vore av synnerligen otillfredsställande slutenhet och tillika i väsentlig mån saknade utvecklingsmöjligheter, samt 3) skogsmarker, som vore be vuxna med s. k. stavaskogsbestånd. Beträffande nämnda vanhävdade marker kunde dock understöd lämnas allenast under förutsättning, att avsättningsvärdet å det virke, som borde avverkas å dylik mark för erhållande av nöjaktig föryngring, understege kostnaden för de åtgärder, som för sådant ändamål borde utföras. Understöd finge i regel ej utgå till åtgärd, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag vore pliktig utföra. I likhet med bidrag från statens skogsutdikningsanslag vore berörda understöd avsett att bland ägarna till ifrågavarande marker skapa en omfattande självverksamhet för markernas försättande i tillfredsställande skogligt skick. I anslutning härtill skulle enligt förslaget statsunderstöd även i detta fall utgå i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet, och finge dylikt bidrag beviljas till högst 50 procent av den av vederbörande myndighet godkända kostnaden för det företag, varom fråga vore. Bidrag finge utgå till dem, som med ägande- eller fideikommissrätt innehade mark av nyss angivna beskaffenhet, dock med undantag av aktiebolag, och kunde sålunda beviljas även kommuner. Jämväl förevarande bidragsverksamhet skulle enligt förslaget handhavas av skogsvårdsstyrelserna eller, vad anginge skogar, som vore anslutna till skogssällskapet, av detta.

Tydligt vore, att såväl förenämnda bidragsverksamhet för främjande av skogsdikning som — därest den av kommittén föreslagna verksamheten för understödjande av andra åtgärder för befordrande av skogsproduktion genomfördes — denna verksamhet vore ägnad att bland kommunerna skapa ett ökat intresse att för bildande av kommunskogar förvärva sådana marker, med avseende varå statsbidrag för berörda ändamål finge utgå. Dessa bi-

drag medförde dock ej någon direkt lättnad vid själva förvärvet av dylik mark. Finansieringen av sådant förvärv ankomme å vederbörande kommun ensam, och måste denna följaktligen om ej medel för ändamålet fonderats eller eljest funnes disponibla, anskaffa medlen genom lån.

Kommittén har slutligen närmare angivit de fördelar, som det allmänna bereddes genom förvärvande till kommunkogar av marker med otillfredsställande skogstillstånd, och härutinnan anført:

Såsom kommittén närmare utvecklat i betänkandet den 1 november 1929, vore det otvivelaktigt ett statligt intresse av synnerlig vikt, att de inom landet förekommande stora arealer till skogsbörd tjänliga marker, varå skogstillståndet vore otillfredsställande, snarast möjligt sattes i nöjaktigt skogsproduktivt skick. Det torde emellertid ej kunna förväntas, att genom nu utgående statsbidrag till skogsdikningsföretag eller genom de av kommittén föreslagna statsbidragen till andra åtgärder för vinnande av ändamålsenlig skogsproduktion de mycket omfattande marker av nyssangivna beskaffenhet, vilkas iståndsättande nämnda bidrag avsåge, i sin helhet komme att på vederbörande markägares föranstaltande sättas i tillfredsställande skick. I ej få fall torde markägarna sakna tillräckligt intresse eller erforderliga resurser för utförande av de för ändamålet behövliga arbetena. Särskilt torde detta gälla av ålder kala skogsmarker, varå utförande av skogsodling först i en relativt avlägsen framtid skänkte odlaren lön för hans arbete. Det borde ock uppmärksammas, att i de trakter av landet, där jorden blivit föremål för en långt genomförd uppdelning och de särskilda fastigheternas skogsområden därför vore förhållandevis små, svårighet med hänsyn till betesförhållanden och andra omständigheter ej sällan mötte för den enskilde fastighetsägaren att iståndsätta sin skogsmark och rationellt sköta därå växande skog. Även finge framhållas, att ett produktivgörande av här avsedda marker understundom förutsatte utförande av större väganläggningar eller vidtagandet av andra mera omfattande transportanordningar samt att det ofta ej torde vara möjligt att förmå de särskilda markägarna att gemensamt ombesörja dylika anordningar. Det vore därför tydligen från statens synpunkt önskvärt, att dessa marker kunde nyttiggöras för skogsproduktion jämväl på annat sätt än genom åtgärder, som helt berodde av de enskilda markägarnas fria initiativ. En utväg, som härvid förtjänade noggrant beaktande, vore markernas förvärvande av kommuner för att av dessa iståndsättas och förvaltas såsom kommunal egendom.

På sätt framhållits i förenämnda riksdagsskrivelse den 29 augusti 1914 måste det antagas, att, då kommunerna hade en tillvaro, som sträckte sig över en obegränsad tidrymd, av dem ägda skogar bleve föremål för en ändamålsenlig, på uthållighet grundad hushållning, vilket för landets virkesförsörjning och skogsbrukets utveckling vore av stor betydelse. Av kommunernas berörda egenskap torde ock följa, att de hade större intresse än de enskilda markägarna att sätta för skogsbörd tjänliga marker med otillfredsställande skogstillstånd i lämpligt produktivt skick. Även i de fall, då vinsten av i sådant avseende vidtagna åtgärder framträdde först efter längre tids förlopp, kunde kommunerna räkna på att få direkt tillgodogöra sig denna vinst.

Förvärvande av här avsedda marker till kommunkogar vore av betydelse för skogsvården jämväl därutinnan, att markernas iståndsättande och rationella utnyttjande vore ägnat att bland skogsägarna inom vederbörande kommun skapa intresse för vidtagande av liknande åtgärder å dem tillhöriga skogar. Kommunkogens skötsel vore enligt sakens natur föremål för särskild uppmärksamhet från kommunmedlemmarnas sida, och de skogsvårdsåtgär-

der, som utfördes å denna, bleve därför kända och så småningom tillämpade även å de enskilda skogarna inom kommunen. I detta sammanhang finge även påpekas, att kommunskogar i vissa fall kunde få direkt betydelse för den upplysningsverksamhet rörande skogsskötsel, som skogsvårdsstyrelserna bedre bland landets skogsägare, i det dessa skogar ofta torde kunna användas såsom lämpliga demonstrationsobjekt.

Slutligen finge erinras, att bildandet av kommunskogar kunde bliva till avsevärt gagn även för de särskilda kommunernas ekonomi. Visserligen torde rätten för kommun att inköpa skogsmark vara i vissa avseenden begränsad genom kommunallagstiftningen — till denna fråga återkomme kommittén i det följande — men torde denna rätt dock vara tillräckligt omfattande för att medgiva förvärv av skogsmarksområden av den storlek, att dessas virkesavkastning kunde bliva en betydelsefull inkomstkälla för kommunen. Kommittén ville härvid erinra om de stora ekonomiska fördelar, som de inom Dalarna och Norrland i sammanhang med storskiftet och avvitrningen avsatta besparings- och allmänningsskogarna medfört för respektive socknar. Vid tider av arbetslöshet torde därjämte innehavet av här avsedd skogsmark kunna bliva till nytta för vederbörande kommuner därutinnan, att därå erforderliga skogsvårds- och andra arbeten i vissa fall torde kunna med fördel utföras såsom nödhjälpsarbeten. Särskilt gällde detta skogsdikningsarbeten och väganläggningar.

Det finge i detta sammanhang framhållas, att inom de typiska kalmarksområdena av landet ett ej ringa antal kommuner funnes, för vilkas ekonomiska utveckling skogsodlande av de inom kommunen belägna skoglösa marker vore av den allra största betydelse. På sätt skogssällskapet framhållit, lede dessa kommuner ej sällan av svagt skatteunderlag och trycktes därför av dryga kommunalskatter, vilket i vissa fall nödvändiggjort anvisande av bidrag från skatteutjämningsmedel. Ett allmänt iståndsättande av skogsmarkerna inom dylika kommuner skulle tydligen väsentligt höja markägarnas skatteförmåga och avsevärt bidra till förbättrande av kommunernas ekonomi. För dylika kommuner vore det tydligen av särskilt intresse, att dessa sattes i tillfälle att förvärva lämpliga kalmarksområden för att genom områdenas skogsodlande stimulera de enskilda markägarna för vidtagande av enahanda åtgärd beträffande dem tillhöriga marker av denna beskaffenhet.

Av det anförda torde framgå, att bildande av kommunskogar genom förvärvande för ändamålet av skogsmarker med otillfredsställande skogstillstånd kunde medföra betydande fördelar såväl från allmän skogsvårdssynpunkt som med hänsyn till kommunernas ekonomi. Det vore därför otvivelaktigt ett viktigt statsintresse, att bildandet av dylika skogar i ökad omfattning komme till stånd.

Yttranden.

I de i ärendet avgivna yttrandena har i allmänhet vitsordats, att kommunala förvärv av marker med otillfredsställande skogstillstånd kunde vara till gagn från skogsvårdens synpunkt. I många fall vore nämligen förhållandena sådana, att de enskilda markägarna ej hade möjlighet eller tillräckligt intresse för dylika markers produktivgörande, och vore det då till fördel, om detta syfte kunde vinnas genom markernas förvärvande till kommunskogar. Med sin till tiden obegränsade tillvaro kunde kommunerna med större egen fördel än en enskild skogsägare nedlägga kostnader å iståndsättandet av ifrågavarande marker samt beträffande dem genomföra en på uthållighet grundad hus hållning. Det finge ej heller förbises, att ett sammanförande av mindre skogsmarksområden till ett större komplex under gemensam förvaltning underlät-

tade en rationell skötsel av skogen. Även vore att märka, att kommunala förvärv av kala och därmed jämförliga skogsmarker vore till nytta för skogsvården även därutinnan, att markernas utnyttjande för skogsbörd genom vederbörande kommuns försorg bleve ett verksamt föredöme för de enskilda skogsägarna i trakten.

Beträffande frågan, huruvida kommunala inköp av marker med otillfredsställande skogstillstånd vore till fördel även för de särskilda kommunernas ekonomi, hava i yttrandena olika meningar framförts. Å vissa håll har man givit sin anslutning till vad kommittén i detta avseende anfört, under det i andra yttranden hävdats, att dylika inköp i regel komme att bliva en mindre god affär för vederbörande kommuner. Särskilt gäve erfarenheten vid handen, att skogsodling å gammal kalmark från räntabilitetssynpunkt vore ett föga gynnsamt företag, och gällde detta, även om intet värde räknades å själva marken.

Flera ortsmyndigheter i mellersta Sverige hava framhållit, att skogsmarker med otillfredsställande skogstillstånd ej förekomme i denna del av landet i sådan omfattning, att kommunala förvärv av dylika marker kunde bliva av större betydelse från skogsvårdssynpunkt.

Ett *mindretal skogsvårdsstyrelser* har ansett, att bildande av kommunskogar ej kunde anses vara något statsintresse, då skogsmarkerna borde bevaras i den jordbruksidkande befolkningens ägo såsom stöd för jordbruket. Det borde även uppmärksammas, att kommunala inköp av skogsmarker vore till nackdel för de enskilda skogsägarna jämväl därutinnan, att avsättningen av ved och virke till kommunerna genom dylika inköp komme att minskas. På grund härav och då förvärv av marker med otillfredsställande skogstillstånd för kommunerna själva ej medförde någon ekonomisk fördel, syntes staten ej böra vidtaga åtgärder för främjande av dylika förvärv.

Någon meningsskiljaktighet torde ej råda därom, att ett iståndsättande av de inom landet förekommande synnerligen omfattande marker med otillfredsställande skogstillstånd är från nationalekonomisk och social synpunkt synnerligen önskvärt. För främjande av detta syfte har staten under senare år lämnat betydande understöd till utdikning av försumpade skogsmarker inom 1923 års skogsvårdslags tillämpningsområde, och har Kungl. Maj:t i proposition nr 134 till innevarande års riksdag äskat ett särskilt anslag till understödjande av andra arbeten för skogsproduktionens höjande å vissa marker under sagda lag. Även om statliga åtgärder av nu angiven art äro av mycket stor betydelse för produktivgörande av ifrågavarande marker med otillfredsställande skogstillstånd, torde det dock ej kunna antagas, att på denna väg samtliga dessa marker skola försättas i nöjaktigt skogligt skick. På sätt kommittén framhållit, torde de enskilda markägarna i ej få fall sakna erforderliga resurser eller tillräckligt intresse härför, och gäller detta särskilt sådana marker, där för ändamålet erforderliga arbeten kräva förhållandevis dryga kostnader samt det ekonomiska resultatet av dessa arbeten kan tillgodogöras först efter längre tids förlopp.

Vill man i största möjliga utsträckning nyttiggöra här avsedda marker för

skogsproduktion, torde därför för ernående av detta syfte jämväl andra vägar böra anlitas än de förut angivna. I likhet med kommittén anser jag, att den utväg, som härvid i främsta rummet bör komma i betraktande, är markernas förvärvande av kommuner för att av dessa iståndsättas och förvaltas såsom kommunal egendom.

På sätt av utredningen framgår, har under de senare decennierna ett ej ringa antal kommuner förvärvat skogsmarker för drivande av skogsbruk eller avsatt medel för detta ändamål, och har intresset för bildande av kommunkogar under denna tid avsevärt stegrats. Detta förhållande torde väsentligen bero på det omfattande och intresserade arbete för ändamålet, som skogssällskapet nedlagt och som särskilt inriktats på främjande av kommunala förvärv av kala och försumpade skogsmarker samt andra marker med otillfredsställande skogstillstånd.

Erfarenheten från skogssällskapets verksamhet giver vid handen, att iståndsättande av dylika marker är en uppgift, som är väl lämpad för kommunerna. Det ligger ock i sakens natur, att kommunerna med sin till tiden obegränsade tillvaro hava större intresse för dylika arbeten än den enskilde markägaren, då de förra städse kunna räkna på att få njuta vinsten därav, även om denna utfaller först i en relativt avlägsen framtid. Det bör särskilt uppmärksammas, att kommunerna genom arbeten av ifrågavarande art kunna uppväcka och vidmakthålla ett ökat skogsvårdsintresse bland sina medlemmar och därigenom förskaffa sig indirekta fördelar.

Frågan, huruvida inköp och produktivgörande av marker, som här avses, kunna bli till fördel för vederbörande kommuners ekonomi, är tydligen beroende på markernas läge och beskaffenhet samt de kostnader, som kommunerna i varje fall få vidkännas för markernas förvärvande och iståndsättande, ävensom på den framtida prisutvecklingen å trävarumarknaden. Något generellt omdöme rörande lämpligheten från ren ekonomisk synpunkt av dylika inköp torde därför ej kunna göras, men är uppenbarligen ej uteslutet, att inköpen i gynnsamma fall kunna bli ekonomiskt lönande företag. Det torde kunna förutsättas, att kommunerna vid förvärvande av skogsmarker för ifrågavarande ändamål komma att iakttaga nödig varsamhet och ej inlåta sig på andra företag än sådana, som äro ekonomiskt berättigade.

I detta sammanhang må erinras, att kommunerna genom förvärvande av marker, varom nu är fråga, i vissa fall kunna beredas gagn även på det sätt, att de för markernas produktivgörande erforderliga arbetena lämpligen kunna utföras såsom reservarbeten.

Den av vissa skogsvårdsstyrelser hävdade uppfattningen, att kommunala förvärv av ifrågavarande beskaffenhet vore till skada för den jordbruksidkande befolkningen, enär denna därigenom frånhändes mark, som borde bibehållas i dess ägo såsom stöd för jordbruket, torde sakna fog, därest sagda förvärv begränsas till sådana skogsmarker, vilka ligga kala eller eljest äro väsentligen improduktiva och vilka ej kunna antagas bli iståndsatta genom de enskilda markägarnas försorg.

I likhet med kommittén och flertalet i ärendet hörda myndigheter anser jag alltså, att bildande av kommunskogar genom förvärvande för ändamålet av marker med otillfredsställande skogstillstånd kan vara till gagn såväl från allmän skogsvårdssynpunkt som under vissa förutsättningar även med hänsyn till kommunernas ekonomi. Det måste därför anses vara ett viktigt allmänt intresse, att bildandet av dylika skogar i ökad omfattning kommer till stånd.

Kommittén har även diskuterat spörsmålet, hurvida behov av statsåtgärder för främjande av kommunala förvärv av här avsedda skogsmarker kunde anses föreligga. Kommittén har härvid erinrat, att inom flera kommuner fonder bildats i ändamål att bereda medel för inköp av kommunskogar, samt vidare i detta avseende anfört:

Behovet av statsåtgärder för ifrågakörande ändamål.

Kommittén.

Med hänsyn till den snabba utveckling av den kommunala verksamheten, som under senare tid ägt rum, och de allt mera stegrade anspråk, som till följd härav ställdes å kommunernas ekonomi, hade nämnda fondbildning, trots det livliga intresse, som mångenstädes förefunnes för saken, fortskridit ganska långsamt. Allenast i ett fåtal fall hade på denna väg tillräckliga medel kunnat anskaffas för verkställande av dylika inköp. Förvärven av skogsmarker för bildande av kommunskogar hade därför i allmänhet skett med medel, som för ändamålet helt eller huvudsakligen upplånats av vederbörande kommuner.

Enligt vad kommittén inhämtat från skogssällskapet, hade ursprungligen lån för inköp av kommunskogar, som bildats under medverkan av sällskapet, upptagits hos olika kassor, sparbanker, försäkringsföretag m. fl. enskilda inrättningar till de i allmänna lånemarknaden gängse räntesatser. Under världskriget och även närmast därefter hade även affärsbankerna anlåtats för anskaffande av medel för ändamålet, vilket med hänsyn till de under denna tid rådande höga räntesatser medfört, att finansieringen av de med dylika medel inköpta kommunskogarna blivit synnerligen betungande. Under senare år, då anspråken på kommunernas ekonomi ökats och tillgängliga resurser måst anlitas för bestridande av löpande utgifter, hade fordran, att kostnaderna för kommunskogarnas bildande skulle fördelas å längre tidsperioder, starkt aktualiserats och spörsmålet att söka få kommunskogarna finansierade med långfristiga billiga lån trätt i förgrunden. För realiserande av detta önskemål hade skogssällskapet genom förhandlingar med vissa penningförvaltande allmänna institutioner, särskilt postsparbanken och pensionsförsäkringsfonden, utverkat, att lån av dessa i vissa fall beviljats för ifrågavarande ändamål, vilka lån utlämnats på gynnsammare villkor än de av förenämnda enskilda inrättningar och banker beviljade lånen. De fördelaktigaste lånebetingelserna hade därvid erhållits hos pensionsförsäkringsfonden, som utlämnat lån för här avsett ändamål, löpande med en ränta av 4.6 procent samt med amorteringstider av 30 å 40 år.

Det finge erinras, att enligt gällande reglementen för förvaltningen av de medel, som inginge i pensionsförsäkringsfonden eller innestode å postsparbanken, dessa medel kunde göras fruktbarande genom utlämnande av lån till bl. a. kommuner, därest Kungl. Maj:t lämnat tillstånd till lånens upptagande. Enahanda bestämmelse gällde även i fråga om utlåningen från den fond, som omförmyndades i 19 § i 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete.

De lånemöjligheter, som, på sätt nu angivits, stode till buds för bildande av kommunskogar, torde emellertid ej vara tillfyllest att uppväcka något mera allmänt intresse bland kommunerna för förvärvande i nämnda syfte av kala eller försumpade skogsmarker eller andra marker med otillfredsställande skogstillstånd. Då dylik mark efter inköpet först måste genom utdikning, skogs-

odling eller andra särskilda åtgärder sättas i nöjaktigt produktivt skick, vilka åtgärder åtminstone delvis måste bekostas av vederbörande kommun, samt det därjämte i regel torde åtgå en tidrymd av två å tre decennier efter åtgärder-
nas utförande, innan någon virkesavkastning från marken kunde påräknas, vore tydligt, att kommunerna ofta hyste betänklighet att för inköp av dylika mar-
ker upptaga lån, för vilka ränta och amortering måste under hela lånetiden
ärligen erläggas. Denna betänksamhet vore desto mera naturlig, som den eko-
nomiska ställningen för flertalet av landets kommuner för närvarande vore
mindre gynnsam och ofta nödvändiggjort påläggande av dryga kommunalskat-
ter. En förutsättning för stimulerande av kommunernas intresse för sådana
inköp, som här avsåges, torde vara, att tillfälle bereddtes kommunerna att för
ändamålet erhålla lån, vilkas förräntning och amortering i möjligaste mån be-
stämdes på sådant sätt, att medel till dessa utgifter i väsentlig utsträckning
erhölles genom virkesavkastningen från de skogsmarker, för vilkas förvärvande
lånen upptoges. Räntefoten för lånen borde sålunda ej sättas högre än att den
ungefärligen motsvarade den uthålliga avkastning, som erhöles å kapital, in-
vesterat i här avsedd skogsmark, under förutsättning att marken iståndsattes
och underkastades rationell skötsel, och borde låntagaren därjämte såvitt möj-
ligt medgivas anstånd med räntans erläggande under den del av lånetiden, då
någon virkesavkastning från marken ej vore att emotse. Ett dylikt anstånd
vore desto mera påkallat, som låntagaren under nämnda del av lånetiden finge
vidkännas kostnader för skogsmarkens sättande i produktivt skick. Vidare
borde lånets amortering såvitt möjligt ordnas på det sätt, att den skog, som vore
avsedd att uppdragas å marken, lämnade effektivt bidrag till amorteringens
fullgörande. Tydligt vore, att varken enskilda penninganstalter eller allmänna
penningförvaltande institutioner vore i tillfälle att utlämna lån för ifrågavarande
ändamål enligt nu angivna villkor. Därest dylika lån skulle ställas till kom-
munernas förfogande, torde detta ej kunna ske på annan väg, än att en särskild
låneverksamhet för ifrågavarande ändamål anordnades genom statens försorg.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommittén funnit sig böra i princip
tillstyrka, att åtgärder vidtoges för anordnande av en statlig låneverksamhet i
förevarande syfte.

Yttranden.

I flertalet yttranden har vitsordats, att anordnandet av en statlig låneverk-
samhet för underlättande av kommunala förvärv av ifrågavarande skogsmar-
ker vore av behovet påkallat, och hava de av kommittén angivna riktlinjerna
för denna verksamhet i allmänhet ej föranlett erinran. I några yttranden har
dock en från kommitténs ståndpunkt härutinnan avvikande uppfattning kom-
mit till synes.

Länsstyrelsen och *landstingets förvaltningsutskott i Jämtlands län* hava så-
lunda ifrågasatt, huruvida ej staten borde underlätta kommunala förvärv av
här avsedda marker genom att för ändamålet lämna bidrag utan återbetalnings-
skyldighet. Till stöd härför har framhållits, att det vore ett viktigt natio-
nalekonomiskt intresse, att ifrågavarande marker sattes i produktivt skick,
samt att lånevägen ej syntes lämplig för främjande av kommunala förvärv av
dessa marker, när därigenom kapital, vars räntabilitet vore mycket oviss, bun-
des för lång tid framåt. Därtill komme, att stor försiktighet borde iakttagas,
då det gällde kommunernas skuldsättning och pålagor, som komme att påvila
kommande generationer. Det förutsattes givetvis, att, därest statsbidrag bevil-
jades för ifrågavarande ändamål, en noggrann prövning ägde rum såväl i fråga

om den utsträckning, vari bidrag skulle utgå, som beträffande storleken av bidragen.

Skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har jämväl gjort gällande, att statens understöd för här avsett ändamål borde utgå i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet, samt såsom motiv härför anfört, att bildande av kommunskogar genom förvärvande av kala eller försumpade skogsmarker eller andra marker med otillfredsställande skogstillstånd snarare vore ett statligt än ett kommunalt intresse samt att dylika förvärv endast genom understöd i nyssangivna form kunde anses ekonomiskt försvarbara.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har ansett, att en statlig verksamhet i förevarande syfte lämpligen borde givas formen av en kombination av lån och bidrag i anslutning till det sätt, varpå staten understödde vattenavledningsföretag. Länsstyrelsen har härvid framhållit, att odling av gammal kalmare vore en långt svårare och dyrbarare affär än odling av nyligen avverkade kalmare samt att kommunerna därför från affärssynpunkt torde i regel göra klokt i att förvärva sig annan skogsmark till allmänningar än de gamla kalmarena. För att intressera kommunerna till en affärsmässigt med annan allmänningsbildning konkurrenskraftig kalmarsodling, torde därför staten behöva erbjuda kommunerna förmånligare villkor än dem, som avsåges med den av kommittén föreslagna låneverksamheten.

Såsom förut nämnts, måste det anses såsom ett viktigt allmänt intresse, att marker med otillfredsställande skogstillstånd i ökad omfattning förvärfvas av kommuner för att sättas i nöjaktigt skogligt skick. De lånemöjligheter, som för närvarande stå kommunerna till buds för inköpande av sådana marker, äro emellertid, på sätt kommittén framhållit, ej så gynnsamma, att kommunerna därigenom kunna i erforderlig omfattning stimuleras för dylika inköp. För ernående av detta syfte torde vara nödigt, att kommunerna beredes tillfälle att erhålla lån på sådana villkor, att lånens förräntning och amortering i väsentlig omfattning kan ske med medel, som inflyta genom virkesavkastningen från de skogsmarker, för vilkas förvärvande lånen upptagas. Mot vad kommittén i detta avseende anfört synes i stort sett intet vara att erinra. Däremot kan jag ej biträda den från vissa håll framförda uppfattningen, att staten för underlättande av här avsedda förvärv borde lämna understöd i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet. En dylik anordning skulle innebära, att staten helt eller till mera avsevärd del bestrede köpeskillingen för den mark, varom fråga vore, men synes en uppoffring av denna räckvidd i förevarande fall knappast vara förenlig med statens intresse. Finner staten sig böra vidkännas kostnaderna för inköp av mark, som här avses, torde det nämligen i regel vara fördelaktigare för staten att förvärva marken för egen räkning. Ett understödjande av ifrågavarande förvärv på nyss angivet sätt skulle ock lätt kunna medföra, att dessa förvärv komme att taga en omfattning, som ej vore avsedd eller önskvärd.

Med hänsyn till vad nu anförts och då ett tillgodoseende av förenämnda lånebehov ej torde kunna ske på annat sätt, än att en särskild låneverksamhet för ifrågavarande ändamål anordnas genom statens försorg, finner jag mig, i likhet

Departement-
schefen.

med kommittén och flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna, böra tillstyrka, att åtgärder vidtagas i sådant syfte.

*Kommuner-
nas inköp
av skogs-
mark och
frågan om
kommunal
kapitalbild-
ning.*

Under erinran, att, då en kommun inköpte en skogsmark, kommunen därmed investerade ett visst kapital i marken, har kommittén till behandling upptagit frågan, i vad mån dylika inköp kunde anses stå i överensstämmelse med allmänna regler för kommunal kapitalbildning, sådana dessa framstode genom tolkning av kommunalförfattningarna.

Kommittén.

Kommittén har härvid omnämnt bestämmelserna i 5 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet (F. k. l.) samt motsvarande stadganden i 5 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad (F. k. s.) ävensom anmärkt, att gällande lag om skogsaccis för landskommuns del uttryckligen påbjöde, att skogsaccismedel skulle avsättas till en skogsaccisfond, från vilken kommunen i viss utsträckning ägde anvisa medel såsom tillskott för täckande av sådana utgifter för kommunen, till vilka enligt gällande författningar medel eljest skolat beredas genom allmän kommunalskatt.

Kommittén har vidare rörande innebörden av kommunallagarnas bestämmelser i förevarande avseende anfört:

Kapitalbildning hos kommun kunde — bortsett från det fall, att kapital utan något kommunens åtgörande tillföle kommunen genom gåva eller testamente eller på annat sätt — ske genom inköp av vissa nyttigheter eller genom avsättning till fonder. I vartdera fallet kunde, i allt fall teoretiskt, för kapitalbildningen tagas i anspråk antingen vissa kommunens inkomster eller ock upplånade medel. Bland inkomsterna finge i detta avseende skiljas mellan inkomster genom uttaxering och övriga inkomster. Bland de inkomster, som icke utgjorde uttaxerade medel, märktes bl. a. inkomster av i kommunens ägo redan befintligt kapital, vidare nöjesskatt, hundskatt m. m.

Vad *inköp av nyttigheter* beträffade vore i avseende å kommuns befogenhet att företaga dylika inköp stadgandet i 1 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet (1 § F. k. s. Jfr 4 § i lagen om landsting) vägledande. Enligt detta stadgande ägde en kommuns medlemmar att själva, efter vad förordningen närmare bestämde, vårda sina »gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter», såvitt icke, enligt gällande författningar, det tillkomme offentlig ämbetsmyndighet att dem handhava. Det torde kunna sägas, att en kommuns inköp av nyttigheter vore förenliga med kommunalförfattningarna allenast i den mån nyttigheterna tjänade ändamål, som låge inom kommunens befogenhet, och inköpen skedde i en omfattning, som icke ginge utöver kommunens behov.

Önskade kommunen verkställa inköp av en nyttighet med anlitande av låne-medel, skulle beslut om sådant låns upptagande för att vinna bindande kraft i allmänhet underställas Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse (73 § F. k. l., 74 § F. k. s.; jfr 54 § i lagen om landsting).

I anslutning till den av kommittén sålunda hävdade principiella uppfattningen har kommittén närmare angivit, i vilken omfattning kommun kunde anses berättigad att inköpa skogsmark, och i detta avseende anfört:

Det syntes kommittén tydligt, att det icke kunde vara med kommunalförfattningarna väl överensstämmande, att en kommun i obegränsad omfattning företog inköp av skogsmark utan att inköpen ställdes i relation till vissa kommunala behov. Fastmer syntes det kommittén, som om man vid bedömandet av

förevarande spörsmål från kommunalförfattningarnas synpunkt borde utgå från de behov av skogsmark och skog, som för en kommun föreläge, främst från kommunens direkta behov av virke, och från denna utgångspunkt söka bilda sig en uppfattning om storleken av den skogsmark, som i det särskilda fallet kunde anses böra utgöra den ifrågavarande kommunens »husbehovsskog». En landskommun av genomsnittstyp hade tydligen vissa årligen återkommande, icke obetydliga behov av ved för skolhus och kommunalhus, för fattigvård och sjukvård, liksom ock kommunen tid efter annan behöfde byggnadsvirke för nybyggnad eller ombyggnad av sina hus. En landstingskommun hade högst betydande behov av ved och virke för sina sjukvårdsanstalter, skolor m. m. Dessa behov kunde uppskattas till sin ungefärliga omfattning. Från denna torde man ock, såsom nämnt, om man ej krävde alltför stor noggrannhet i uppskattningen, kunna sluta till en maximigräns för omfattningen av kommunens »husbehovsskog», så långt gränsen bestämdes av virkesbehovet. Härtill komme, att ytterligare behov av skogsmark kunde i särskilda fall föreligga. Särskilt för städernas del torde kunna tänkas dylika ytterligare behov, exempelvis för avsättande av parker, för dränering av försumpad mark m. m. Utöver de gränser, som bestämdes av de i det särskilda fallet föreliggande kommunala behoven, syntes man, med nu gällande kommunalförfattningar, icke böra tillåta kommuns inköp av skogsmark.

Frågan bleve då, huruvida det resultat, vartill man sålunda komme, kunde anses tillfredsställande ur de synpunkter av huvudsakligen nationalekonomisk art, vilka drivit fram den föreliggande frågan om åtgärder för ifrågavarande skogsmarkens iståndsättande. Ansåges resultatet icke tillfredsställande, erbjöde sig en tänkbar utväg däri, att i gällande kommunalförfattningar vidtoges ändring i syfte att möjliggöra större innehav av skog i kommunernas hand. Häremot reste sig emellertid betänkligheter av flera slag. En sådan lagändring bleve mycket vittutseende, och man kunde med skäl fråga sig, varför man just på denna punkt, men ej på andra, skulle tillåta en kapitalbildning, gående utöver de gränser, som uppdroges av föreliggande kommunala behov. Betänkligheterna bleve särskilt framträdande i den mån det gällde att företaga den ifrågavarande kapitalbildningen med anlåtande av uttaxerade medel.

Kommittén kunde så mycket hellre stanna vid de begränsningar för de tänkta skogsmarksinköpen, vilka enligt vad förut sagts torde föranledas av gällande kommunallagstiftning, som kommittén vore av den uppfattningen, att även inom denna ram de önskemål, som i frågan framstälts ur nationalekonomiska synpunkter, kunde i väsentlig mån tillgodoses. Det torde icke ofta förekomma, att välbelägna och i övrigt lämpliga skogsmarker av sådan storlek kunde erbjudas en kommun till inköp, att markerna i areal överstege den beräknade maximigränsen för kommunens »husbehovsskog». Att märka vore härvid, att, då markens iordningsställande och skogens uppväxande toge lång tid i anspråk, det syntes fullt försvarligt, att man vid beräkning av husbehovsskogens storlek toge hänsyn till den utveckling kommunen kunde väntas undergå under en lång följd av år framåt.

Kommittén har framhållit, att, innan lån beviljades för här avsett ändamål, erforderlig utredning borde verkställas rörande det behov av skogsmark för tillgodoseende av kommunala ändamål, som i det särskilda fallet kunde anses vara för handen.

I överensstämmelse med sin förenämnda uppfattning om låneverksamhetens begränsning enligt de i kommunallagstiftningen innefattade grunderna för kommunal kapitalbildning har kommittén i oförmälda förslag till kungörelse an-

gående ifrågavarande lån ej upptagit några bestämmelser i förevarande avseende.

Yttranden.

Det övervägande flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna och sammanlutningarna har anslutit sig till kommitténs ståndpunkt i detta hänseende eller lämnat denna utan erinran. Från några håll hava dock anmärkningar däremot framkommit.

Länsstyrelsen i Gotlands län har sålunda gjort gällande, att för undvikande av missförstånd angående vidden av kommunernas befogenhet i förevarande avseende i den föreslagna kungörelsen borde på ett tydligare sätt än som skett uttryckas, att det kommunala behovet skulle vara avgörande vid prövning av ansökningar om lån för ifrågavarande ändamål.

I motsats härtill har *skogsvårdsstyrelsen i Gotlands län* betonat, att några särskilda betsämnelser, åsyftande att i fråga om skogsmark begränsa förvärvsrätten för en kommun till viss areal, som stode i förhållande till kommunens virkesbehov, syntes varken behövliga eller lämpliga. Det borde ej förutsättas, att vederbörande kommuner i framtiden skulle få sitt virkesbehov nått och jämnt fyllt från de bildade kommunskogarna, utan borde dispositionen av avkastningen vara fri.

Länsstyrelsen i Hallands län har hävdadt, att den befogenhet, som enligt gällande kommunalförfattningar tillkomme kommun att inköpa skogsmark, borde anses vidsträcktare än kommittén angivit, samt till utveckling härav anfört:

Den av kommittén uttalade uppfattningen, att det enligt gällande kommunalförfattningar ej vore tillåtet för kommun att inköpa skogsmark utöver de gränser, som bestämdes av de i det särskilda fallet föreliggande kommunala behoven, vore synnerligen farlig. Särskilt i fråga om landstingens länsallmänningsverksamhet syntes denna uppfattning kunna vara ödesdiger, enär landstingets eget behov av virke och ved ofta torde vara ganska minimalt. De byggnader, landstinget läte uppföra, byggdes i regel av tegel eller annan sten. Eldningen i desamma plägade ske medelst kol eller koks. Själva principen, att en kommuns skogsinköp ej borde få överstiga dess eget husbehov, kunde icke godkännas. Dessa inköp skedde ju i nationalekonomiskt syfte för att bevara åt kommunens invånare, icke blott åt kommunalförvaltningen, en välskött skogstillgång, till stöd för framtida behov. Ifall kommunallagarna tilläventyrs verkligen lade hinder i vägen härför, vore det nödvändigt, att de ändrades. Då emellertid en kommun finge t. ex. teckna aktier i en järnväg eller annat företag, som ansåges bliva till gagn för kommunens invånare, vore det svårt att se, varför icke kommunen skulle också kunna inköpa och förvalta en skogsallmänning, även om icke hela avverkningen därifrån åtginge för de kommunala institutionerna. En dylik kommunskog kunde även i viss mån förliskas med ett kommunalt verk, som tillhandahölle allmänheten vissa nyttigheter mot betalning, vilken inflöte i kommunens kassa. Det ville synas, som om kommitténs ifrågavarande uttalande om skogsallmänningens begränsning icke skulle vara nödvändigtvis betingat av kommunalförfattningarna. Då lån skulle beviljas av Kungl. Maj:t, torde det i varje fall icke behöva befaras, att någon kommun finge på denna väg inlåta sig på ekonomiska äventyrligheter.

Landstingets förvaltningsutskott i Västerbottens län har framhållit, att om de med förslaget åsyftade fördelarna för stat och kommun skulle vinnas, det

ej vore tillräckligt att giva inköpen en så snäv begränsning som kommittén ifrågasatt. De avsedda skogsförvärven torde i stället böra åsyfta att skapa ett kapitalobjekt åt vederbörande kommuner, som i framtiden kunde bliva av verkligt ekonomiskt gagn för den då levande generationen. Kommitténs farhågor för att låta kommunerna i osunt spekulationssyfte företaga inköp av skogsmark borde tryggas på annat sätt än genom att ställa inköpen i relation till kommunernas husbehov. Detta torde lämpligast kunna ske genom lagstadganden rörande kommunernas fondbildning. — *Skogsvårdsstyrelserna i Jämtlands och Västerbottens län* hava uttalat sig i liknande riktning.

Landstingets förvaltningsutskott i Göteborgs och Bohus län har ifrågasatt, huruvida förvärv av skogsmark för landstingens husbehov kunde vara av något vidare praktiskt värde. Däremot skulle det vara av stort gagn, om landstingen finge enbart för ökande av skogsbestånden i respektive län förvärva marker, varom här vore fråga, samt skogsodla och förvalta dem. För tillgodoseende av detta önskemål erfordrades emellertid, såsom kommittén antytt, viss ändring i landstingsförordningen.

Länsstyrelsen i Blekinge län har gjort gällande, att, därest utvägen att genom billiga statslån underlätta kommunala förvärv av kala och försumpade marker i ändamål av markernas bringande i kultur skulle kunna med någon större framgång beträdas, det vore nödigt att lätta på den inskränkning med avseende å förvärven till att omfatta allenast »husbehovsskog», som enligt kommitténs mening följde av 1 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har anslutit sig till kommitténs ståndpunkt i förevarande avseende samt påpekat, att husbehovssynpunkten endast borde tjäna att bestämma gränsen för kommunernas lagliga markförvärv. Kommittén torde ej hava åsyftat, att de bildade kommunsskogarna skulle skötas såsom typiska husbehovsskogar i den bemärkelse som ex. ecklesiastika boställsskogar. Sådana husbehovsskogar med en stel reglering av virkesuttagen vore långt ifrån önskvärda och kunde ej bliva några föredömen i fråga om rationell skötsel. En kommunskogs avkastning borde, om skogen skulle skötas efter ekonomiska principer, kunna disponeras lika fritt som en enskild skogs och försäljas eller nyttiggöras i de kommunala inrättningarna alltefter rådande förhållanden.

Beträffande frågan i vad mån kommun äger befogenhet inköpa skogsmark av här ifrågavarande beskaffenhet vill jag erinra om vissa bestämmelser i lagen den 12 maj 1917 om expropriation. Enligt sagda lag må fastighet, som tillhör annan än kronan, om Konungen prövar det nödigt, tagas i anspråk genom expropriation för åstadkommande på det allmännas bekostnad av skogsåterväxt å skogsmark, som är genom kalhuggning eller på annat sätt ödelagd och ej utgör nödig betesmark, och stadgas därjämte i lagen, att rätt till expropriation för detta ändamål må, om rätten ej skall utövas av kronan, icke beviljas annan än den kommun, inom vars område marken är belägen, eller landstinget eller skogsvårdsstyrelsen inom landstingsområ-

Departementschefen.

det. Vid prövning av framställning om expropriationsrätt för ifrågavarande ändamål skall Konungen, där markens ägare erbjuder, att han själv skall ombesörja återväxt, giva ägaren skälig tid därtill. Göres ej sådant erbjudande av markägaren eller varda nödiga återväxtåtgärder ej vidtagna inom förelagd tid och bifalles framställningen om expropriationsrätt, bestämmer Konungen samtidigt, därest denna rätt skall tillkomma annan än kronan, viss tid, inom vilken nye ägaren skall sörja för återväxt. Av nu angivna bestämmelser läser följa, att beträffande kommun, inom vars område ödelagd skogsmark är belägen, det bör anses såsom en kommunal uppgift att — jämväl annorledes än genom expropriation — förvärva sagda mark i syfte att därå åstadkomma nöjaktig skogsåterväxt, om sådan eljest ej kan antagas komma till stånd. Någon begränsning av kommunens befogenhet i detta hänseende till att avse allenast viss areal dylik mark torde ej kunna härledas från nämnda bestämmelser. Det synes dock böra förutsättas, att kostnaderna för förvärvet skola stå i skäligt förhållande till kommunens skattekraft och finansiella läge, och kan lämpligheten av förvärvet från denna synpunkt i underställningsväg bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning, därest kommunen beslutar upptaga lån för bestridande av sagda kostnader. Av motiven till berörda bestämmelser i expropriationslagen framgår, att med uttrycket »skogsmark, som är genom kalhuggning eller på annat sätt ödelagd» närmast avses skogsmark, som av ålder ligger kal. Det synes emellertid böra antagas, att kommuns befogenhet att i förevarande syfte förvärva «skogsmark ej är begränsad att uteslutande gälla egentlig kalmark, utan läser denna få anses omfatta även annan skogsmark, vilken i fråga om improduktivitet är väsentligen likställd med kalmark. I anslutning härtill torde kommun få anses berättigad att i förevarande syfte förvärva jämväl mark, varå skog visserligen finnes men varå denna saknar utvecklingsmöjligheter till följd av försumpning, vanhävd eller annat dylikt förhållande. Jag vill i detta sammanhang erinra, att de kommunala förvärv av skogsmarker, som skett under skogssällskapets medverkan, i stor utsträckning avsett försumpade marker samt vanhävdade marker med mycket glesa och oväxtliga bestånd.

Med den befogenhet att förvärva skogsmark, som enligt det nu anförda bör anses tillkomma kommun — i förevarande avseende bör tydligen landsting likställas med primärkommun — torde det nationalekonomiska syftet med den ifrågasatta låneverksamheten kunna i allt väsentligt tillgodoses. Någon ändring i gällande kommunalförfattningar läser sålunda för detta ändamål ej vara påkallad. På frågan i vad mån kommunerna må äga befogenhet att förvärva marker med tillfredsställande skogstillstånd saknas i förevarande sammanhang anledning att ingå.

Låneverksamhetens omfattning med hänsyn till olika slag av kommuner.

Kommittén har föreslagit, att lån för ifrågavarande ändamål må beviljas landskommuner, köpingar, som utgöra särskilda kommuner, och landsting ävensom kommunalförbund, som uteslutande omfatta kommuner av nämnda slag. Enligt kommitténs förslag må lån ej utgå till städer eller municipal-samhällen.

Till stöd för förslaget i denna del har kommittén anfört:

Vid bedömande av förevarande fråga ledde de grundläggande synpunkter på den föreslagna låneverksamheten, som kommittén utvecklat, naturligt nog tanken i första hand på landskommuner och landsting såsom låntagare i denna verksamhet. Beträffande dessa slag av kommuner torde det relativt ofta gälla, att en skogsmark med otillfredsställande skogstillstånd hade ett sådant läge, att ett förvärv av skogsmarken från kommunens sida tedde sig ändamålsenligt. Likaså torde det beträffande landskommuner och landsting i många fall bliva lämpligt att använda den uppvuxna kommunkogens naturprodukter direkt för kommunens behov av ved och virke.

Däremot syntes övervägande skäl tala för att lämna städerna utanför låneverksamheten. Behoven av ved och virke vore ju även för städernas del betydande. Men belägenheten av skogsmark med otillfredsställande skogstillstånd torde sällan vara sådan, att ett förvärv av marken från en stads sida framstode såsom naturlig, särskilt därest man förutsatte en användning av de blivande naturprodukterna i stadskommunens hushållning. Av svenska stadsförbundet hade vitsordats, att frågan om kalmarkers förvärvande för städernas del saknade större räckvidd. Samma förhållande torde med stor sannolikhet kunna påstås gälla även beträffande de övriga slag av marker med otillfredsställande skogstillstånd, som låneverksamheten vore avsedd att omfatta.

Mot städernas medtagande i låneverksamheten talade även en synpunkt av organisatorisk art. Såsom i det följande skulle närmare utvecklas önskade man för utövande av vissa lokala bestyr för låneverksamheten anlita — jämte skogssällskapet — landets skogsvårdsstyrelser. Då dessa jämlikt 1923 års skogsvårdslag hade att öva uppsikt över enskildas, däribland landskommuners och landstings, skogar, måste de förutsättas äga god kännedom om samma skogar och sålunda vara lämpade för nämnda uppgift. Städernas skogar vore däremot, jämlikt förordningen den 24 juli 1903 angående förvaltningen av städernas skogar, ställda under domänstyrelsens överinseende och stode, eller kunde ställas, under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. Då det med hänsyn härtill ej torde kunna ifrågakomma, att handhavandet av förenämnda lokala bestyr beträffande dessa skogar uppdroges åt skogsvårdsstyrelserna, skulle ett inbegripande av dylika skogar under låneverksamheten hava till följd, att berörda uppgift måste — med undantag för skogar, som vore anslutna till skogssällskapet — anförtros åt skogsstatens tjänstemän. Enligt kommitténs uppfattning torde emellertid lämpligheten av en dylik anordning i och för sig kunna ifrågasättas, och skulle i varje fall därigenom ett ändamålsenligt organiserande av låneverksamheten avsevärt invecklas och försvåras.

Med hänsyn till vad nu anförts och i betraktande av den ringa betydelse, som den föreliggande frågan syntes hava för städernas del, ansågo kommittén, att dessa för närvarande ej borde göras delaktiga i låneverksamheten. Därest, såsom från något håll blivit ifrågasatt, städernas skogar framdeles komme att inordnas under skogsvårdslagen och sålunda bliva ställda under skogsvårdsstyrelsernas tillsyn, torde frågan om städernas rätt till erhållande av lån böra tagas under förnyat övervägande.

Vad anginge köping, som utgjorde särskild kommun, syntes övervägande skäl tala för att låta jämväl dylik kommun bliva föremål för verksamheten. Avgörande härvid torde böra vara den omständigheten, att skog, tillhörig köping, lydde under allmänna skogsvårdslagen och således stode under tillsyn av skogsvårdsstyrelse.

Däremot syntes municipalsamhälle, i betraktande av de begränsade verksamhetsuppgifter, som dylikt samhälle ägde, icke böra bliva föremål för låneverksamheten. Behov, som sammanhängde med ordnings- och hushållningsangelä-

genheter, avsedda i ordningsstadgan och byggnadsstadgan för rikets städer samt i brandstadgan och hälsovårdsstadgan, syntes näppeligen kunna motivera bildandet av kommunskogar i dessa samhällens ägo.

Det syntes ingalunda otänkbart, att bildandet av kommunskogar kunde bliva en lämplig uppgift för kommunalförbund. Även sådana torde därför böra få möjlighet att erhålla lån från den ifrågasatta nya fonden, dock endast förbund, som uteslutande omfattade sådana slag av kommuner, vilka enligt vad nyss anförts borde vara berättigade att erhålla lån från fonden.

Yttranden.

Kommitténs förslag i förevarande avseende har tillstyrkts av flertalet i ärendet hörda myndigheter och sammanslutningar. I några yttranden hava dock erinringar däremot framställts.

Landstingets förvaltningsutskott i Gävleborgs län har sålunda uttalat betänkligheter däremot, att landstingens verksamhet skulle utsträckas att omfatta även förvaltning av sådana skogsmarker, som i kommitténs förslag avsåges, då en dylik förvaltning krävde icke blott sakkunskap utan även en skötsel och omtanke, som skulle avsevärt tynga landstingens redan förut omfattande förvaltning. Härtill komme, att de ekonomiska konsekvenserna av dylika markers förvärvande vore mycket ovissa. Enligt utskottets mening borde landstingen dock ej uteslutas från rätten att erhålla statslån för ifrågavarande ändamål, då omständigheter kunde inträffa, som nödgade landstingen att ingripa i förevarande syfte.

Skogsvårdsstyrelserna i Stockholms och Västmanlands län hava framhållit, att anskaffande av husbehovsskogar knappast kunde anses befogat för landstingens del, då dessas institutioner låge spridda samt på grund härav platsen för virkeskonsumtionen i regel ej komme att ligga inom rimligt avstånd från husbehovsskogen.

Skogssällskapet har uttalat tvivel, huruvida bildande av kommunskogar skulle, såsom kommittén antagit, kunna bliva en lämplig uppgift för kommunalförbund. Kommunalförbundsidén hade visserligen slagit igenom och vunnit terräng men föremål för dylikt förbunds verksamhet torde även i framtiden bliva allenast sådana frågor, som framtingades av kravet på nedbringande av kommunernas kostnader för ofrånkomliga uppgifter.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava å andra sidan framhållit såsom önskvärt, att, där så lämpligen kunde ske, kommunalförbund bildades för förvärvandet av skogsmark. Därigenom kunde i många fall undvikas, att de kommunala allmänningarna till arealen bleve allt för obetydliga, vilket måste medföra en förhållandevis dyr förvaltning och kontroll. En sammanslutning mellan flera kommuner för här ifrågavarande ändamål skulle för övrigt stå i god överensstämmelse med de strävanden till samarbete, som på många håll inom landet kommit till uttryck, då det gällt att lösa en del andra kommunala frågor av större räckvidd.

Länsstyrelsen och landstingets förvaltningsutskott i Jönköpings län samt *länsstyrelsen i Malmöhus län* hava framhållit såsom önskvärt, att även städerna gjordes delaktiga i den föreslagna låneverksamheten. Till stöd härför har anförts, bland annat:

Det kunde mången gång ligga inom en stads naturliga intressesfär att förvärva marker, som lämpade sig för skogsodling. Sålunda kunde en större stad behöva förvärva markområden för deras utläggande till parker. Tänkas kunde ock, att en stad skulle kunna finna med sin fördel förenligt att förvärva en skogsegendom vare sig inom eller utom stadens område i syfte att de blivande skogsprodukterna skulle tillgodogöras för stadens egen hushållning. Förbises borde ej heller, att arbetet för skogsmarkens bringande i kultur genom anläggande av vägar, verkställande av utdikningar samt planterande av skog utgjorde en lämplig sysselsättning i tider av arbetslöshet, vilket ock kunde tänkas göra en stad benägen att förvärva sådan mark, varom fråga vore. Även om spörsmålet angående rena kalmarkers förvärvande för städernas del ej skulle vara av större räckvidd, torde ej samma förhållande äga rum beträffande de övriga slag av marker med otillfredsställande skogstillstånd, som låneverksamheten vore avsedd att omfatta.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har ansett såsom oformligt, att städerna på grund av den i viss mån föråldrade skogslagstiftning, som gällde för dem, skulle uteslutas från rätten till statslån, samt framhållit önskvärdheten däraf, att sagda lagstiftning snarast möjligt upphävdes och att städernas skogar i likhet med övriga kommunala skogar inordnades under 1923 års skogsvårdslag.

Svenska stadsförbundet har ej framställt någon erinran mot kommitténs förslag i denna del.

I likhet med kommittén och det övervägande flertalet i ärendet hörda myndigheter tillstyrker jag, att statslån för ifrågavarande ändamål må beviljas landskommuner, köpingar, som utgöra särskilda kommuner, landsting och kommunalförbund, som uteslutande omfatta kommuner av nämnda slag. Vad särskilt angår landsting vill jag härvid erinra, att ett flertal sådana under de senare åren förvärvat skogsallmänningar, i vissa fall av betydande storlek, samt att de erfarenheter, som gjorts i fråga om landstingens förvaltning av dessa allmänningar, i allmänhet varit mycket gynnsamma. Beträffande beviljande av lån till kommunalförbund för här avsett ändamål ansluter jag mig till den av fullmäktige i riksgäldskontoret uttalade uppfattningen, att bildande av dylika förbund för förvärv av kommunsskogar måste anses önskvärt, då därigenom möjlighet skapas för inköp av dylika skogar av mera betydande storlek, vilket såväl från skoglig som ekonomisk synpunkt måste anses vara till fördel.

Med avseende å spörsmålet, huruvida städerna böra göras delaktiga i låneverksamheten, vill jag erinra, att det allenast i undantagsfall torde förekomma, att städerna inom sina områden hava kala eller försumpade skogsmarker eller andra marker med otillfredsställande skogstillstånd av någon betydelse. Därest stad vill förvärva dylik mark, torde den därför i regel vara hänvisad att inköpa sådan, som är belägen inom annan kommuns område. I dylikt fall föreligger emellertid enligt vad jag i det föregående tillstyrkt möjlighet såväl för den primärkommun, där marken är belägen, som för vederbörande landsting att erhålla statslån för markens förvärvande i ändamål att istandsätta densamma, och synes det vid sådant förhållande vara mindre angeläget

Departementschefen.

att öppna sådan möjlighet även för staden. Vidare må framhållas, att, därest städerna skulle medgivas rätt till statslån för ifrågavarande ändamål, detta skulle nödvändiggöra att låneverksamhetens organisation anpassades efter den särskilda lagstiftning, som gäller för städernas skogar, vilket skulle i viss mån inveckla och försvåra ett ändamålsenligt handhavande av verksamheten. Slutligen är att märka, att enligt de villkor, som i propositionen nr 134 till innevarande års riksdag föreslagits skola gälla med avseende å bidrag från statens skogsodlingsanslag, dylikt bidrag ej må utgå i fråga om städernas skogar. Även om möjlighet bereddades städerna att erhålla statslån för inköp av marker med otillfredsställande skogstillstånd, skulle städerna sålunda ej, vid bifall till nämnda proposition, kunna erhålla statsbidrag för markernas produktivgörande, vilket tydligen skulle vara ägnat att i avsevärd grad minska städernas intresse för dylika inköp. Med hänsyn till det nu anförda finner jag mig böra biträda kommitténs förslag, att städerna för närvarande ej skola inbegripas under låneverksamheten. Därest, såsom i vissa yttranden förordats, städernas skogar framdeles komma att överföras till skogsvårdslagen, torde emellertid frågan om städernas rätt till erhållande av statslån för ifrågavarande ändamål böra upptagas till ny prövning.

Jag ansluter mig till kommitténs uppfattning även därutinnan, att municipalsamhällen ej böra inordnas under låneverksamheten.

Vilka skogar bör låneverksamheten avse?

Kommittén.

I fråga om den föreslagna låneverksamhetens omfattning med hänsyn till olika slag av skogar har kommittén framhållit, att verksamheten principiellt borde begränsas till enskilda skogar, då möjlighet att förvärva skogsmark med otillfredsställande skogstillstånd enligt sakens natur i regel föreläge allenast i fråga om dylika skogar. Till enskilda skogar borde enligt kommitténs mening i förevarande sammanhang hänföras de skogar, som lyda under 1923 års skogsvårdslag, förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden (lappmarkslagen) samt lagarna den 5 juni 1909 (nr 53 s. 1) angående husbehovsskogar inom vissa områden samt den 24 juli 1903 (nr 79 s. 7) angående skyddsskogar.

Kommittén har ansett, att rätt till erhållande av statslån, åtminstone för närvarande, ej borde medgivas beträffande andra enskilda skogar än dem, som vore underkastade 1923 års skogsvårdslag. Enligt kommitténs åsikt borde sålunda från lånerätten undantagas skogar under lappmarks-, husbehovsskogs- och skyddsskogslagarna. Till stöd härför har kommittén anförts:

Vad anginge de skogar, som lydde under lagen angående skyddsskogar, vore de skogsbiologiska förhållandena å dessa i allmänhet så ogynnsamma, att kommunala förvärv av därå belägna marker med otillfredsställande skogstillstånd ej torde böra uppmuntras från statens sida. Beträffande de skogar, som vore underkastade lappmarkslagen samt lagen angående husbehovsskogar inom vissa områden, vore att märka, att dessa skogar till övervägande del vore belägna inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker samt Särna och Idre

socknar av Kopparbergs län, samt att inom dessa delar av landet sockenallmänningar av betydande storlek i allmänhet avsatts redan i samband med där verkställda storskiftes- eller avvittringsförrättningar, vadan inom sagda områden behov att inköpa skogsmark för ifrågavarande ändamål i regel ej föreläge. Härtill komme, att frågan om revision av lappmarkslagen, innefattande, bland annat, spörsmålet, huruvida den nuvarande organisationen för lagens handhavande borde bibehållas eller ny form härutinnan skapas, för närvarande vore föremål för utredning genom särskilda jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 september 1927 tillkallade sakkunniga samt att med hänsyn härtill det ej torde vara lämpligt att ålägga de organ, åt vilka lagens tillämpning för närvarande vore anförtrodd, nya uppgifter beträffande de under lagen lydande skogar.

Kommitténs förslag, att vissa grupper enskilda skogar ej skulle inbegripas under låneverksamheten, har i några yttranden föranlett erinringar. Yttranden.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har sålunda hemställt, att rätt till statslån för ifrågavarande ändamål måtte medgivas jämväl i fråga om skogar under lappmarks- och skyddsskogslagarna. Centralrådet har härvid påpekat, att, om låneverksamhetens handhavande, såsom centralrådet ärnade föreslå, uppdroges åt länsstyrelserna, de av kommittén åberopade hindren av administrativ art för låneverksamhetens utsträckande att avse även nyssnämnda skogar skulle bortfalla.

Länsstyrelsen, skogsvårdsstyrelsen och landstingets förvaltningsutskott i Västerbottens län, skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län samt svenska landskommunernas förbund hava ansett, att även skogarna under lappmarkslagen borde inordnas under låneverksamheten. Ortsmyndigheterna i Västerbottens län hava härvid erinrat, att allmänningsskogar funnes inom länets lappmark allenast ovanför odlingsgränsen, vadan flertalet socknar inom sagda lappmark ej förfogade över dylika skogar.

Beträffande skogar under skyddsskogslagen anser jag på de av kommittén anförda skäl dessa ej böra inbegripas under låneverksamheten.

Departementschefen.

Ej heller torde giltig anledning föreligga att medgiva rätt till statslån i fråga om skogar under lagen om husbehovsskogar, då med hänsyn till de för dessa skogar gällande bestämmelser kommunala förvärv av därå belägna marker med otillfredsställande skogstillstånd ej lära ifrågakomma.

Vad angår skogar under lappmarkslagen torde däremot medgivande av låneverksamhet beträffande dessa vara påkallat från de allmänna synpunkter, som enligt vad jag i det föregående framhållit böra ligga till grund för anordnande av en statlig låneverksamhet i förevarande syfte. Såsom kommittén erinrat, hava visserligen inom lappmarkslagens giltighetsområde sockenallmänningar i betydande utsträckning avsatts redan i samband med där verkställda storskiftes- och avvittringsförrättningar, men finnes inom Västerbottens läns lappmark ett flertal kommuner, som sakna dylika allmänningar och för vilka ett medgivande av rätt till erhållande av statslån för ifrågavarande ändamål sålunda skulle

kunna bliva av betydelse. Då emellertid frågan om lappmarkslagens revision för närvarande är föremål för utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga och det torde kunna förväntas, att detta spörsmål inom en näraliggande framtid kommer att bliva föremål för statsmakternas prövning, torde hithörande skogars inordnande under låneverksamheten böra anstå, intill dess berörda lagstiftningsfråga blivit avgjord. Jag vill erinra, att ifrågavarande skogar i propositionen nr 134 till årets riksdag angående anvisande av ett statens skogsodlingsanslag jämväl undantagits från rätt till bidrag från sagda anslag i avbidan på genomförande av ändrad lagstiftning för dessa skogar.

I enlighet med det nu anförda finner jag låneverksamheten för närvarande böra begränsas till skogar under 1923 års skogsvårdslag.

Låneverksamhetens begränsning till vissa marktyper.

Kommittén.

I det föregående har förutsatts, att den föreslagna låneverksamheten bör avse allenast skogsmarker med otillfredsställande skogstillstånd.

Kommittén har ansett, att rätt till statslån för ifrågavarande ändamål ej borde vara medgiven beträffande alla marker med dylikt skogstillstånd utan begränsas till vissa särskilda typer av dessa. Beträffande urvalet av dessa typer har kommittén anförde:

Med avseende å förevarande fråga ville kommittén erinra, att kommittén i förenämnda den 1 november 1929 avgivna betänkande hävdade, att statsunderstöd till åtgärder för främjande av skogsproduktion principiellt borde utgå allenast i fråga om sådana marker, med avseende vara åtgärder i detta syfte ej kunde antagas bliva vidtagna inom skäligen tid genom markägarens egen försorg. I anslutning härtill hade kommittén, som i betänkandet framlagt förslag om statsbidrag till sådana åtgärder i nämnda syfte, som ej vore att hänföra till skogsdikning, förordat, att statsbidrag för detta ändamål finge anvisas allenast beträffande följande marker med otillfredsställande skogstillstånd, nämligen 1) skogsmarker, som helt saknade trädvegetation eller vore be vuxna med blott enstaka träd, 2) vanhävdade skogsmarker, där skogsbeståndet vore av synnerligen otillfredsställande slutenhet och tillika i väsentlig mån saknade utvecklingsmöjligheter, samt 3) skogsmarker, be vuxna med s. k. stavaskogsbestånd. Kommittén hade därjämte, jämväl i överensstämmelse med nämnda av kommittén hävdade grundsats, i betänkandet föreslagit, att statsbidrag beträffande marker, som omförmäldes under 2), finge utgå allenast under förutsättning, att avsättningsvärdet å det virke, som borde avverkas å marken för erhållande av nöjaktig för yngning, understege kostnaden för de åtgärder, som för sådant ändamål borde utföras, samt att statsbidrag ej finge lämnas till åtgärd, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag vore pliktig vidtaga.

Vidare finge erinras, att enligt kungörelsen den 27 juni 1927 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag dylikt bidrag finge anvisas till utförande inom område, varå skogsvårdslagen ägde tillämpning, av torrlägningsföretag, vilka avsåge höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd. Då skogsvårdslagen ägde tillämpning allenast å *skogsmark* — vilket begrepp dock enligt motiven för lagen borde anses omfatta all mark, som ej användes till an-

nat kulturändamål än skogsproduktion, under förutsättning att marken ej vore otjänlig till skogsbruk — torde den mark, med avseende varå statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag finge utgå, kunna generellt betecknas såsom försumpad skogsmark.

Enligt kommitténs uppfattning borde förenämnda av kommittén hävdade grundsats angående de marker, med avseende varå statsunderstöd för främjande av skogsproduktion borde utgå, förlänas tillämpning även vid bestämmande av de marktyper, för vilkas förvärvande till kommunkogars statslån kunde beviljas. Dylikt lån borde följaktligen kunna utgå allenast för förvärv av sådana marker med otillfredsställande skogstillstånd, som ej kunde antagas inom skälig tid bliva försatta i nöjaktigt produktivt skick genom markägarens egen försorg. I anslutning härtill och då till dylika marker borde hänföras, förutom de marker, beträffande vilka statsbidrag enligt kommitténs förslag finge utgå, jämväl försumpade skogsmarker, ansåge kommittén såsom allmän regel böra gälla, att statslån finge beviljas allenast för förvärv av mark, som tillhörde någon av berörda två markkategorier eller båda-dera.

Berörda regel torde dock böra underkastas vissa jämkningar. Enligt kommitténs mening borde sålunda den omständigheten, att någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag vore pliktig vidtagna åtgärder för återväxtens betryggande i fråga om mark, som vore avsedd att förvärvas till kommunkog, ej utgöra hinder för beviljande av statslån till förvärvet. I många fall torde det vara ekonomiskt fördelaktigt för kommun att för bildande av dylik skog inköpa skogsmark, med avseende varå reproduktionsplikt föreläge, enär sådan mark ofta torde betinga billigare pris än mark av enahanda beskaffenhet, som ej vore underkastad sådan plikt. Jämväl från allmän skogsvårdssynpunkt torde det vara påkallat att medgiva rätt till statslån för kommunala förvärv av skogsmark, för vilken dylik plikt vore gällande, enär det i ej få fall torde inträffa, att plikten till följd av markägarens insolvens ej kunde av denne utkrävas och markens iståndsättande på denna väg sålunda ej kunde vinnas. Det finge erinras, att markens inköpande till kommunkog ej medförde annan ändring i reproduktionspliktens giltighet än att köparen-kommunen i stället för säljaren bleve ansvarig för pliktens fullgörande. Vidare torde statslån böra kunna utgå beträffande förenämnda vanhävdade skogsmarker, oavsett huruvida avsättningsvärdet å det virke, som borde avverkas å dylik mark för erhållande av nöjaktig föryngring, understege kostnaden för de beträffande marken erforderliga föryngringsåtgärderna eller ej. En bestämmelse i detta syfte syntes betingad därav, att en begränsning av rätten till statslån i fråga om dessa marker till att avse allenast förstnämnda fall skulle medföra mycket stora svårigheter vid tillämpningen. Särskilt skulle sagda begränsning föranleda betydande vidlyftighet och kostnad vid fastställande, huruvida mark, varom nu vore fråga, vore av beskaffenhet, att lån för dess förvärvande kunde beviljas. I överensstämmelse härmed ansåge kommittén, att förenämnda regel rörande beskaffenheten av den mark, beträffande vilken rätt till statslån skulle vara medgiven, borde jämkas på sätt nu angivits.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommittén föreslagit, att statslån för ifrågavarande ändamål må kunna beviljas beträffande följande marker med otillfredsställande skogstillstånd: 1) skogsmarker, som helt saknar trädvegetation eller äro bevuxna med blott enstaka träd. 2) vanhävdade skogsmarker, där beståndet är av synnerligen otillfredsställande slutenhet och tillika i vä-

sentlig mån saknar utvecklingsmöjligheter, 3) skogsmarker, som äro bevuxna med s. k. stavaskogsbestånd, samt 4) försumpade skogsmarker.

Beträffande tillämpningen av vad kommittén sålunda föreslagit har kommittén anført:

I praktiken torde tillfälle att för ifrågavarande ändamål förvärva uteslutande sådan mark, som enligt vad kommittén föreslagit skulle utgöra föremål för rätt till statslån, mera sällan yppa sig. I regel torde mark, som salubjödtes för ändamålet, omfatta, förutom skogsmark av dylik beskaffenhet, jämväl annan skogsmark eller odlade ägor eller bådadera. Denna omständighet borde enligt kommitténs mening ej hindra, att statslån beviljades till förvärvet, men borde lånet därvid begränsas att avse den i förvärvet ingående skogsmarken av förstnämnda beskaffenhet. Vid bestämmande av lånets storlek borde sålunda hänsyn tagas allenast till värdet av denna mark samt den del av köpeskillingen, som belöpte därå.

Bedömandet av frågan, huruvida skogsmark vore av beskaffenhet, att statslån enligt vad nu nämnts finge beviljas för dess förvärvande till kommunskog, borde dock självfallet ske med beaktande av praktiska synpunkter och de i landet i allmänhet rådande skoglga förhållandena. Härav följde, att vid sådan prövning den *huvudsakliga* karaktären av den skogsmark, varom fråga vore, borde tagas i betraktande. Den omständigheten att i sagda mark tilläventyrs inginge förhållandevis obetydliga områden, varå skogstillståndet vore tillfredsställande eller som eljest vore av annan beskaffenhet än förut sagts, borde sålunda ej hindra, att lån utginge för skogsmarkens förvärvande.

Yttranden.

Med anledning av kommitténs förevarande förslag har i vissa yttranden hävdats, att rätt till lån ej borde medgivas i fråga om mark, som vore underkastad reproduktionsplikt enligt skogsvårdslagstiftningen. I denna riktning hava *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* samt *skogsvårdsstyrelserna i Kronobergs och Älvsborgs län* samt *Kalmar läns norra del* uttalat sig. Till stöd härför har framhållits, att kommunala förvärv av dylika marker ej kunde anses påkallade av något nationalekonomiskt intresse, då skogsvårdslagen skänkte betryggande garantier för markernas iståndsättande. Det måste därjämte anses olämpligt, att genom medgivande av rätt till statslån för inköp av marker, som nyss sagts, skapa en marknad för dessa, då skogsskövlingar därigenom skulle kunna uppmuntras.

Vidare har *domänstyrelsen* gjort gällande, att ändamålet med låneverksamheten bättre skulle tillgodoses, om lån finge beviljas, förutom beträffande de i kommitténs förslag angivna marktyperna, även i fråga om sådan mark med tillfredsställande skogstillstånd, som vore bevuxen med plantskog eller yngre skog av den beskaffenhet, som avsåges i skogsvårdslagen. *Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län* har uttalat väsentligen samma uppfattning.

Skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län har föreslagit, att statslån skulle kunna beviljas för inköp av skogsmark utan hänsyn därtill, huruvida skogstillståndet å marken vore tillfredsställande eller ej, dock att statslånet i förra fallet skulle utgå med mindre andel av köpeskillingen än i det senare.

Slutligen har *skogssällskapet* anført, att låneverksamhetens handhavande skulle underlättas, därest normerande bestämmelser meddelades, i vilken utsträckning mark av annan beskaffenhet än i kommitténs förslag angivits finge

ingå i köp, vartill statslån kunde beviljas. Enligt sällskapet mening borde statslån kunna utgå till köp, varom nu vore fråga, där ej mer än högst 25 procent av köpeskillingen belöpte å sådan mark, som nyss sagts.

Då huvudsyftet med den föreslagna låneverksamheten är att främja produktivgörandet av kala och försumpade skogsmarker samt andra skogsmarker med otillfredsställande skogstillstånd, torde verksamheten principiellt böra begränsas att avse dylika marker. Jag kan följaktligen ej biträda de från vissa håll framställda yrkanden, att rätt till statslån skulle medgivnas även i fråga om marker med tillfredsställande skogstillstånd.

I anslutning till den uppfattning, som jag i propositionen nr 134 till årets riksdag angående anvisande av ett statens skogsodlingsanslag uttalat rörande frågan, till vilka marker bidrag från nämnda anslag skulle kunna beviljas, anser jag, att rätt till statslån för ifrågavarande ändamål principiellt bör medgivnas allenast för förvärv av sådana marker med otillfredsställande skogstillstånd, som ej kunna antagas inom skälig tid bliva försatta i nöjaktigt skogligt skick genom markägarens egen försorg. Då till dylika marker ej torde böra hänföras andra marktyper än dem, som angivas i kommitténs förslag, förordar jag, i likhet med flertalet myndigheter, att låneverksamheten begränsas till de i sagda förslag omförmälda typer.

Vad angår frågan, huruvida statslån bör kunna beviljas beträffande mark, som nyss sagts, utan hinder däraf att marken är underkastad reproduktionsplikt enligt skogsvårdslagstiftningen, anser jag, att, då sagda plikt i allmänhet innefattar garantier för markens försättande i lämpligt skogligt skick, statslån i fråga om marken i regel ej bör utgå. Det bör emellertid uppmärksammas, att, där vederbörande markägare samt den, som enligt 11 § skogsvårdslagen är jämte markägaren ansvarig för reproduktionskostnader, äro insolventa, hinder på grund härav kan möta för reproduktionspliktens utkrävande, och synes i dylikt fall statslån böra kunna beviljas för markens förvärvande till kommunskog. Jag tillstyrker sålunda, att under nyssangivna förutsättning statslån må utgå beträffande mark av ifrågavarande beskaffenhet, för vilken reproduktionsplikt är gällande.

På sätt kommittén framhållit, bör den omständigheten, att förvärvet omfattar, förutom sådan mark, med avseende varå lån enligt det förut anförda må utgå, även mark av annan beskaffenhet, ej utgöra hinder för låns beviljande beträffande förvärvet i dess helhet, därest arealen av sistnämnda mark är obetydlig i förhållande till hela den förvärvade arealen. Att, såsom skogssällskapet ifrågasatt, genom en uttrycklig föreskrift fixera den proportion, vari mark av nyssnämnda beskaffenhet må ingå i förvärvet utan att medföra inskränkning i rätten till statslån, synes emellertid ej lämpligt, då bedömandet av denna fråga torde böra ske med hänsyn till de i varje särskilt fall föreliggande skogliga förhållanden och andra omständigheter. Såsom utgångspunkt för ett dylikt bedömande torde dock i nära anslutning till den av skogssällskapet i förevarande avseende uttalade uppfattningen kunna angivas, att värdet av den ej låneberättigade marken i regel ej bör få överstiga 25 procent av den förvärvade mar-

kens totala värde utan att medföra reduktion i beloppet av det statslån, som må utgå med avseende å förvärvet.

Vilka förvärv böra understödjas genom statslån?

I det föregående har framhållits, att kommun kan förvärva skogsmark, varom nu är fråga, ej allenast genom köp eller annat frivilligt förvärv, utan även, i vissa fall, genom expropriation. Fråga uppstår då, vilka slag av förvärv den föreslagna låneverksamheten bör avse.

Kommittén.

Kommittén har med avseende å detta spörsmål erinrat om förenämnda bestämmelser i 1917 års expropriationslag rörande exproprierande av skogsmark, som vore genom kalhuggning eller på annat sätt ödelagd och ej utgjorde nödig betesmark, för åstadkommande av skogsåterväxt därå på det allmännas bekostnad samt framhållit, att enligt hittills vunnen erfarenhet något större behov att för nyssangivna ändamål exproprieras dylik skogsmark ej torde kunna anses föreligga. Såvitt för kommittén vore känt, hade under den tid berörda expropriationsrätt förefunnits — bestämmelser i ämnet hade upptagits först i 1917 års expropriationslag — rätten ej i något fall tillämpats. Även om möjlighet att erhålla statslån för underlättande av här avsedd expropriation medgäves vederbörande kommuner, torde detta näppeligen komma att medföra någon mera omfattande tillämpning av bestämmelserna härutinnan. De utgifter för förvärvande av skogsmark i denna ordning, som den exproprierande måste ikläda sig, torde nämligen i allmänhet komma att uppgå till så höga belopp, att kommunerna i regel bleve obenägna att för bestridande av dessa utgifter upptaga lån, som de sedermera måste förränta och amortera. De kommuner, inom vilkas områden sådana ödelagda skogsmarker, varom här vore fråga, förefunnes och vilka ofta torde hava en mindre gynnsam ekonomisk ställning, torde därför i valet mellan att påkalla expropriation av sådan mark och att avvakta en tidpunkt, då möjlighet att utan expropriation förvärva marken erbjöde sig, utan tvekan föredraga det senare alternativet.

I enlighet med vad sålunda anförts har kommittén ansett, att förvärv av skogsmark genom expropriation ej borde inbegripas under den ifrågasatta låneverksamheten.

Med denna uppfattning och då enligt kommitténs mening behov av statslån för finansiering av frivilliga förvärv i praktiken föreläge allenast i fråga om köp, har kommittén föreslagit, att låneverksamheten skulle begränsas till sistnämnda förvärv.

Yttranden.

Länsstyrelserna i Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län ävensom *skogssällskapet* hava hemställt, att statslån måtte kunna beviljas även för expropriation av ödelagd skogsmark, samt såsom skäl härför anført:

Vid kalmarksodling vore av stort värde att åstadkomma stora sammanhängande odlingar. Då emellertid de av ålder kala skogsmarkerna ofta befunne sig i många ägares händer, kunde det visa sig nödvändigt att tillgripa expropriation för att kunna förvärva en enstaka ovillig och ointresserad ägares mark. Även eljest kunde rådande äganderätts- eller intekningsförhållanden vara sådana, att det på grund därav vore omöjligt att annorledes än genom expropria-

tion förvärva viss kalmark. Ett dylikt fall, avseende en kal, ljungbeväxt skifteslott, som varit gemensam för ett större antal fastigheter, hade nyligen förekommit i Halland. Även om saken ej torde vara av större praktisk betydelse, syntes dock intet hållbart skäl föreligga för undantagande av expropriationsförvärv från rätten till statslån.

I likhet med nyssnämnda länsstyrelser och skogssällskapet tillstyrker jag, att rätt till statslån medges även i fråga om expropriation av ödelagd skogsmark enligt därom gällande bestämmelser. Statslån för detta ändamål bör dock kunna beviljas allenast sådana kommuner, som enligt vad jag i det föregående tillstyrkt i allmänhet skola vara delaktiga i låneverksamheten.

Departement-
schefen.

Beträffande frågan om statslånen storlek har kommittén föreslagit, att dylikt lån må beviljas till belopp, motsvarande högst tre fjärdedelar av det uppskattade värdet av den skogsmark, varom fråga är, jämte därå växande skog, dock att lånet ej må överstiga tre fjärdedelar av den köpeskillning, lånesökanden utfäst sig att erlagga för marken.

Statslånen
storlek.
Kommittén.

I motiveringen till förslaget i denna del har kommittén anfört:

Då den av kommittén föreslagna understödsverksamheten avsåge lån, som skulle till fullo återbetalas till statsverket, syntes det berättigat att såsom maximigräns för statshjälpen tänka sig en jämförelsevis stor del av värdet å den till förvärv avsedda skogsmarken. Då man vidare icke ville för lånen fordra ställandet av säkerhet, bestående av in-teckning i skogsmarken, utan nöja sig med att lita till kommunens allmänna betalningsförmåga, vore man vid bestämmandet av lånens maximigräns oberoende av vad som i och för sig kunde anses såsom gräns för ett trygghande fastighetshypotek.

Kommittén hade ansett, att lån för ifrågavarande ändamål borde kunna beviljas kommun till högst $\frac{3}{4}$ av det uppskattade värdet å den avsedda skogsmarken jämte därå växande skog, dock till högst $\frac{3}{4}$ av köpeskillningen för skogsmarken jämte skog. Med en sådan bestämmelse hade kommittén trott skola vinnas, å ena sidan, att en kraftig hjälp lämnades kommunen vid dess strävan att förvärva kommunskog och, å andra sidan, att sådana fordringar ställdes på den kapitalinsats, som kommunen utöver statslånet måste göra för genomförande av förvärvet, att faran för inköp till för högt pris eller eljest under mindre välbetänkta villkor bleve undanröjd.

Såsom nämnt hade lånemaximum ställts i förhållande icke blott till köpeskillningen utan även, och i första hand, till det uppskattade värdet å marken med skog. Värdet avsåges att i första hand bliva bedömt vid den undersökning av marken, som enligt kommitténs förslag skulle genom skogsvårdsstyrelsens (skogssällskapets) försorg på ett tidigt stadium i låneärendet verkställas av sakkunnig person. Under låneärendets vidare beredning kunde emellertid ytterligare material tänkas tillkomma för värdets bedömande, och i sista hand vore det naturligtvis den lånebeviljande myndigheten, Kungl. Maj:t, som företog värdeuppskattningen.

Någon absolut bestämd maximigräns för lån hade icke föreslagits. Med hänsyn till de för de olika kommunerna starkt växlande behoven av kommunskog, och då enligt kommitténs förslag Kungl. Maj:t skulle själv träffa avgörandet i varje särskilt fall, hade någon föreskrift i detta hänseende icke ansetts böra meddelas.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län och landstingets förvaltningsutskott i Västerbottens län hava ansett, att statslån för ifrågavarande ändamål borde kunna

Yttranden.

beviljas till belopp, motsvarande hela värdet av den skogsmark, varom fråga vore, dock att lånet ej borde överstiga beloppet av den köpeskilling, som lånesökanden utfäst sig att erlægga för marken. Länsstyrelsen har härvid framhållit, att någon tendens till äventyrliga inköp av skogsmarker från landskommunernas sida ej givit sig tillkänna.

Skogssällskapet har gjort gällande, att statslån för här avsett ändamål borde givas sådan storlek, att det motsvarande hela den köpeskilling, som lånesökanden förbundit sig att betala för den skogsmark, varom fråga vore. Sällskapet har till stöd härför anfört:

Då de inköp av skogsmarker, till vilka statslån skulle kunna beviljas, ekonomiskt sett tedde sig nog så tunga och mindre lockande, även om de finge draga fördelen av ifrågasvarande billiga lån, vore angeläget, att dessa lån finge omfatta hela köpeskillingen och ej blott en del därav. Kostnaderna för markernas iståndsättande och förseende med skog bleve — trots den lättnad, som bidrag ur statens skogsutdikningsanslag och det ifrågasatta skogsodlingsanslaget därutinnan vore ägnade att bereda — ofta så pass betungande, att företagarna, kommunerna, ej ur egen kassa förmådde ställa till förfogande någon del av köpeskillingen för fastighetsförvärvet, utan måste gå in för lån av hela det belopp, som för detta ändamål tarvades. Skulle då en del därav anskaffas genom tillfälliga lån till växlande ränta, förtoges därigenom lätt och, såsom sällskapet förmenade i onödan, något av de välbehövliga förmåner, statslånet skänkte.

Att begränsa lånen till $\frac{3}{4}$ av köpeskillingens belopp i syfte att såmedelst förekomma köp till för höga pris eller eljest under mindre välbetänkta villkor funne sällskapet ej vara behöfligt. Sällskapets erfarenhet vittnade nämligen på det mest bestämda sätt om, att kommunerna i sitt handlande på detta område leddes av en försiktighet och eftertänksamhet, som gjorde varje som helst åtgärd i återhållande riktning av denna natur onödig.

Därtill komme, att den behandling ifrågasvarande ärenden enligt förslaget skulle undergå skapade sådana förutsättningar för omsorgsfull prövning ur ekonomisk och annan synpunkt, att varje som helst risk för att några illa övervägda köp med stöd av sagda lånefond skulle kunna komma till stånd måste anses utesluten.

Även *länsstyrelsen i Hallands län* och *Sveriges skogsägareförbund* hava ifrågasatt, huruvida ej den av kommittén föreslagna begränsningen av statslårens belopp vore för snäv.

Departementschefen.

Enligt sakens natur torde beloppet av här avsett statslån böra bestämmas i relation till värdet av den skogsmark, varom fråga är, samt den köpeskilling, lånesökanden utfäst sig att betala för marken. Då ställande av särskild säkerhet för lånen ej synes nödigt — till denna fråga återkommer jag närmare i det följande — torde, såsom kommittén påpekat, denna relation böra bestämmas oberoende av vad som vid utlåning mot hypotek i fastighet kan anses utgöra en betryggande lånegräns.

Vid avvägningen av statslårens storlek från dessa utgångspunkter bör tydligen i främsta rummet hänsyn tagas därtill, att kommunerna genom lånen beredas effektiv hjälp med avseende å förvärvandet av ifrågasvarande skogs-

marker. Å andra sidan synes önskvärt, att vederbörande kommun i någon mån själv bidrager till finansieringen av dylikt förvärv, då härigenom ökad garanti skapas för att kommunen vid förvärvet iakttager nödig försiktighet och omtanke. Jag vill härvid erinra, att ett ej ringa antal kommuner redan avsatt medel för ifrågavarande ändamål samt att kommunernas intresse för dylik fondering torde komma att ej oväsentligt ökas, därest den föreslagna låneverksamheten kommer till stånd.

Med hänsyn till vad nu anförts finner jag mig böra förorda, att statslån för ifrågavarande ändamål må beviljas till belopp, motsvarande högst 90 procent av det uppskattade värdet av den skogsmark, varom fråga är, jämte därå växande skog, dock att lånet ej må överstiga 90 procent av den köpeskilling, som lånesökanden förbundit sig att betala för marken. Är fråga om expropriation av ödelagd skogsmark, bör statslån kunna beviljas med högst 90 procent av den expropriationsersättning, som i laga ordning bestämts skola utgå för markens tagande i anspråk för ifrågavarande ändamål.

Mot vad kommittén anført rörande uppskattningen av värdet av skogsmark, som kommun förvärvat genom köp, finner jag ej anledning till erinran.

På de av kommittén därutinnan anförda skäl anser jag fastställandet av någon absolut maximigräns för ifrågavarande lån ej vara påkallat.

Kommittén har föreslagit, att å ifrågavarande statslån ränta skall beräknas *Räntefoten* efter 4 procent om året.

Med avseende å frågan om den räntefot, som bör tillämpas vid en statlig utlåning för här avsett ändamål må erinras, att lån från allmänna nyodlingsfonden (kungörelse nr 396/1925) betinga 4 procent årlig ränta, lån från norrländska nyodlingsfonden (kungörelse nr 204/1926) 3 procent ränta, lån från jordförmedlingsfonden (kungörelse nr 55/1926) 4 procent ränta samt lån ur statens bostadslånefond (senast kungörelse nr 127/1929) 5 procent ränta. Vad angår lån ur egnahemslånefonden löpa dessa lån under den första tiden med 4 procent ränta samt i fortsättningen med 4½ procent beträffande lån för jordbrukslägenhet och 5 procent beträffande lån för bostadslägenhet. Jordanskaffningslån och förlagslån för främjande av statens egnahemsverksamhet betinga 4 procent ränta, varemot premielån till egnahemslåntagare äro räntefria. (Kungörelser nr 217 och 218/1928.)

Räntefoten för lån från vissa statliga fonder.

Till belysning av förevarande spörsmål har kommittén med ledning av uppgifter i riksgäldskontorets årsbok för budgetåret 1928/1929 låtit upprätta en tablå över den effektiva räntefoten för de obligationslån, som staten upptagit under tiden 1855—³⁰/₆ 1929. Denna tablå är av följande lydelse:

Uppgifter om räntefoten för av staten upptagna obligationslån.

Lånets utgivn. år	Effektiv räntefot, procent	Lånets utgivn. år	Effektiv räntefot, procent	Lånets utgivn. år	Effektiv räntefot, procent
1855	4	1879 ¹	4'500	1913	4'805
1858	5'270	1880	3'568	1914	5'033
1860	5'002	1886	3'862	1916	5'104
1861	5'167	1887	3'709	1917	5'036
1864	5'319	1888	3'794	1918	5'360
1865 ¹	8'111	1890	3'638	1918 ²	5'437
1866	5'590	1891 ¹	4'641	1919	6'363
1867 ¹	5'759	1894	3'662	1921	6'245
1868	5'961	1899	3'763	1921 ³	³ 5'566
1869 ¹	5'356	1900	3'821	1923	4'655
1870	5'201	1904	3'643	1923 ²	³ 4'870
1872	4'847	1906	3'643	1923	5'032
1875	4'759	1907	3'770	1924	5'745
1876	4'872	1908	3'870	1927	⁴ 4'589
1878	4'900	1911	4'005		

Kommittén. Såsom motivering för sitt förslag om räntefotens bestämmande i förevarande fall till 4 procent har kommittén anfört:

Betraktade man frågan om räntefoten ur låntagarnas synpunkt, talade starka skäl för att utlåningsräntan ej sattes högre än till 4 procent. I sitt den 1 november 1929 avlämnade betänkande (sid. 66) hade kommittén framhållit, att det torde kunna antagas, att ränteavkastningen å kapital, som investerades i skogsodling av kal skogsmark eller i åtgärder för produktivgörande av skogar med mycket glesa och oväxtliga bestånd eller s. k. stavaskogar, under nu rådande konjunkturer i genomsnitt uppginge till cirka 4 procent. Det av kommittén sålunda gjorda antagandet grundades å en av kommittén i betänkandet verkställd beräkning rörande den ränteavkastning, som vid skogsodling av kal, för ändamålet tjänlig, medelgod skogsmark i södra eller mellersta Sverige kunde vinnas å det i odlingen nedlagda kapitalet. Vid denna beräkning, som givit till resultat, att nämnda avkasning ansattes kunna uppskattas till cirka 4 procent, hade kommittén, under framhållande att marken före odlingen i stort sett ej lämnade någon avkastning, ej upptagit marken till något värde. Ett dylikt beräkningssätt syntes motiverat, då, såsom i nämnda betänkande avsåges, odlingen i regel verkställdes å mark, som skogsodlaren haft i sin ägo under längre tid före odlingen. Om däremot, på sätt vid förevarande utredning åsyftades, odlingen ägde rum å mark, som odlaren för ändamålet inköpte, borde vid uppskattning av ifrågavarande ränteavkastning köpeskillingen för marken medräknas bland odlarens utgifter. Verkställdes uppskattningen under denna förutsättning, komme ränteavkastningen uppenbarligen att bli lägre än nyss angivits. Under antagande att köpeskillingen för sådan kal skogsmark, som förut sagts, uppginge till 60 kronor per hektar — detta pris motsvarade enligt uppgift genomsnittspriset för de under skogssällskapets medverkan till skogsallmänningar inköpta kalmarker — samt med användande i övrigt av samma beräkningsgrunder, som tillämpats vid förstnämnda uppskattning, syntes ränteavkastningen, på sätt närmare framginge av en vid betänkandet såsom bilaga I fogad promemoria, kunna uppskattas till cirka 3.3

¹ tillfälligt lån,

² premielån,

³ beräknad under förutsättning att lånet efter 10 års löptid konverteras i ett 5 procent statsrântelån,

⁴ preliminär uppgift.

procent. Därest motsvarande uppskattning gjordes i fråga om kal skogsmark i norra Sverige, torde denna, oaktat kal skogsmark därstädes betingade lägre pris än söderut, med hänsyn till omloppstidens större längd och de mindre gynnsamma avsättningsförhållandena för virke i denna del av landet, giva till resultat en något lägre ränteavkastning än den nyss angivna. Vad nu anförts om ränteavkastning vid skogsodling av kal skogsmark torde i stort sett äga tillämpning beträffande dylik avkastning vid åtgärder för iståndsättande av vanhävdade skogsmarker med mycket glesa och oväxtliga bestånd samt av marker med stavaskogsbestånd. I fråga om försumpade skogsmarker syntes böra antagas, att kapital, som användes för inköpande och torrläggning av dylika marker, i gynnsamma fall gäve något högre avkastning än förut sagts. Med hänsyn till de mycket växlande förhållanden, som föreläge beträffande försumpade skogsmarker, torde någon beräkning av den genomsnittliga avkastningen vid torrläggning av dessa ej lämpligen kunna göras.

Av det nu anförda framginge, att kommun, vilken inköpte sådan mark med otillfredsställande skogstillstånd, som här avsåges, för att sätta densamma i nöjaktigt skogligt skick, i regel ej kunde påräkna, att den årliga ränteavkastningen å det kapital, som nedlades å inköpet och markens iståndsättande, uppginge till mera än cirka 3.3 procent. Då emellertid kommun i allmänhet torde kunna erhålla statsbidrag utan återbetalningsskyldighet med 40 å 50 procent av kostnaderna för markens iståndsättande, borde antagas, att ränteavkastningen å det kapital, som kommunen själv insatte i dylikt företag, bleve något gynnsammare än nyss sagts. Sagda avkastning torde dock, även då sådant bidrag lämnades, i allmänhet ej komma att i mera avsevärd mån överstiga 4 procent. Härav följde, att, därest något större intresse för den ifrågasatta låneverksamheten skulle kunna påräknas bland vederbörande kommuner, här avsedda statslån ej borde löpa med högre ränta än 4 procent.

Skärskådades härefter frågan om räntefoten för dessa lån från statens synpunkt, vore uppenbarligen i och för sig önskvärdt, att räntefoten icke sattes lägre än den staten själv finge betala vid sin upplåning. Det torde emellertid knappast vara möjligt att med någon grad av säkerhet angiva storleken av denna statens egen upplåningsränta för en längre tidsperiod framåt. Såsom förenämnda tabell utvisade hade den effektiva ränta, staten vid upptagande av senaste obligationslån — år 1927 — fått vidkännas, varit, preliminärt beräknad, 4.589 procent eller i runt tal 4.6 procent. Det kunde då synas, som om statens självkostnad för medel, som under de närmast följande åren kunde komma att utlånas för ifrågavarande ändamål, med viss sannolikhet skulle kunna beräknas ligga ungefärligen vid 4.6 procent. Så torde dock knappast vara fallet. Det måste nämligen tagas i betraktande, att den av staten sedan länge vid upplåning använda statsränteformen med konverteringsrätt efter tio år medgäve staten tillfälle att utnyttja ett möjligen blivande gynnsammare ränteläge. Av förenämnda räntetabell framginge, att, såvitt hittills föreliggande erfarenhet visade, vi för närvarande icke befunne oss i någon i räntehänseende särdeles gynnsam tidsperiod. Detta vore särskilt framträdande, om man toge i betraktande ränteförhållandena för lån, upptagna under tiden 1880—1911. Kommittén hade för avsikt att föreslå, att lån från den nya lånefonden skulle utlämnas enligt tre särskilda lånetyper samt att löptiderna för lån enligt dessa typer skulle bestämmas till resp. 50, 40 och 30 år, varvid amorteringen av lånen enligt de särskilda typerna skulle begynda efter respektive 30, 20 och 10 år från lånens utlämnande. Särskilt i fråga om lån av förstnämnda typ syntes en icke ringa sannolikhet tala för att statens verkliga ränteutgift för motsvarande upplånade medel skulle med hittills använda upplåningsformer kom-

ma att genomsnittligt understiga — kanske ganska väsentligt — 4.6 procent. Det torde i belysning av de gångna årens ränteförhållanden icke vara osannolikt, att en ränta av omkring 4 procent kunde komma att utgöra statens genomsnittliga årliga räntekostnad beträffande ifrågavarande lån.

Tydligast skulle måhända statens egen räntekostnad i fråga om hithörande lån kunna påvisas, om man tänkte sig, att staten, i samma mån staten utlånade penningar för ifrågavarande ändamål, själv upptog fasta amorteringslån på 50, 40 eller 30 år. Så torde med säkerhet icke komma att ske, men det torde kunna anses mycket sannolikt, att staten med en sådan låneform skulle vid upplåningen erhålla lägre effektiv ränta än 4.6 procent.

I anslutning till vad nu anförts torde med visst fog kunna antagas, att, därest löptiderna för här avsedda statslån bestämdes på sätt förut sagts, samt räntefoten för lånen sattes till 4 procent, en dylik räntefot någorlunda motsvarade statens verkliga självkostnad för de i låneverksamheten använda medlen.

Vid bedömande av föreliggande spörsmål finge slutligen ej förbises, att det allmänna droge betydande indirekta fördelar av ett iordningställande av skogsmarker med otillfredsställande skogstillstånd i form av vidgade existensmöjligheter och rikare arbetstillfällen för befolkningen, stegrade inkomster för stat och kommun m. m. Med hänsyn härtill torde, även om räntemarknaden framdeles skulle utveckla sig på sådant sätt, att statens självkostnad för den ifrågasatta låneverksamheten skulle bliva större än vad nyss förutsatts, i allt fall ur nationalekonomiska och andra allmänna synpunkter vara fullt försvarligt att i någon ringa mån gynna ett dylikt iordningställande i här avsedd ordning genom begränsande av statens utlåningsränta vid sagda verksamhet till 4 procent.

Yttranden.

Kommitténs förslag i förevarande avseende har i allmänhet tillstyrkts av de i ärendet hörda myndigheterna och sammanslutningarna. Från några håll hava dock erinringar däremot framställts.

Länsstyrelsen i Stockholms län har sålunda — under framhållande, att ifrågavarande lån visserligen borde löpa med lägsta möjliga ränta men att denna ej borde sättas lägre än vad staten själv finge vidkännas vid sin upplåning — ifrågasatt, huruvida den av kommittén föreslagna räntefoten av 4 procent finge anses motsvara denna grundsats. Det förefölle länsstyrelsen, som om kommitténs argumentering knappast gäve tillräckligt stöd för dess antagande, att nämnda räntefot någorlunda motsvarade statens verkliga självkostnad för de för ändamålet upplånta medlen, även om vederbörlig hänsyn toges till påräkneliga fluktuationer under de långa tidsperioder, som vore avsedda för ifrågavarande lån.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har anmärkt, att, då statsverket för närvarande icke kunde erhålla lån till så låg ränta som 4 procent, ett bifall till kommitténs förslag i förevarande avseende innebure ett maskerat bidrag från statens sida. Därest sådant i allt fall ansåges nödigt, borde bidragsformen ej undertryckas. Lyckligast vore emellertid utan tvivel, om bidrag för räntans hållande vid 4 procent kunde undvikas.

I motsats mot nyssnämnda två myndigheter hava *länsstyrelsen och landstingets förvaltningsutskott i Jönköpings län, landstingets förvaltningsutskott i Västernorrlands län* samt *skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län* framhållit så-

som önskvärt, att räntefoten för ifrågavarande lån sattes något lägre än 4 procent. Syftet med låneverksamheten skulle härigenom i hög grad främjas. Den omständigheten, att det allmänna genom låneverksamheten komme att beredas betydande indirekta fördelar, syntes väl motivera, att lånevillkoren gjordes något gynnsammare för kommunerna än kommitténs förslag innebure.

Även *landstingets förvaltningsutskott i Malmöhus län* har ansett tveksamt, huruvida de av kommittén föreslagna lånevillkoren kunde anses tillräckligt förmånliga, för att kommunerna skulle befinnas villiga att i någon större omfattning påtaga sig de ekonomiska riskerna av förvärv av skogsmark. Det kunde måhända förtjäna övervägas, om ej räntefrihet under den första tioårsperioden borde utfästas med hänsyn därtill, att odlingskostnaden drabbade kommunen under denna period.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava i förevarande avseende anfört:

Vid eventuell upplåning mot obligationer under den närmaste framtiden torde den effektiva räntan möjligen komma att röra sig om 4.5 procent. Hur ränteförhållandena komme att ställa sig i en mer eller mindre avlägsen framtid undandroge sig givetvis fullmäktiges bedömande. Det vore således omöjligt att hava någon grundad uppfattning om, huruvida kommitténs antagande rörande förhållandet mellan den föreslagna räntefoten och statens egen upplåningsränta kunde komma att motsvaras av verkligheten. Vid sådant förhållande hade man ej något annat att hålla sig till än att en utlåning från ifrågavarande fond mot 4 procent ränta i varje fall för närvarande ej skulle täcka statens utgifter för upplåning av de för fonden erforderliga medlen, utan att räntan, för att så skulle bliva fallet, ej borde sättas lägre än till 4.5 procent.

Statskontoret har förklarat sig ej vilja göra någon direkt erinran mot kommitténs förslag i denna del.

För egen del finner jag mig böra förorda, att räntefoten för lån, som här avses, sättes till 4.5 procent. Jag vill härvid erinra, att enligt villkoren för statens skogsutdikningsanslag bidrag från nämnda anslag må tilldelas kommuner i samma utsträckning som enskilda skogsägare, samt att enligt de villkor, som i propositionen nr 134 till årets riksdag föreslagits med avseende å bidrag från statens skogsodlingsanslag, en liknande regel skall gälla i fråga om dessa bidrag. Då kommuner, som förvärva skogsmarker med otillfredsställande skogstillstånd, sålunda, vid bifall till nämnda proposition, kunna komma i åtnjutande av betydande statsbidrag utan återbetalningsskyldighet för iståndsättande av dessa marker, synes hänsyn härtill böra tagas vid bestämmande av räntefoten för de lån, som meddelas till själva förvärven av markerna.

Departementschefen.

Beträffande sättet för erläggande av ränta å ifrågavarande lån har kommittén framhållit, att låntagaren under den första delen av lånetiden, varunder denne finge beräknas hava att erlægga den del av köpeskillingen, som ej upplånats, ävensom kostnader för den inköpta markens iordningställande

Sättet för räntans erläggande. Kommittén.

men i regel ej erhöle någon virkesavkastning från marken, icke borde betungas med utbetalning av ränta å lånet för inköpet. Röntan borde därför under denna tid läggas till kapitalet, och borde de sålunda kapitaliserade räntebeloppen för-räntas och amorteras efter samma regler, som gällde för det ursprungliga kapitalbeloppet. Det ifrågasatta anståndet med röntans erläggande vore dock påkallat allenast beträffande de av kommittén föreslagna lånetyperna med löptider av 50 resp. 40 år. Vid lån enligt lånetypen med 30-årig löptid förutsattes, att sådan skogstillgång redan vid inköpet förefunnes å skogsmarken, att genom tillvaratagande av virkesavkastningen en relativt snabb avveckling av lånet skulle vara möjlig.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommittén beträffande lån enligt förstnämnda två lånetyper föreslagit, att under tiden från utlämnande av dylikt lån till och med 10 år efter utgången av det kalenderår, varunder lånet utlämnats, för varje kalenderår upplupen ränta skall läggas till kapitalet samt att därvid å upplupen ränta för ett tidigare år ränta skall beräknas under följande år. Å sammanlagda beloppet av kapital- och ränteskulden vid utgången av nämnda 10 år skall därefter enligt kommitténs förslag årligen gäldas ränta.

Yttranden.

Beträffande kommitténs förslag i denna del har *länsstyrelsen i Hallands län* anmärkt, att det torde vara en nyhet i avseende å statens utlåningsverksamhet, att röntan, på sätt kommittén förordat, *årligen* skulle läggas till kapitalet och strax själv förräntas. Såvitt för länsstyrelsen vore känt, plögade vid statens utlåning den uppdebiterade röntan ej läggas till kapitalet förrän vid den tid, då räntebetalningen började. Länsstyrelsen ifrågasatte, huruvida ej sistnämnda system borde tillämpas även i detta fall.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har hemställt, att tiden för röntans läggande till kapitalet måtte bestämmas kortare än kommittén föreslagit samt att låntagaren måtte åläggas att för beredande av lättnad med avseende å den framtida beräkningen av ränta och amortering vid slutet av den bestämda terminen till statskontoret inbetala ett belopp, som avjämnade skulden till närmast jämna 100-tal kronor. Länsstyrelsen har härvid framhållit, att ränta på ränta under tio år innebure en avsevärd ökning av skulden samt att den av kommittén föreslagna anordningen från statsverkets synpunkt innebure en viss risk, i det vederbörande kommun kunde draga ut på tiden med vidtagandet av markförbättringar så länge, att lånebeloppet jämte upplupen ränta överstege skogsmarkens värde.

Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län har föreslagit, att röntan å ifrågavarande lån skulle läggas till kapitalet intill den tidpunkt, då skogen å det inköpta området kunde förväntas lämna någon väsentlig avkastning. Skogsförvärvet skulle härigenom bliva ett redan från början bärigt företag utan att kräva uppoffringar av en viss generation skattebetalare. Det förlängda anstånd med röntans erläggande, som skogsvårdsstyrelsen sålunda ifrågasatte, spelade för staten en underordnad roll i jämförelse med den belastning av kommunernas ekonomi, som röntans betalning före sagda tidpunkt innebure.

Skogssällskapet har anfört, att de av kommittén föreslagna bestämmelserna i förevarande avseende ej borde förlänas ovillkorlig giltighet utan blott fastställas att tjäna till ledning samt att det borde ankomma på Kungl. Maj:t att med hänsynstagande till de i varje fall föreliggande förhållanden närmare bestämma den tidpunkt, från vilken räntan skulle erläggas. Sällskapet har till stöd härför framhållit, att, därest staten komme att lämna bidrag till åtgärder för iståndsättande av marker med otillfredsställande skogstillstånd i den omfattning, som föreslagits i propositionen nr 134 till årets riksdag, kommunerna härigenom skulle beredas sådan lättnad beträffande utgifterna för produktivgörande av de av dem inköpta marker av nämnda beskaffenhet, att de i vissa fall kunde förväntas vara villiga att redan från början förränta lån, som staten beviljat för markernas förvärvande.

Då det måste antagas, att kommun, som med stöd av statslån förvärvat sådan skogsmark, varom nu är fråga, under åren närmast efter förvärvet får vidkännas betydande utgifter för markens iståndsättande men i allmänhet ej kan erhålla någon inkomst från denna, tillstyrker jag, att, på sätt kommittén föreslagit, anstånd i regel medgives med erläggande av ränta å ifrågavarande lån under viss tid efter lånens utlämnande. Dylikt anstånd torde dock i allmänhet ej böra lämnas i sådana fall, då den skogsmark statslånet avser är i mera avsevärd omfattning bevuxen med äldre, icke utvecklingsbar skog, som för markens produktivgörande bör snarast möjligt avverkas, och då låntagaren sålunda redan under den första lånetiden kan påräkna viss inkomst från sagda mark. Till frågan härom återkommer jag närmare i det följande.

Vad angår den tid, varunder anstånd i förevarande avseende enligt det nu anförda bör medgivas, anser jag i likhet med kommittén och flertalet i ärendet hörda myndigheter, att denna tid i regel bör bestämmas till 10 år från utgången av det kalenderår, varunder lånet utlämnats. Att medgiva längre anstånd än nu sagts kan jag ej tillstyrka, då detta skulle innebära, att bördan att förränta och amortera ifrågavarande lån i alltför hög grad överflyttades å andra än dem, som fattat beslut om lånens upptagande. Däremot torde möjlighet böra finnas att bestämma anståndstiden kortare än nyss angivits. På sätt skogssällskapet föreslagit, torde det böra ankomma å Kungl. Maj:t att i särskilda fall, då skäl därtill äro, i samband med låns beviljande föreskriva, vare sig att intet anstånd med räntans erläggande skall äga rum eller att sådant anstånd må åtnjutas under viss kortare tid än tio år.

Under anståndstiden bör i enlighet med kommitténs förslag upplupen ränta för varje kalenderår läggas till kapitalet och ränta omedelbart beräknas å den sålunda uppkomna skuldsumman. En dylik anordning tillämpas exempelvis i fråga om vattenkraftslånefonden och utgör sålunda ej någon nyhet i statens utlåningsverksamhet. Därest, såsom från visst håll blivit ifrågasatt, den upplupna räntan skulle i förevarande fall först vid anståndstidens utgång läggas till kapitalet och förräntas, skulle detta innebära, att låntagarna beviljades en ej obetydlig direkt subvention av staten.

Departementschefen.

Amorteringstiden.

Jag torde nu få övergå till frågan om de bestämmelser, som böra meddelas beträffande amorteringen av de föreslagna statslånen.

Amorterings-
tider för av
Kungl. Maj:t
medgivna lån,
avseende kom-
munsfogar.

Av förenämnda tablå med uppgifter rörande fall, då Kungl. Maj:t meddelat kommuner tillstånd att upptaga lån för inköp av skogsmark eller för inlösen av skuld, härledande från sådant inköp, framgår, att de för dessa lån medgivna amorteringstiderna merendels varit 30 år men undantagsvis utgjort allenast 20 eller 25 år samt i ett fall uppgått till 35, i tre fall till 40 och i ett fall till 50 år. Tablå utvisar även, att lånens löptider och effektiva amorteringstider städse sammanfallit med ett enda undantag, avseende berörda lån med 50-årig löptid. Då för detta lån amorteringsfrihet medgivits under de 10 första åren av lånets löptid, uppgår lånets effektiva amorteringstid till 40 år.

Förslag av
direktionen för
skogssällska-
pets skogs-
fond.

I en skogssällskapets förenämnda skrivelse den 12 maj 1928 bilagd promemoria har direktionen för skogssällskapets skogsfond föreslagit, att lån för ifrågavarande ändamål skulle utlämnas för en tid ej understigande 50 år och räntan läggas till kapitalet i förslagsvis 10 år samt att amorteringen skulle inträda först vid den tidpunkt, då skogen kunde förväntas hava börjat i någon väsentlig utsträckning lämna behållen avkastning, vilket beräknades vara fallet, då skogen hade en ålder av omkring 30 år. Direktionen har härvid framhållit, att genom markförvärvens finansierande med så lagda lån ej blott tillgodosåges i viss grad önskemålet, att skogen genom sin avkastning finge bidra till gäldande av kostnaderna för dess förvärvande, utan även dessa kostnader bleve fördelade på ett jämväl med hänsyn till andra utgifter gynnsamt sätt.

Beräkningar
ang. innebör-
den av fond-
direktionens
förslag.

I en vid kommitténs betänkande såsom bilaga II i transumt fogad promemoria hava en del beräkningar gjorts rörande den praktiska innebörden av de regler om lånetid, uppskjuten räntebetalning och effektiv amorteringstid, som, på sätt nyss angivits, föreslagits av direktionen för skogssällskapets skogsfond.

Vid dessa beräkningar hava följande förutsättningar uppställts, nämligen att markinköpskostnaden uppgår till 60 kronor för hektar, ränta till 4.85 procent och skogsodlingskostnad till 80 kronor per hektar, att för markinköpet upptages ett under femtio år löpande amorteringslån med uppskjuten räntebetalning och årligen kapitaliserad ränta under de tio första åren, med allenast räntebetalning under följande tjugu år och med amortering och räntebetalning medelst jämna annuiteter under de sista tjugu åren av lånetiden samt att nettovärdet å gallringsvirke uppgår till visst angivet, av erfarenheten bestyrkt belopp per hektar. Det har med dessa förutsättningar beräknats, att den inköpande kommunens nettokostnader för inköpet — efter avdrag således av inkomster från skogen — skulle utgöra, för de första fem tioårsperioderna från inköpet och lånets upptagande, följande belopp i kronor per hektar:

under perioden	0—10 år	11—20 år	21—30 år	31—40 år	41—50 år
nettokostnad pr hektar	10:—	6:60	5:60	5:10	0:20

Beräkningen utvisar således, att under de antagna förutsättningarna nettokostnaden skulle bliva jämförelsevis stor under den första 10-årsperioden, beroende på att odlingskostnaden då nedlågges å företaget, samt att kostnaden därefter håller sig någorlunda konstant under närmast följande tre tioårsperioder för att under den femte perioden nedgå till helt ringa belopp. Efter de femtio åren kommer tydligen ett överskott att uppstå.

Vid behandlingen av förevarande spörsmål har kommittén till en början skärskådat detta med hänsyn till det fall, att å den skogsmark, som inköptes med stöd av statslånet, ej finnes något skogsbestånd, från vilket virkesavkastning redan under den första delen av lånetiden kunde utfås, och att fråga sålunda vore om praktiskt taget kal skogsmark. Kommittén har med avseende å detta fall anfört:

Principen för bestämmande av amorteringstidens längd för lån, som en kommun önskade upptaga för ett improduktivt företag, t. ex. ett sjukhusbygge, torde böra vara, att amorteringstiden bestämdes ungefär överensstämmande med, åtminstone ej längre än, den beräknade livslängden å den nyttighet, som skulle skapas med anlåtande av lånemedlen. Vid lån för ett produktivt ändamål, såsom det varom här vore fråga, torde emellertid vissa andra synpunkter böra beaktas. Det gällde i förevarande fall att av skogsmarken, under nedläggande av kostnad för dess produktivgörande och med litande till markens egen alstringskraft, skapa ett kapital, som — en gång färdigbildat — väntades giva avkastning för all framtid. Däremot dröjde det ganska länge, innan någon egentlig avkastning från skogen kunde beräknas förekomma. Dessa förhållanden talade för bestämmandet av en mycket lång lånetid och för en koncentration av amorteringen till lånetidens senare del, då avkastningen från skogsmarken kunde påräknas. På grund av den ovisshet, som alltid måste råda rörande förhållanden i en mycket avlägsen framtid, torde det vara nödvändigt att begränsa lånetiden till någorlunda överskådlig tid, och hade kommittén stannat vid att föreslå ett maximum för lånetiden av 50 år. I det förutsatta fallet — att fråga vore om kal skogsmark — torde, sedan arbetena för dess försättning i tillfredsställande skick avslutats under en första tidsperiod av 10 år, någon egentlig avkastning från marken knappast kunna påräknas förrän efter ytterligare 20 år, alltså 30 år efter odlingsarbetenas påbörjande. Med hänsyn till dessa förhållanden hade kommittén ansett sig böra förordas, att amorteringen av lån i detta fall koncentrerades på de sista 20 åren av den till 50 år uppgående lånetiden. En annan anordning, som jämväl den vore ägnad att koncentrera kostnaderna för lånet till den tid, då avkastning från marken kunde påräknas, vore den i det föregående förordade bestämmelsen om kapitalisering av den beräknade räntan för vart och ett av de första tio åren och det kapitaliserade räntebeloppets förräntning och amortering efter samma grunder som det ursprungliga lånet.

I enlighet med vad sålunda anförts har kommittén såsom en första typ för lån från den ifrågasatta statliga lånefonden (*lånetyp A*) föreslagit följande bestämmelser: Under tiden från ett låns utlämnande till och med 10 år efter

utgången av det kalenderår, varunder lånet utlämnades, lägges för varje kalenderår upplupen ränta till kapitalet. Å upplupen ränta för ett tidigare år beräknas ränta under följande år. Å sammanlagda beloppet av kapital- och ränteskulden vid utgången av nämnda 10 år gäldas sedan årligen ränta under 20 år. Därefter förräntas och amorteras nyssnämnda kapital- och ränteskuld medelst lika annuiteter så avpassade, att hela skulden är slutbetald med det femtionde året efter det kalenderår, varunder lånet utlämnades.

Kommittén har beträffande nämnda lånetyp framhållit, att densamma skulle så långt praktiskt vore möjligt tillgodose önskvärdheten av att kostnaderna för inköp och iordningställande av en skogsmark med otillfredsställande skogstillstånd bleve någorlunda rättvist fördelad och åtminstone i någon mån komme att belasta de generationer, som av företaget finge njuta de egentliga fördelarna. Kommittén har därjämte omnämnt, att kommittén för vinnande av än större överensstämmelse i tiden mellan avkastning och utgifter för företaget haft under övervägande att låta de under den effektiva amorteringstiden, 20 år, utgående annuiteterna växla i storlek sålunda, att de för de första amorteringsåren sattes låga och därefter bestämdes till högre belopp, så att de mot amorteringstidens slut bleve relativt betydande. Då det emellertid syntes tveksamt, huruvida det praktiska värdet av en sådan anordning skulle till fullo uppväga olägenheten av den större svåröverskådlighet och mera invecklade natur, som bestämmelserna rörande lånevillkoren därigenom skulle erhålla, hade kommittén ej ansett sig böra föreslå någon dylik anordning.

Kommittén har vidare granskat det föreliggande spørsmålet med hänsyn till det fall, att den skogsmark, för vars förvärvande statslån utginge, ej utgjordes av kal mark utan tillhörde någon annan av de marktyper, med avseende varå statslån finge beviljas, samt därvid framhållit, att, därest fråga vore om mark med ett skogsbestånd, som, ehuru ur skoglig synpunkt otillfredsställande, dock genast eller efter ganska få år gäve en viss avkastning, det torde vara olämpligt att föreskriva en så lång amorteringstid som 50 år. Det syntes skäligt och naturligt, att den avkastning skogen i dylikt fall gäve, användes till ränte- och amorteringslikvider på ett tidigare stadium efter lånets erhållande än enligt lånetypen A skulle vara händelsen.

I överensstämmelse härmed har kommittén föreslagit ytterligare två lånetyper, B och C, avsedda för sistnämnda fall. Enligt *lånetypen B* skall för tiden från lånets utlämnande till och med 10 år efter utgången av det kalenderår, varunder lånet utlämnades, gälla samma bestämmelser som beträffande typen A. Å sammanlagda kapital- och ränteskulden vid utgången av nämnda 10 år gäldas därefter årligen ränta under allenast 10 år. Sedan alltså 20 år förflutit från det år, varunder lånet utlämnades, förräntas och amorteras kapital- och ränteskulden medelst lika annuiteter sålunda, att hela skulden är slutbetald med det fyrtionde året efter det kalenderår, varunder lånet utlämnades. — Enligt *lånetypen C* skall gälla, att under tiden från lånets utlämnande till och med 10 år efter utgången av det kalenderår, varunder lånet utlämnades, årligen gäldas ränta. Något uppskov med räntebetalingen skall således enligt denna

typ icke äga rum. Därefter förräntas och amorteras lånet medelst lika annuiteter sålunda, att hela lånet är slutfbetalt med det trettionde året efter det kalenderår, varunder lånet utlämnades. — Kommittén har betonat, att enligt dess tanke förekommande fall, då lån söktes ur den nya statliga fonden, lämpligen skulle kunna inrymmas under någon av berörda tre lånetyper. Med en begränsning till tre typer hade kommittén haft för ögonen önskvärdheten därav, att reglerna för låneverksamheten gjordes så enkla som möjligt.

Beträffande användningen av de tre lånetyperna har kommittén anfört, att typen A vore avsedd för helt kal eller nästan kal skogsmark samt att typen C skulle användas vid inköp av med skog relativt välförsedd mark, t. ex. sådan vanhävdad skogsmark, som helt eller huvudsakligen vore beväxt med äldre, icke utvecklingsbar skog och för vars produktivgörande avverkning av nämnda skog snarast möjligt borde äga rum. Mellanformen, typen B, torde huvudsakligen bliva användbar vid förvärv av försumpade, skogbeväxta marker i ändamål av markernas torrläggande samt även beträffande vissa s. k. stavaskogsbestånd. — Emellertid torde även andra faktorer än de nu angivna samt, i viss mån, lånesökandenas önskemål böra kunna inverka vid val av lånetyp.

Kommittén har i anslutning till nyss angivna synpunkter föreslagit, att val av lånetyp skall ske med hänsyn särskilt till storleken av den virkesavkastning, som den ifrågavarande skogsmarken, under förutsättning att erforderliga åtgärder för dess försättande i tillfredsställande skogligt skick utan dröjsmål vidtagas, kan beräknas lämna under de fem tioårsperioder, som infalla närmast efter det kalenderår, varunder lånet beviljats.

I särskild bilaga till betänkandet (bilaga III) har meddelats vissa exempel på hur en låntagares utgifter, inkomster och nettokostnader under lånetiden ställa sig enligt de föreslagna tre lånetyperna.

De i ärendet hörda myndigheterna och sammanslutningarna hava i allmänhet ansett de av kommittén föreslagna lånetyperna väl avvägda och lämpliga samt tillfyllest för ändamålet. Från några håll hava dock jämkningar i kommitténs förslag härutinnan ifrågasatts.

Skogsällskapet har sålunda ansett, att de föreslagna typerna borde bliva normgivande i fråga om lånetiden men i övrigt blott tjäna till ledning samt att det borde ankomma å Kungl. Maj:t att med hänsynstagande till de i varje fall föreliggande förhållanden närmare fastställa den tidpunkt, från vilken amorteringen skulle börja. Enligt sällskapets erfarenhet kunde lånen i vissa fall behöva vara lagda på i viss mån annat sätt än kommittén föreslagit för åvägabringande av den lämpligaste finansieringen.

Landstingets förvaltningsutskott i Västerbottens län har föreslagit, att löptiderna för ifrågavarande lån skulle beträffande Norrland utsträckas med 10 år och sålunda för de särskilda lånetyperna bestämmas till resp. 60, 50 och 40 år, ävensom att tidpunkterna för amorteringarnas början skulle i motsvarande mån förskjutas. Förvaltningsutskottet har till stöd härför anfört:

I södra Sverige med sin tätare bebyggelse och med därav följande kortare och billigare transporter torde det vara möjligt, att redan efter 30 år på ett

Yttranden.

ekonomiskt sätt kunna utnyttja gallringsvirket, men att komma till samma gynnsamma resultat i Norrland torde ej kunna ske. Gallringsvirket torde här, bortsett från ett fåtal undantagsfall, ej kunna tillgodogöras, förrän träden vunnit sådan grovlek, att därav kunde beredas props, eller dessa kunde komma till användning som sulfit- eller sulfatved. Om kommitténs mening, att amorteringstiden borde börja vid den tidpunkt, då skogen i någon väsentlig utsträckning väntades komma att lämna behållen avkastning skulle komma till rättvis tillämpning, torde amorteringen i vissa delar av landet, företrädesvis inom Norrland, böra börja först då skogen nått en ålder av omkring 40 år.

Förvaltningsutskottet har därjämte ifrågasatt, huruvida ej annuiteterna borde ordnas efter andra grunder än kommittén föreslagit för att vinna en såvitt möjligt konstant årlig utgift under hela lånets löptid. Detta syfte skulle kunna tillgodoses genom att sätta annuiteten i relation till avkastningen och sålunda fastställa annuiteten efter en stigande skala.

Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län har framhållit, att, då man inom större delen av Norrland ej kunde räkna på någon avkastning från 30-årig skog, för dessa trakter av landet en fjärde lånetyp vore påkallad med begynnande amortering tidigast fyrtioförsta året från lånets utlämnande samt en däremot svarande förlängning av amorteringstiden. — *Länsstyrelsen i Västerbottens län* och *landstingets förvaltningsutskott i Västernorrlands län* hava uttalat sig i väsentligen samma riktning.

Departementschefen.

Såsom jag i det föregående framhållit, bör amorteringen av ifrågavarande lån såvitt möjligt ordnas på det sätt, att avkastningen av den skog, som är avsedd att uppdragas å den med stöd av dylikt lån förvärvade marken, lämnar effektivt bidrag till amorteringens fullgörande. I likhet med flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna finner jag de av kommittén föreslagna lånetyperna — av vilka typen A är avsedd för helt eller nästan kala skogsmarker, typen B för försumpade skogbevuxna marker samt för vissa marker med stavaskogsbestånd och typen C för vanhävdade skogsmarker med äldre, icke utvecklingsbar skog — i stort sett väl tillgodose nysångivna syfte samt jämväl i övrigt vara i huvudsak lämpligt avvägda. Det torde visserligen vara obestriddigt, att vid utförande av skogsodling å gammal kalmark i Norrland någon värdefullare avkastning i regel ej kan väntas från den å marken uppkommande skogen förrän efter den tid, då lånen enligt de föreslagna lånetyperna skola amorteras, men är att märka, att, då gamla kalmarker förekomma i Norrland i jämförelsevis ringa omfattning, förvärvande av dylika marker till kommunskogar blott undantagsvis torde komma att äga rum därstädes. De marker, för vilkas inköpande till dylika skogar den föreslagna låneverksamheten kan med avseende å Norrland bliva av mera avsevärd betydelse, torde utgöras av försumpade skogsmarker samt vanhävdade marker med gles och oväxtlig skog ävensom möjligen med stavaskog bevuxna marker. Därest dylik mark göres till föremål för ändamålsenliga skogsvårdsåtgärder i produktivt syfte, torde även i Norrland dessa åtgärder i

många fall hava till följd, att avkastning från skogen kan vinnas väsentligen tidigare än nyss sagts. Det torde därför böra antagas, att, om lånetypen A eller B i Norrland tillämpas med avseende å skogsmarker av nyssangivna beskaffenhet, låntagarnas intresse att erhålla ett effektivt bidrag till amorteringens fullgörande genom avkastningen från den å markerna uppväxande skogen i väsentlig mån skall tillgodoses. Jag erinrar härvid, att låneverksamheten enligt vad jag i det föregående framhållit bör begränsas till skogar under skogsvårdslagen och sålunda ej är avsedd att gälla skogar i lappmarkerna. På grund härav och då det jämväl i och för sig synes möta betänklighet att för ifrågavarande lån medgiva längre löptid än 50 år, finner jag mig böra förorda, att de av kommittén föreslagna lånetyperna i fråga om lånens löptider godkännas.

Jämväl i övrigt finner jag mig böra i huvudsak biträda kommitténs förslag i denna del. Med hänsyn till vad skogssällskapet i sitt yttrande anfört torde dock en mindre jämkning i förslaget vara påkallad. I särskilda fall torde det på grund av den inköpta skogsmarkens beskaffenhet eller låntagarnas ekonomi eller av annan anledning kunna befinnas lämpligt, att amorteringen påbörjas tidigare än enligt de av kommittén föreslagna särskilda typerna är förutsatt. För dylika fall torde möjlighet böra föreligga att fastställa en tidigare tidpunkt för amorteringens påbörjande än den, som enligt vederbörande lånetyp i allmänhet skall tillämpas. Jag tillstyrker förty, att Kungl. Maj:t medges befogenhet att i särskilda fall, då skäl därtill äro, vid beviljande av lån föreskriva, att amortering av lånet skall påbörjas från och med ett tidigare år än det, för vilket enligt den lånetyp, vartill lånet hänförs, detta eljest skolat ske. Meddelande av dylik föreskrift bör ej medföra någon rubbning i den allmänna regeln, att lån under den effektiva amorteringstiden skall förräntas och amorteras medelst lika årliga avgifter (annuiteter).

Vad kommittén anfört och föreslagit rörande de grunder, enligt vilka val av lånetyp företrädesvis skall äga rum, synes ej giva anledning till erinran. Av vad jag nyss anfört rörande de föreslagna lånetypernas lämplighet för Norrland framgår emellertid, att därstädes typen A torde böra komma till användning ej blott i fråga om kala skogsmarker utan även beträffande försumpade skogbevuxna marker samt marker med stavaskogsbestånd samt denna typ eller typen B med avseende å vanhävdade marker med äldre, gles och oväxtlig skog.

I samband med frågan om sättet för amorteringen av ifrågavarande lån har kommittén till behandling upptagit spörsmålet, huruvida staten borde medelst särskilda anordningar förskaffa sig säkerhet för lånens återbetalande.

*Fråga om
ställande av
säkerhet för
lån.*

Kommittén har härvid erinrat, att i de fall, då beträffande bestående statliga lånefonder staten använde sig av kommun såsom låneförmedlare, kommunen ej ålagts skyldighet att för sin förbindelse gentemot staten ställa säkerhet i form av in-teckning eller annat. Ej heller i de fall, då kommun, såsom i gällande bestämmelser rörande statens bostadslånefond vore medgivet, från fonden erhöles lån icke såsom låneförmedlare utan som låntagare i sista hand.

avkrävdes kommunen någon säkerhet. Kommittén har vidare omnämnt, att då kommuner upptagit lån å den allmänna lånemarknaden, det ytterst sällan torde förekommit, att någon in-teckningssäkerhet för sådant lån erbjudits eller ford-rats. Pensionsförsäkringsfonden, vilken numera torde vara kommunernas största långgivare, fordrade vid sin utlåning till dessa icke någon särskild sä-kerhet.

Kommittén har i anslutning härtill uttalat, att enligt dess uppfattning någon säkerhet för ifrågavarande lån ej borde krävas av kommunerna.

I de avgivna yttrandena har kommitténs ståndpunkt i denna fråga ej för-anlett erinran.

Departe-
mentschefen.

Även jag ansluter mig till kommitténs uppfattning härutinnan.

Låneärendes
prövning
m. m.
Kommittén.

Kommittén har föreslagit, att prövningen av frågor om beviljande av lån skall ankomma å Kungl. Maj:t. Kommittén har härvid framhållit, att en central prövning av dessa frågor syntes påkallad såväl på grund av dessa frå-gors stora ekonomiska och sociala betydelse som med hänsyn till önskvärd-heten, att enhetliga principer tillämpades vid prövningen. Kommittén har vi-dare föreslagit, att, innan låneansökan prövas, yttrande däröver skall infordras från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund.

Beträffande låneärendenas beredning i övrigt hos Kungl. Maj:t har kommit-tén anført:

Med hänsyn till beskaffenheten av hithörande ärenden torde dessa böra be-redas i jordbruksdepartementet.

Enligt gällande kommunallagstiftning skulle beslut av kommun att upptaga lån i vissa fall underställas Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse. Någon ändring härutinnan, såvitt anginge beslut om upptagande av statslån för ifråga-varande ändamål, torde ej böra ifrågasättas. Då ärenden rörande dylik under-ställning tillhörde finansdepartementets föredragning, kunde tvekan uppstå, hu-ruvida av kommun gjord ansökan om erhållande av här avsett lån borde prövas, innan frågan om kommunens rätt att enligt kommunallagstiftningen upptaga lånet blivit avgjord, eller någon annan ordning härutinnan borde tillämpas. I anslutning till den praxis, som enligt vunnen upplysning genomförts i fråga om beviljande av lån till kommun från statens bostadslånefond, torde i regel vara lämpligast, att ansökningen om lån för här avsett ändamål först under-ställdes Kungl. Maj:ts prövning av chefen för jordbruksdepartementet samt att, därest ansökningen helt eller delvis beviljades och kommunens beslut att upptaga lånet enligt kommunallagstiftningen vore av beskaffenhet att böra underställas Kungl. Maj:ts prövning, spørsmålet härom sedermera efter särskild framställ-ning prövades av Kungl. Maj:t på finansdepartementets föredragning. I sådana fall, då speciell skyndsamhet vore av nöden, vore dock möjligt, att detta krav kunde bättre tillgodoses, därest låneansökningen och underställningsfrågan *sam-tidigt* prövades och avgjordes av Kungl. Maj:t efter gemensam beredning av jordbruks- och finansdepartementen. Några generella föreskrifter i förevarande avseende syntes ej böra meddelas, utan torde det böra överlämnas åt vederbö-rande departement att beträffande handläggningen av hithörande ärenden träffa de former, som i varje särskilt fall funnes lämpligast.

Kommittén har jämväl diskuterat den ordning, vari inkomna låneansökningar borde anmälas för Kungl. Maj:t till avgörande, samt frågan, huruvida särskilda

regler rörande företräde för olika sökande till erhållande av lån borde meddelas. Kommittén har härutinnan anfört:

Då det vore av vikt, att ansökan om lån för ifrågavarande ändamål avgjordes utan dröjsmål — i regel torde giltigheten av det köp, för vars finansierande lånet söktes, göras beroende av låneansökningens beviljande — borde dylik ansökan prövas, så snart den föreläge i vederbörligen utrett skick. Med hänsyn härtill syntes uteslutet att i förevarande fall tillämpa en ordning, som i större utsträckning möjliggjorde konkurrens mellan olika låneansökningar, enär detta skulle förutsätta, att dylika ansökningar företoges till prövning allenast en eller ett fåtal gånger under året. Ett stadgande i detta syfte skulle sannolikt medföra, att kommunerna allenast i undantagsfall skulle kunna begagna sig av ifrågavarande lånemöjligheter. I enlighet härmed torde någon föreskrift i denna riktning ej böra meddelas. Då vid sådant förhållande det mera sällan torde inträffa, att flera låneansökningar samtidigt föreläge till avgörande, torde det ej heller vara påkallat att meddela särskilda bestämmelser om det företräde till erhållande av lån, som för dylikt fall skulle äga rum. Med den av kommittén föreslagna begränsningen av låneverksamheten till vissa särskilda marktyper, vilka i fråga om rätt till lån borde vara likställda, vore tydligen behovet av dylika bestämmelser ännu mindre framträdande. På grund härav och då det kunde förväntas, att Kungl. Maj:t vid fall av konkurrens mellan olika låneansökningar komme att pröva dessa med beaktande därav, att de föreliggande lånebehoven på möjligast rättvisa sätt tillgodosåges, ansåge sig kommittén ej hava skäl att föreslå meddelande av några särskilda föreskrifter i detta ämne.

Kommittén har slutligen i förevarande sammanhang framhållit, att, sedan lån för ifrågavarande ändamål beviljats av Kungl. Maj:t, lånet borde på sökandens rekvisition och mot det att vederbörlig skuldförbindelse avgäves av denne, utanordnas till sökanden av statskontoret. För beredande av medel till ifrågavarande låneverksamhet borde en särskild lånefond inrättas under statskontorets förvaltning. Ränta och amortering å lån borde av låntagaren inbetalas direkt till nämnda ämbetsverk. Det borde även åligga detta att övervaka, att låntagaren behörigen fullgjorde honom åliggande betalningsskyldighet samt, om låntagaren gjorde sig skyldig till försummelse härutinnan, vidtaga vederbörliga åtgärder.

Kommitténs förslag och uttalanden i förevarande avseenden hava i de av-
 givna yttrandena i allmänhet lämnats utan erinran. *Åtskilliga myndigheter*
 hava dock anmärkt, att det vore onödigt och olämpligt att stadga, att yttrande
 i låneärende städse skulle infordras från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas
 förbund. Genom en dylik bestämmelse kunde i vissa fall prövningen av
 låneärendena onödigtvis fördröjas. Utan särskild föreskrift stode det Kungl.
 Maj:t fritt att, där så funnes lämpligt, höra centralrådet i förevarande ärenden.
 — *Svenska landskommunernas förbund* har därjämte framhållit såsom
 önskvärt, att kommuns ansökan att erhålla lån för ifrågavarande ändamål samt
 frågan om fastställelse enligt kommunallagstiftningen av kommunens beslut att
 upptaga lånet städse prövades och avgjordes av Kungl. Maj:t *samtidigt* efter
 gemensam beredning av cheferna för jordbruks- och finansdepartementen. För-
 bundet har i detta sammanhang jämväl ifrågasatt, huruvida ej föreskrift borde

Yttrandena.

meddelas, att kommuns beslut om upptagande av lån för här avsett ändamål ovillkorligen och sålunda även i andra fall än nu vore stadgat skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning. En sådan föreskrift skulle medföra den fördel, att önskvärd enkelhet och reda skapades i behandlingen av dessa ärenden.

Departementschefen.

Jag biträder kommitténs förslag, att prövningen av frågor om beviljande av lån skall ankomma å Kungl. Maj:t. Däremot synes ej lämpligt att, såsom kommittén förordat, meddela föreskrift därom, att yttrande över låneansökan städse skall infordras från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, då därigenom en onödigt tidsutdräkt i vissa fall kan uppstå. Någon särskild bestämmelse om centralrådets hörande över dylik ansökan synes ej påkallad, då det ligger i Kungl. Maj:ts hand, att, där så finnes lämpligt, förordna härom.

Beträffande låneärendenas beredning i övrigt hos Kungl. Maj:t anser jag, lika med kommittén, att några speciella bestämmelser härutinnan ej böra meddelas utan att det bör överlämnas åt vederbörande departement att i detta avseende träffa de former, som i varje fall finnas lämpligast. Att, såsom svenska landskommunernas förbund ifrågasatt, i samband med anordnandet av förevarande låneverksamhet föreskriva skyldighet för kommun att även i andra fall än nu är stadgat underställa beslut om upptagande av lån för här avsett ändamål Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse, kan jag ej tillstyrka.

Vad kommittén anfört rörande den ordning, vari inkomna låneansökningar böra anmälas för Kungl. Maj:t till avgörande, föranleder ej någon erinran från min sida. Jag ansluter mig även till kommitténs uppfattning, att några särskilda föreskrifter rörande företräde för olika sökande till erhållande av lån ej äro behövlige.

Mot kommitténs förslag om inrättande av en särskild lånefond för ifrågavarande ändamål och sättet för fondens förvaltning synes intet vara att erinra.

Utredning i låneärende. Jag övergår nu till frågan, i vilka avseenden och på vilket sätt utredning bör verkställas i förevarande låneärenden, innan dessa prövas av Kungl. Maj:t.

Kommittén. Kommittén har i detta hänseende anfört:

För låneansökans bedömande torde i regel vara nödigt, att undersökning verkställdes angående arealen, beskaffenheten och värdet av den skogsmark, varom fråga vore, samt angående myckenheten och beskaffenheten av därå växande skog, angående de åtgärder, som erfordrades för markens försättande i tillfredsställande skogligt skick, angående värdet av den nettoavkastning, som efter utförande å marken av nämnda åtgärder därå förefintlig och uppväxande skog kunde beräknas lämna, angående den lånetyp, som i varje fall vore lämpligast, m. m. För undvikande av onödiga kostnader bör dylik undersökning ombesörjas av lokala organ. Då, såsom förut nämnts, ifrågavarande låneverksamhet borde begränsas till skogar under skogsvårdslagen, syntes naturligtast, att sagda uppgift anförtroddes åt skogsvårdsstyrelserna. Med hänsyn till den omfattande verksamhet för bildande av kommunskogar, som utövats av skogsällskapet, och den stora erfarenhet, som sällskapet härutinnan besutte, torde emellertid sällskapet vid sidan av skogsvårdsstyrelserna böra tillerkännas befogenhet att föranstalta om dylika undersökningar. Genom en sådan anordning

torde den ifrågasatta låneverksamheten i högre grad än eljest kunna befrämja utvecklingen av skogssällskapets verksamhet i nämnda syfte, vilket enligt kommitténs uppfattning måste anses önskvärt.

Fråga om inköpande av skogsmark för här avsett ändamål borde emellertid bedömas jämväl från andra synpunkter än rent skogliga. Särskilt borde därvid hänsyn tagas till vederbörande kommuns ekonomiska ställning och förmåga att fullgöra de förpliktelser, som inköpet av kommunsbogen medförde, ävensom till det behov av skogsmark för tillgodoseende av kommunala ändamål, som i det särskilda fallet kunde anses vara för handen. Erforderlig utredning härutinnan samt om lämpligheten av här avsett köp från sociala och rättsliga synpunkter m. m. torde böra verkställas genom länsstyrelsens försorg. Kommittén ville härvid erinra, att kommunens beslut att upptaga lån för ifrågavarande ändamål oftast torde vara av den beskaffenhet, att detsamma enligt kommunallagstiftningen skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse, samt att för sådan händelse beslutet jämlikt sagda lagstiftning i varje fall skulle insändas till länsstyrelsen, som hade att jämte eget utlåtande överlämna handlingarna till Kungl. Maj:t.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommittén föreslagit, att låneansökan skall ingivas antingen till skogsvårdsstyrelsen i det landstingsområde, där den skogsmark, som ansökningen avser, är belägen, eller till skogssällskapet. Sällskapet skall sålunda enligt kommitténs förslag principiellt äga samma behörighet som skogsvårdsstyrelse att emottaga låneansökan, dock att sällskapets behörighet härutinnan ej skall vara begränsad till visst eller vissa landstingsområden utan omfatta hela den del av landet, där den föreslagna låneverksamheten är avsedd att äga rum. Kommitténs förslag avser, att det skall stå varje lånesökande kommun öppet att själv avgöra, huruvida den vill ingiva ansökningen till vederbörande skogsvårdsstyrelse eller till skogssällskapet.

Sedan låneansökning inkommit till vederbörande skogsvårdsstyrelse eller skogssällskapet, skall det enligt kommitténs förslag åligga styrelsen eller sällskapet — där det ej finnes uppenbart, att hinder möter mot ansökningens beviljande — att så snart ske kan förordna någon hos styrelsen eller sällskapet anställd befattningshavare, som avlagt fullständig avgångsexamen från skogsinstitutets högre kurs eller från skogshögskolans jägmästarekurs, att utan dröjsmål verkställa undersökning av den skogsmark, varom fråga är, jämte därå växande skog. Instrument över dylik förrättning skall avfattas enligt formulär, som fastställas av Kungl. Maj:t.

Vid undersökningen skall lånesökanden vara pliktig att genom ombud meddela de upplysningar och förete de handlingar, som finnas erforderliga, ävensom att ombesörja behöflig hantlangning. Ersättning för undersökningen skall utgå enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t, samt gäldas av lånesökanden.

Sedan dylik undersökning verkställts samt lånesökanden beretts tillfälle att inom förelagd kort tid däröver avgiva yttrande, skall skogsvårdsstyrelsen resp. skogssällskapet ofördröjligen översända handlingarna i ärendet jämte eget utlåtande till länsstyrelsen. Utlåtandet skall innehålla yttrande, huruvida eller i vad mån ansökningen anses böra beviljas, samt angiva de skäl, varpå yttrandet grundas.

Å länsstyrelsen ankommer att ombesörja den ytterligare utredning i låneärendet, som må finnas påkallad. Sedan så skett, har länsstyrelsen att så snart ske kan insända handlingarna jämte eget utlåtande till jordbruksdepartementet.

Finnes skogsvårdsstyrelse eller skogssällskapet med hänsyn till ingiven låneansökning innehåll eller eljest uppenbart, att hinder möter mot ansökningens beviljande, skall enligt förslaget sådan undersökning rörande däri avsedd skogsmark, som nyss sagts, ej äga rum, men skall i övrigt enahanda förfarande, som förut angivits, tillämpas.

I motiveringen till sitt förslag i denna del har kommittén framhållit, att med hänsyn till beskaffenheten av den undersökning, som enligt förslaget skulle verkställas rörande i låneansökan avsedd skogsmark, skogsvårdsstyrelsen resp. skogssällskapet till förrättande av densamma i regel borde äga förordna allenast sådan befattningshavare, som avlagt fullständig avgångsexamen från skogsinstitutets högre kurs eller från skogshögskolans jägmästarekurs. Hinder borde dock ej möta att, där viss annan befattningshavare hos myndigheten visade sig äga sådan insikt och erfarenhet, att han borde anses lämplig att verkställa dylik undersökning, denne i särskild ordning förklarades behörig härtill. Beslut härom borde på ansökan av vederbörande meddelas av Kungl. Maj:t.

Yttranden.

Mot de av kommittén föreslagna formerna för låneärendenas utredning och förberedande handläggning har från flere håll erinringar framställts.

Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län samt *skogsvårdsstyrelsen* och *landstingets förvaltningsutskott i Västerbottens län* hava sålunda ansett, att för ernående av en önskvärd förenkling i förfarandet låneansökning borde ingivas direkt till vederbörande länsstyrelse, som skulle hava att föranstalta om erforderlig utredning i ärendet samt därefter med eget utlåtande överlämna detta till Kungl. Maj:ts avgörande. För den skogligen undersökning, som vore påkallad i ärendet, borde länsstyrelsen äga anlita antingen skogsvårdsstyrelsen i länet eller någon tjänsteman i skogsstaten.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har likaledes ansett, att låneansökningarna borde ingivas direkt till vederbörande länsstyrelse, men förslagit, att länsstyrelsen för hithörande ärendens skogligen utredning skulle allt efter förhållandena i varje särskilt fall äga anlita antingen skogsvårdsstyrelsen i länet eller någon skogsstatstjänsteman eller skogssällskapet. Vid valet av utredningsorgan borde tillses, att undersökningskostnaderna ej bleve högre än nödigt.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har i nära överensstämmelse med förenämnda myndigheter funnit lämpligast, att låneansökning, åtföljd av den utredning sökanden önskade åberopa, ingåves till länsstyrelsen, som, därest vid ansökningen icke fogats instrument över av sakkunnig person verkställd undersökning av den skogsmark, varom fråga vore, förordnade lämplig sakkunnig att verkställa sådan och över ansökningen hörde vederbörande skogsvårdsstyrelse, eller, därest skogsmarken vore belägen inom område, å vilket skogsvårdslagen ej ägde tillämpning, vederbörande överjägmästare, varefter hand-

lingarna med eventuell ytterligare utredning med länsstyrelsens eget utlåtande överlämnades till jordbruksdepartementet.

Skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har gjort gällande, att skogsvårdsstyrelserna överhuvud ej borde hava skyldighet att syssla med ifrågavarande låneärenden utan att handhavandet av dessa måtte helt överlämnas till länsstyrelserna.

Åtskilliga myndigheter hava ifrågasatt, huruvida det kunde anses lämpligt, att skogssällskapet, på sätt kommittén föreslagit, likställdes med skogsvårdsstyrelserna i fråga om befogenhet att emottaga låneansökningar och verkställa utredningar i låneärenden, då därigenom en mindre lycklig dualism i förfarandet skulle uppstå. Det borde jämväl uppmärksammas, att kommunala inköp av skogsmarker ofta skedde på skogssällskapets initiativ och att det vid sådant förhållande ej syntes ändamålsenligt, att den förberedande prövningen av hithörande ärenden anförtroddes åt sällskapet. I varje fall syntes skogssällskapets befogenhet i förevarande avseende böra begränsas till de län, där sällskapet för närvarande utövade sin verksamhet.

Domänstyrelsen har anmärkt, att enligt kommitténs förslag i och för ifrågavarande låneverksamhet åt skogsvårdsstyrelserna skulle anförtros särskilda uppdrag av den art, att de torde kunna anses i viss mån ligga vid sidan av skogsvårdsstyrelsernas egentliga uppgift. Det kunde sättas i fråga, huruvida icke i första hand borde åt skogssällskapet anförtros de särskilda uppgifter, som avsåge utredningar m. m. för låneverksamheten. Styrelsen ansåge, att det borde tagas under övervägande, huruvida icke de uppgifter, som enligt kommitténs förslag skulle vid låneverksamheten kunna åligga såväl skogsvårdsstyrelse som skogssällskapet, lämpligen borde, där icke särskilda omständigheter annat påkallade, fullgöras av nämnda sällskap.

För ernående av önskvärd enkelhet i förfarandet och undvikande av den dualism med avseende å låneärendenas förberedande handläggning, som kommitténs förslag innebär, finner jag mig i likhet med vissa i ärendet hörda myndigheter böra föreslå, att låneansökning skall ingivas direkt till vederbörande länsstyrelse samt att det skall ankomma å denna att föranstalta om erforderlig utredning i ärendet och därefter med eget utlåtande översända handlingarna till jordbruksdepartementet för Kungl. Maj:ts prövning. I fråga om sättet för utredningens verkställande torde böra föreskrivas, att, där ej länsstyrelsen med hänsyn till låneansökningens innehåll eller eljest finner uppenbart, att hinder möter mot ansökningens beviljande, länsstyrelsen skall hava att ombesörja erforderlig skoglig undersökning av den skogsmark, varom fråga är, samt att länsstyrelsen för denna undersökning äger anlita antingen vederbörande skogsvårdsstyrelse eller skogssällskapet. Att fränkänna länsstyrelsen befogenhet att anförtro dylikt uppdrag åt skogssällskapet synes ej motiverat, då sällskapet med den stora erfarenhet, som sällskapet förvärvat sig i hithörande frågor, måste anses särskilt skickat att ombesörja sådan undersökning, som nyss sagts. Vid valet av undersökningsorgan bör länsstyrelsen tillse,

Departementschefen.

att kostnaderna för undersökningen hållas inom skäligen gränser, varjämte viss hänsyn bör tagas till sökandens önskan i berörda avseende.

Har länsstyrelse lämnat uppdrag, som nyss sagts, åt ettdera av nämnda organ, bör detta hava att till undersökningens förrättande förordna person, som avlagt fullständig avgångsexamen från skogsinstitutets högre kurs eller från skogshögskolans jägmästarekurs eller som eljest genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t förklarats behörig därtill. Att förrättningsmannen skall vara anställd hos vederbörande undersökningsorgan, synes ej böra föreskrivas.

I fråga om undersökningen torde vidare böra stadgas, att instrument över denna skall avfattas enligt formulär, som fastställts av Kungl. Maj:t, samt att det skall åligga sökanden att, på sätt kommittén föreslagit, genom ombud vid undersökningen meddela de upplysningar och förete de handlingar, som prövas erforderliga, ävensom besörja behöflig hantlangning. Närmare föreskrifter i övrigt rörande ifrågavarande undersökning, vilken bör bekostas av sökanden, torde böra meddelas av Kungl. Maj:t.

Sedan undersökning, som nu sagts, ägt rum, bör sökanden beredas tillfälle att däröver avgiva yttrande, varefter skogsvårdsstyrelsen resp. skogssällskapet bör hava att med eget utlåtande snarast möjligt överlämna det vid undersökningen upprättade instrumentet jämte övriga handlingar i ärendet till länsstyrelsen.

Vad angår den utredning, som erfordras utöver nämnda skogliga undersökning, bör det ankomma å länsstyrelsen att föranstalta härom på sätt den finner lämpligt.

Allmänna villkor för lån.

I kommitténs förslag hava upptagits vissa bestämmelser i syfte att bereda garantier för vinnande av det med låneverksamheten avsedda ändamålet eller att trygga fullgörandet av låntagarnas betalningsskyldighet till statsverket. Jag torde nu få redogöra för dessa bestämmelser.

a) *Lånets användande för avsett ändamål.*

Enligt kommitténs förslag skall vid utlämnande av statslån, som här avses, låntagaren förbinda sig att använda lånet för det ändamål, vartill lånet beviljats. Förfogar låntagaren över lånemedlen i strid mot denna förbindelse, skall lånet vara förfallet till återbetalning å tid, som av Kungl. Maj:t föreskrives.

Departementschefen.

Mot kommitténs förslag i denna del har jag intet att erinra.

b) *Erläggande av ränta och amortering.*

I fråga om tiden för erläggande av ränta eller amortering å lån (annuitet) har kommittén föreslagit, att annuitet för visst kalenderår skall av låntagaren inbetalas till statskontoret senast den 31 januari nästföljande år. Å belopp, som ej gäldas inom föreskriven tid, skall erläggas ränta efter sex procent om året, tills betalning sker. Har inbetalning ej fullgjorts inom sextio dagar från den 31 januari, skall statskontoret därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som bestämmer, huruvida det återstående kapitalbeloppet jämte ränta skall av låntagaren återbetalas före den tid, som vid lånets beviljande i sådant avseende bestämts.

Mot de av kommittén nu föreslagna bestämmelserna har *statskontoret* anmärkt, att skäl icke syntes föreligga för medgivande av en respittid av en månad för inbetalning av förfallen annuitet. Motivet för en dylik respittid torde få anses vara, att vederbörande uppträdde såsom låneförmedlare och att detta förhållande understundom på den grund, att enskilda låntagare icke iakttog förfalldagen, kunde medföra vissa svårigheter att i rätt tid fullgöra betalningsskyldigheten. Något sådant låneförmedlarskap föreläge icke här. Annuitetsbeloppen borde kunna inbetalas genom insättning i vanlig ordning i riksbanken för statskontorets räkning vid kalenderårets utgång. Därest det emellertid syntes lämpligt att, i likhet med vad som vore bestämt beträffande en del andra av statskontoret förvaltade utlåningsfonder, en kortare respittid av åtta dagar medgäves låntagarna, hade statskontoret icke något att erinra däremot.

Då giltig anledning ej synes föreligga att i förevarande fall medgiva låntagarna någon respittid för erläggande av förfallen annuitet, torde det böra föreskrivas, att annuitet för visst kalenderår skall av låntagaren inbetalas till statskontoret senast vid kalenderårets utgång. Mot de av kommittén i förevarande avseende föreslagna bestämmelserna i övrigt har jag ej någon erinran. Därest föreskrift meddelas om annuitets betalning i enlighet med vad jag nyss föreslagit, bör den tid, varunder låntagare kan underlåta att erlægga förfallen annuitet för visst kalenderår utan risk av åläggande att återbetala lånet i förtid, bestämmas till sextio dagar från kalenderårets utgång.

Departementschefen.

I kommitténs förslag har vidare upptagits en bestämmelse av innehåll, att det åligger låntagare att inom skäligen tid efter det lånet utlämnats vidtaga erforderliga åtgärder för försättande av den skogsmark, lånet avser, i tillfredsställande skick, i den mån dylika åtgärder kunna anses medföra nytta, som motsvarar kostnaden för dess utförande, ävensom att vidmakthålla den skog, som genom åtgärderna uppkommit å marken, intill dess skogen nått den utveckling, att den ej längre är att räkna såsom plantskog. Eftersätter låntagaren honom sålunda åliggande skyldighet, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, huruvida eller i vad mån lånet skall av låntagaren återbetalas i förtid.

c) Skyldighet att försätta skogsmarken i tillfredsställande skick samt att vidmakthålla plantskog. Kommittén.

Till stöd för förslaget härutinnan har kommittén anført bland annat:

Ett av huvudsyftena med ifrågavarande låneverksamhet vore, att den skogsmark, för vars inköpande lån beviljades, skulle genom låntagarens försorg försättas i tillfredsställande skogligt skick. I överensstämmelse härmed borde låntagaren vara pliktig att inom skäligen tid efter lånets utlämnande vidtaga de skogsodlings-, utdiknings- eller andra åtgärder, som erfordrades för sagda ändamål. Enligt sakens natur borde denna skyldighet dock begränsas till sådana åtgärder, som vore ekonomiskt berättigade eller, med andra ord, medförde så stor nytta, att denna motsvarade kostnaderna för åtgärdernas utförande. Med hänsyn till de betydande risker för skadegörelser av olika slag, för vilka ungskogar i vårt land under sin tidigare utveckling vore utsatta, borde låntagaren även vara pliktig att under viss tid vidmakthålla den skog, som av honom uppdragits å marken. I anslutning till stadgandet i 9 § andra punkten

skogsvårdslagen torde denna skyldighet böra bestämmas att avse tiden intill dess sagda skog nått den utveckling, att den ej längre vore att räkna såsom plantskog.

Kommittén har i detta sammanhang övertvägt, huruvida Kungl. Maj:t borde medgivnas befogenhet att vid beviljande av lån för här avsett ändamål meddela närmare föreskrifter rörande de särskilda åtgärder, som låntagaren skulle hava att vidtaga till fullgörande av berörda skyldighet att iståndsätta skogsmarken och vidmakthålla därå uppkommen skog, ävensom angående de tider, inom vilka åtgärderna skulle utföras, men funnit sig ej böra föreslå stadgande av någon dylik befogenhet för Kungl. Maj:t. Kommittén har härom anfört:

Enligt kommitténs uppfattning torde det böra antagas, att låntagarna i det övertvägande flertalet fall komme att behörigen fullgöra här avsedd skyldighet även utan detaljerade föreskrifter. Härtill komme, att meddelande av sådana föreskrifter vid beviljande av ifrågavarande lån ej väl överensstämde vare sig med de villkor, som enligt kungörelsen den 27 juni 1927 (nr 270) gällde för statsbidrag till skogsutdikningsföretag, eller med de bestämmelser, som enligt kommitténs i betänkandet den 1 november 1929 framlagda förslag angående statsbidrag till andra företag för främjande av skogsproduktion än skogsdikning skulle gälla i fråga om dylikt bidrag. Enligt dessa villkor och bestämmelser skulle nämligen vid beviljande av statsbidrag till nämnda ändamål erforderliga föreskrifter meddelas såväl rörande sättet för företagets utförande som angående den tid, då företaget skulle vara fullbordat. Då det med säkerhet kunde antagas, att statsbidrag, som nu sagts, i flertalet fall komme att beviljas de kommuner, som erhöle statslån för inköp av skogsmark, vore tydligen ej lämpligt, att föreskrifter i nyssangivna hänseenden utfärdades även vid statslånets beviljande. Konflikter mellan de olika föreskrifterna skulle i sådant fall lätt kunna uppstå och medföra svårigheter vid dessas tillämpning.

Yttraende. Mot den av kommittén i förevarande avseende föreslagna bestämmelsen har *länsstyrelsen i Västmanlands län* erinrat, att densamma vore avfattad på ett så obestämt sätt, att vederbörande myndighet kunde få svårt att komma till rätta med en gensträvig låntagare, som hölle sig till det minsta möjliga. Länsstyrelsen har därför föreslagit, att låntagarens skyldighet att iståndsätta den skogsmark, lånet avsåge, skulle närmare fixeras.

Departementschefen. I likhet med kommittén anser jag, att låntagare bör åläggas att inom skälig tid efter lånets utlämnande vidtaga erforderliga åtgärder för iståndsättande av den skogsmark, som lånet avser, i den mån dylika åtgärder kunna anses ekonomiskt berättigade, ävensom att vidmakthålla den skog, som genom åtgärderna uppkommit å marken, intill dess skogen nått över plantskogsstadiet. Att, såsom länsstyrelsen i Västmanlands län yrkat, närmare fixera låntagarens skyldighet i nu angivna avseende torde med hänsyn till vad kommittén härutinnan anfört ej vara behöfligt eller lämpligt. Jag vill härvid erinra, att i propositionen nr 134 till årets riksdag angående anvisande av ett statens skogsodlingsanslag föreslagits, att vid beviljande av statsbidrag från nämnda anslog föreskrift skall meddelas såväl rörande sättet för utförandet av det företag, vartill statsbidrag sökts, som angående den tid, inom vilken företaget skall vara fullbordat.

Det må jämväl erinras, att vid medgivande av rätt till expropriation av ödelagd skogsmark för åstadkommande av skogsåterväxt därå Kungl. Maj:t skall enligt 107 § i expropriationslagen, därest rätten skall tillkomma annan än kronan, bestämma viss tid, inom vilken den nye ägaren skall sörja för återväxt. Därest, såsom jag tillstyrkt, rätt till statslån kommer att medgivas kommun för förvärvande genom expropriation av dylik mark, är sålunda vid beviljande av lån för detta ändamål meddelande av föreskrift i förevarande avseende ej påkallat, enär kommunen redan genom expropriationsmedgivandet förpliktats att inom viss tid vidtaga erforderliga åtgärder för markens iståndsättande.

I samband med frågan om stadgande av skyldighet för låntagare att iståndsätta här avsedd skogsmark och vidmakthålla därå uppkommen skog under dess tidigare utveckling, har kommittén upptagit till övervägande, huruvida utöver föreskrivande av sådan skyldighet särskilda bestämmelser borde meddelas rörande skötseln av dylik skog.

d) Bör låntagaren i övrigt vara underkastad särskilda föreskrifter beträffande skötseln av skogen?

Innan jag redogör för kommitténs ståndpunkt härutinnan vill jag erinra, att i samband med det förslag till ny skogsvårdslag, som förelades 1923 års riksdag, ett särskilt förslag till lag angående vård av kommun- m. fl. skogar genom proposition nr 157 underställdes riksdagens prövning, enligt vilket förslag sagda skogar skulle stå under överinseende av skogsvårdsstyrelsen i orten samt i regel skötas efter hushållningsplaner, upprättade enligt sådana på vetenskapen och erfarenheten grundade regler, som vore ägnade att försätta skogen i skogligt tillfredsställande skick samt bereda största och möjligast jämna behållna avkastning därifrån. Dylik plan skulle enligt förslaget fastställas av skogsvårdsstyrelsen. I 19 § av förslaget stadgades, att, där skog, varå förslaget hade avseende, ägdes av sällskap, bildat för befordrande av skogsvård i allmänt intresse, eller dess vård och förvaltning utövades under medverkan och tillsyn av sådant sällskap, å Konungen skulle ankomma att — under förutsättning att sällskapets stadgar blivit av Konungen fastställda — beträffande sådan skog på ansökan medgiva befrielse från tillämpning av den föreslagna lagen. I det utlåtande, nr 1, som särskilda utskottet vid 1923 års riksdag avgav över detta förslag samt förslaget till skogsvårdslag, hemställde utskottet om avslag å förstnämnda förslag under framhållande, bland annat, att kommunsfogarna jämlikt berörda stadgande i § 19 av förslaget skulle kunna och med all säkerhet jämväl i stor utsträckning komme att ställas utanför den i förslaget avsedda lagens tillämpning på grund av anslutning till skogssällskapet samt att det ej heller borde lämnas ur sikte, att det rådande intresset för inköp och bildande av kommunsfogar kunde befaras på mer än ett håll bliva väsentligen minskat, om sålunda åstadkomna skogar lades under berörda lag. Till stöd för sitt ståndpunkttagande åberopade utskottet jämväl den skärpning av då gällande bestämmelser om skogsvård, som innehölles i den föreslagna skogsvårdslagen. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

1923 års riksdag.

Till följd av detta beslut kom den av riksdagen antagna skogsvårdslagen att äga tillämpning jämväl å skogar, tillhöriga landskommuner och landsting. (Be-

träffande städernas skogar ansågs förordningen den 24 juli 1903 angående förvaltningen av dessa skogar böra fortfarande äga giltighet.) Med hänsyn till det vidgade tillämpningsområde, som skogsvårdslagen sålunda erhöll, upptogs i 2 § 3 mom. av lagen en föreskrift, motsvarande berörda stadgande i 19 § av förslaget till kommunskogslag. Enligt denna föreskrift äger sålunda Kungl. Maj:t att beträffande de under lagen lydande skogar, som äro anslutna till skogssällskapet, medgiva befrielse tills vidare från tillämpningen av vad i lagen är stadgat. Någon dylik befrielse har emellertid ej sökts för nämnda skogar.

Kommittén. Kommittén har i förevarande avseende anfört:

I likhet med särskilda utskottet vid 1923 års riksdag ansåge kommittén, att meddelande av speciella bestämmelser beträffande kommunskogarna i syfte att garantera tillämpande å dem av en rationell skogsvård kunde befaras minska kommunernas intresse för bildande av dylika skogar. De inskränkningar i förfoganderätten över dylik skog, som bestämmelser av nämnda art måste medföra, skulle lätt kunna framstå såsom mindre rättvisa i betraktande av den större frihet, som tillkomme andra skogsägare i detta avseende. Enligt kommitténs uppfattning torde utfärdande av sådana bestämmelser beträffande kommunskogarna ej heller vara av behovet påkallat för tryggande åt dem av en god skogsvård. De kommunsskogar, som kunde komma att bildas med stöd av den ifrågasatta låneverksamheten, torde med säkerhet till betydande del ställas under skogssällskapets tillsyn och i likhet med övriga till sällskapet anslutna skogar bliva föremål för en omsorgsfull och ändamålsenlig skötsel. Även beträffande den del av berörda kommunsskogar, för vilken anslutning till skogssällskapet ej komme att äga rum och vilken sålunda bleve underkastad direkt tillsyn av vederbörande skogsvårdsstyrelser, kunde för visso antagas, att under medverkan av dessa styrelser samt med stöd av skogsvårdslagens bestämmelser en tillfredsställande skogsvård komme att därå genomföras. Med hänsyn därtill och då tillämpande av ett rationellt skogsbruk å ifrågavarande skogar även påkallades av vederbörande kommuners egna ekonomiska intressen, samt skogarna i allmänhet torde bliva av den storlek, att ett dylikt skogsbruk med fördel kunde å dem åstadkommas, ansåge kommittén meddelande av särskilda skogsvårdsföreskrifter beträffande dessa skogar, utöver berörda stadgande av skogarnas iståndsättande och vidmakthållande under plantskogsstadiet, för närvarande ej vara erforderligt för tryggande åt dem av en tillfredsställande vård.

Yttranden. I motsats mot den av kommittén i förevarande fråga hävdade uppfattningen har *skogsvårdsstyrelsen i Kalmar läns norra del* ansett det böra stadgas, att skogsmark, för vars förvärvande statslån beviljats, skulle skötas enligt grunderna för god skogsvård och uthålligt skogsbruk.

Länsstyrelsen i Blekinge län har gjort gällande, att garantier borde skapas för att skogen å mark, som förvärvats med stöd av statslån, bleve i all framtid skött efter rent skogliga principer.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har förklarat sig dela kommitténs uppfattning i förevarande avseende under förutsättning, att de skogsmarker, varom här vore fråga, ej jämlikt 2 § 3 mom. skogsvårdslagen undantogs från tillämpningen av nämnda lag.

På sätt kommittén framhållit, torde meddelande av särskilda skogsvårdsföreskrifter beträffande skogar, varom nu är fråga, utöver förenämnda stadgande om skogarnas iståndsättande och vidmakthållande under plantskogsstatiet, ej för närvarande vara erforderligt för tryggande åt dem av en tillfredsställande vård. Det bör härvid uppmärksammas, att något behov av dylik föreskrift ej torde föranledas därav, att Kungl. Maj:t enligt 2 § 3 mom. skogsvårdslagen äger medgiva befrielse tillsvidare från tillämpningen av sagda lags bestämmelser i fråga om de under lagen lydande skogar, som äro anslutna till skogssällskapet. Sådan dispens lärer nämligen ej av Kungl. Maj:t beviljas, med mindre betryggande garantier föreligga med avseende å vederbörande skogars ändamålsenliga vård, och gäller i allt fall dispensen blott tillsvidare och kan sålunda återkallas, därest vården av de skogar dispensen avser skulle i något avseende eftersättas. Jag finner förty de i ärendet framställda yrkandena om meddelande av särskilda föreskrifter i fråga om vården av hithörande skogar ej böra bifallas.

Departementschefen.

En fråga av stor betydelse är, huruvida och under vilka villkor låntagare bör äga rätt att överlåta skogsmark, som förvärvats med stöd av statslån.

I detta avseende må till en början erinras, att enligt förordningen om kommunalstyrelse på landet för fattande av beslut å kommunalstämma eller i kommunalfullmäktige rörande avhändande av landskommun tillhörig fast egendom erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster. En liknande bestämmelse återfinnes i lagen om landsting rörande avhändande av länskommun tillhörig fast egendom.

Vidare må påpekas, att enligt förordningen den 18 juni 1920 (nr 331) angående allmänningsskogar i Västerbottens och Norrbottens län, vilka skogar utgöra vid avvitrningen utlagda sockenallmänningar, dylika skogar skola bibehållas oförminskade. Område, som ingår i sådan skog, må sålunda ej överlåtas utan medgivande av Kungl. Maj:t och riksdagen. Beträffande de i Kopparbergs och Gävleborgs län vid storskifte avsatta besparingsskogar, vilka skogar jämväl äro att anse såsom sockenallmänningar, gäller enligt de för dessa skogar i administrativ ordning meddelade bestämmelser liknande regler.

e) Låntagares rätt att överlåta skogsmarken.

Kommittén har till utveckling av sin ståndpunkt i denna fråga anfört:

Kommittén.

Den föreslagna skyldigheten för låntagare att försätta den skogsmark, som lånet avsåge, i tillfredsställande skogligt skick samt att vidmakthålla därå uppkommen plantskog vore uppenbarligen beroende därav, att låntagaren bibehölle skogsmarken i sin ägo. Överlåtes marken till ny ägare, kunde skyldigheten ej göras gällande mot denne.

Jämväl i övrigt vore det tydligen ett intresse för staten, att skogsmarken förbleve låntagarens egendom och sålunda bibehölle egenskapen av kommunskog. I detta avseende finge särskilt erinras, att skogsmarken kunde antagas i allmänhet bliva föremål för bättre skötsel i kommunens än i enskildas händer, samt att, då skogsmarken i nämnda egenskap vore föremål för speciellt intresse från ortsbefolkningens sida, tillämpande därå av ett rationellt skogsbruk kunde bliva av stor betydelse för skogsvårdens utveckling inom kommunen.

Enligt kommitténs uppfattning måste skäligen hänsyn till statens intresse obetingat anses kräva, att skogsmarken ej finge av kommunen överlätas under den tid lånet helt eller delvis återstode oguldet, med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnade tillstånd. En dylik regel vore påkallad såväl från allmänna skogsvårdssynpunkter som med hänsyn till den ökade säkerhet, staten genom skogsmarkens bibehållande i kommunens ägo bereddes för sin lånefordran. Däremot syntes tveksamt, huruvida kommunens rätt att överlåta mark, varom här vore fråga, borde underkastas en liknande begränsning, även efter det lånet slutbetalts. En föreskrift i detta syfte innebure, att kommunens föfoganderätt över dylik mark för obegränsad framtid på ett mycket kännbart sätt inskränktes. Då kommunens ekonomiska insats i fråga om markens förvärvande vore ojämförligt större än statens — statens åtgärd härutinnan avsåge ju allenast utlämnande av lån på relativt gynnsamma villkor för bestridande av en del av köpeskillingen — syntes stadgande av en dylik inskränkning i kommunens rätt att föfoga över marken möta vissa betänkligheter. Det vore ej uteslutet, att en sådan bestämmelse skulle vara ägnad att avsevärt minska kommunernas intresse för den ifrågasatta låneverksamheten och att syftet med denna sålunda skulle förfelas. Härtill komme, att något mera påtagligt behov av en dylik bestämmelse näppeligen torde föreligga. Sedan skogsmark, till vars inköpande statslån beviljats, av vederbörande kommun satts i produktivt skick och skogen därå under lånetiden hunnit uppväxa till avverkningsbara dimensioner, torde kommunen finna det med dess egna ekonomiska intressen mest förenligt att behålla skogsmarken och begagna sig av dess virkesavkastning såsom en säker inkomstkälla. Detta vunne även stöd av den erfarenhet, som hittills vunnits under skogssällskapets verksamhet för bildande av kommunskogar, i det ej i något fall sådan skog, som varit ansluten till sällskapet, åter avyttrats. Det vore även tydligt, att åstadkommande av beslut om försäljning av kommunskog väsentligt försvårades genom kommunallagstiftningens förenämnda stadganden, att viss kvalificerad majoritet måste föreligga vid fattande av dylikt beslut. På grund av vad sålunda anförts och då det i varje fall syntes lämpligast, att närmare erfarenhet vunnos rörande den ifrågasatta låneverksamheten, innan vederbörande kommuns rätt att föfoga över här avsedd skogsmark inskränktes jämväl efter det vederbörande statslån slutbetalts, ansåge kommittén någon dylik inskränkning för närvarande ej böra stadgas.

Förenämnda förbud mot överlåtelse av skogsmark, som förvärvats med stöd av statslån, under den tid lånet eller någon del därav vore oguldet, torde böra förlänas karaktären av ett lånevillkor och sålunda upptagas bland de administrativa bestämmelser, som komme att meddelas rörande ifrågavarande låneverksamhet. I anslutning härtill borde skogsmarkens överlåtande i strid med förbudet ej medföra, att överlåtelsen såsom sådan vore ogill, utan hava till följd, att statslånet skulle vara förfallet till betalning.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommittén föreslagit, att skogsmark, för vars inköpande lån utlämnats, ej må, innan lånet blivit till fullo återbetalt, av låntagaren överlätas med mindre Kungl. Maj:t efter ansökan därtill lämnar tillstånd. Förfar låntagare i strid med vad sålunda föreslagits, skall lånet vara förfallet till återbetalning å tid, som av Kungl. Maj:t föreskrives.

Yttrande.

Svenska landskommunernas förbund har ansett, att betryggande säkerhet borde åstadkommas för ett framtida bibehållande i kommunal ägo av de medelst statslån bildade skogsbruken samt att för detta ändamål borde stadgas,

att kommunskog icke finge försälas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Förbundet har härvid framhållit, att en tillfällig opinion inom kommunen, framkallad av mer eller mindre tillfälliga förhållanden och måhända väckt och pådriven av vissa spekulationsintressen, skulle eljest kunna föranleda försäljning av en kommunskog, som ur synpunkten av kommunens varaktiga intresse borde bibehållas i dess ägo. Man borde icke i detta fall sätta för mycken tillit till den garanti, som läge i stadgandet i kommunalförordningen om två tredjedelars pluralitet. Den omständigheten att ifrågavarande gren av kommunal verksamhet avsåge ändamål, vars gagn vore ställt på lång sikt, motiverade skapandet av tillräckligt kraftiga garantier mot beslut, som förestavades av begär att tillgodose vissa nuets fördelar på framtidens bekostnad.

Skäligen hänsyn till statens intresse måste anses kräva, att skogsmark, som förvärvats av kommun med stöd av statslån, ej må av kommunen överlåtas under den tid lånet helt eller delvis återstår oguldet, med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnar tillstånd. Däremot synas övervägande skäl tala för att ej för närvarande inskränka kommunens rätt att överlåta dylik mark, *efter det* lånet slutbetalts. Särskilt vill jag understryka, att en bestämmelse i motsatt riktning kunde befaras minska kommunernas intresse för låneverksamheten och syftet med denna sålunda förfelas. Jag förordar förty kommitténs förslag i denna del oförändrat.

I anslutning till den ståndpunkt, som kommittén intagit beträffande frågan om kommuns rätt att överlåta skogsmark, för vars förvärvande statslån beviljats, har kommittén föreslagit, dels att dylikt lån ej må utlämnas till läntagaren, med mindre den skogsmark, lånet avser, är fri från inteckning för fordran, dels ock att läntagaren ej äger rätt att utan Kungl. Maj:ts tillstånd belasta marken med dylik inteckning under den tid lånet löper samt att, om låntagare förfar i strid häremot, lånet skall vara förfallet till återbetalning å tid, som av Kungl. Maj:t föreskrives. Kommittén har framhållit, att utan dylika bestämmelser förbudet för läntagaren att överlåta marken under lånets löptid lätt kunde göras overksam genom underlåtenhet från läntagarens sida att fullgöra honom åliggande betalningsskyldighet beträffande den i marken intecknade skulden, varigenom inteckningshavaren bleve berättigad att låta föranstalta om exekutiv försäljning av marken.

För att underlätta kontroll därå, att vederbörande skogsmark vid lånets utlämnande är fri från inteckning för fordran, har kommittén i § 12 av förenämnda kungörelseförslag upptagit en bestämmelse av innehåll, att läntagaren skall före låns utlämnande hos statskontoret med vederbörligt bevis styrka, att den fastighet, till vilken ifrågavarande skogsmark hör, icke besväras av inteckning för fordran, ävensom till statskontoret överlämna skriftlig, bevittnad förklaring av fastighetens föregående ägare, att denne avstår från honom tillkommande rätt att söka inteckning i fastigheten för ogulden köpeskilling.

Med anledning av den av kommittén i sistberörda avseende föreslagna bestämmelsen har *landstingets förvaltningsutskott i Hallands län* anført: Yttranden.

Enligt den erfarenhet, som förvaltningsutskottet vunnit vid inköp av åtskilliga kalmarker till Hallands läns landstings skogsallmänning, skulle en dylik bestämmelse medföra, att inköp av skogsmarker i de flesta fall omöjliggjordes. I regel besvärades de fastigheter, vilkas skogsmarker kunde ifrågakomma till inköp, av penningeinteckningar. Att få dessa dödade i stamfastigheten, vore så gott som omöjligt, då förutsättningen härför eller att inteckningarna inlöstes oftast ej kunde uppnås. Härav följde, att inköpt skogsmarksområdes frigörande från inteckningar ej kunde ske, förrän området avstyckats och lagfart därå söktes.

Förvaltningsutskottet ansåge därför, att ifrågavarande bestämmelse borde utgå ur förslaget och att det i stället borde stadgas, att läntagaren inom viss tid efter lånets utlämnande, t. ex. inom 2 år, skulle hos statskontoret styrka, att det inköpta området vore fritt från penningeinteckningar, vid äventyr att lånet eljest skulle återbetalas. Tiden, inom vilken friheten från penningeinteckningar skulle styrkas, torde icke kunna sättas kortare än 2 år, enär det kunde taga lång tid, innan avstyckning av området ägt rum samt lagfart beviljats och inteckningarna relaxerats eller dödades.

Det kunde invändas, att det för staten skulle vara för stor risk att utlämna lånet, innan det inköpta området vore fritt från penningeinteckningar. Då emellertid lånen skulle utlämnas allenast till kommuner, torde man kunna bortse från denna risk samt staten i stället få lita på kommunen-läntagarens allmänna betalningsförmåga.

Länsstyrelsen i Hallands län har instämt i förvaltningsutskottets uttalanden.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har ifrågasatt, huruvida ej läntagaren före lånets utlämnande borde styrka, att den skogsmark, lånet avsåge, vore fri jämväl från inteckning för nyttjanderätt eller undantagsförmåner. Länsstyrelsen har därjämte uttalat tvekan, huruvida föreskriften i § 12 av kungörelseförslaget, att läntagaren skulle före lånets utlämnande till statskontoret överlämna skriftlig förklaring av fastighetens föregående ägare, att denne avstode från honom tillkommande rätt att söka inteckning i fastigheten för ogulden köpeskilling, vore tillräckligt effektivt samt i detta avseende anfört:

Ingenting hindrade en säljare, som lämnat en dylik förbindelse, att ändock överlåta sin rätt enligt köpekontraktet å annan person, varvid denne kunde taga inteckning för den enligt kontraktet ogulden köpeskillingen. Inteckningsåtgärden kunde komma senare, långt efter det säljaren uppburit likviden, endast den i 11 kap. 2 § jordabalken stadgade tiden iakttoges. Mottoge säljaren ändock köpeskillingen, efter det lånet beviljats, bleve han visserligen skyldig att återbetala vad för mycket uppburits, men kunde han då vara insolvent. Om den, till vilken kontraktet överlåtits, icke bevisligen varit i ond tro, torde han vara oåtkomlig för krav. Enligt länsstyrelsens mening borde saken ordnas antingen i lagstiftningsväg, så att domare vore, då sådan förbindelse, som omförmäldes i § 12 av kommitténs förslag, till honom ingivits, förhindrad att meddela inteckning såsom för ogulden köpeskilling i fastigheten, eller så, att föreskrift därom, att inteckning för ogulden köpeskilling icke finge sökas, intogs i det om fastigheten upprättade köpekontraktet.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har jämväl med avseende å bestämmelsen i § 12 av kungörelseförslaget erinrat, att förklaring från säljaren, att han avstode från honom tillkommande rätt att söka inteckning i fastigheten för ogulden köpeskilling, syntes vara av föga betydelse, därest den icke intagits i själva köpehandlingen eller tecknats å densamma.

På sätt kommittén framhållit, torde ett upprätthållande av förenämnda förbud mot överlåtelse av mark, som förvärvats med stöd av statslån, under lånets löptid principiellt förutsätta, att marken före lånets utlämnande frigöres från fordringsinteckningar och att marken under sagda tid ej belastas med ny sådan inteckning. Ett tryggande härav är påkallat av statens intresse även från den synpunkten, att ökad säkerhet därigenom i viss mån beredes för statens lånefordran. Det torde emellertid vara uppenbart, att betydande svårigheter i många fall kunna möta att befria här avsedd mark från fordringsinteckningar redan före statslånets utlämnande. Särskilt är detta händelsen, där för ernående av sådan befrielse låntagaren måste göra större avbetalningar å inteckningsskulden, för vilka avbetalningar låntagaren måhända ej har andra medel än lånemedlen att tillgå. Även är att märka, att det kan vara av stor betydelse för låntagaren att kunna utfå lånemedlen för likviderande av den del av köpeskillingen, som skall kontant erläggas, oberoende därav om relaxering av den i marken intecknade gälden hunnit att äga rum. Vägande praktiska skäl tala sålunda för beredande av möjlighet för låntagaren att utbekomma lånemedlen, redan innan marken frigjorts från fordringsinteckningar.

Från statens synpunkt torde ett tillgodoseende av låntagarens intresse i förevarande avseende näppeligen böra möta avgörande betänklighet. Det må härvid erinras, att vid lånets beviljande vederbörlig hänsyn skall tagas till att lånets belopp och de för lånet fastställda betalningsvillkoren stå i skäligt förhållande till låntagaren-kommunens skattekraft och finansiella läge och att ett fullgörande från låntagarens sida av dennes betalningsskyldighet gentemot statsverket sålunda under alla förhållanden måste anses tryggt.

Förenämnda praktiska synpunkter böra självfallet ej föranleda eftergivande av kravet å vederbörande skogsmarks frigörande från däri meddelade fordringsinteckningar utan skänkas beaktande allenast på det sätt, att låntagaren medges rätt att utbekomma lånet utan hinder därav, att sådant frigörande ej ägt rum, men tillika ålägges att inom skälig tid efter lånets utlämnande styrka, att marken är fri från dylika inteckningar, vid äventyr att skyldighet att återbetala lånet eljest kan inträda. Inom sagda tid torde låntagaren jämväl böra vara pliktig visa, att marken ej i hans hand häftar för ogulden köpeskillning.

Med hänsyn till vad nu anförts tillstyrker jag kommitténs förslag, att skogsmark, som förvärvats med stöd av statslån, ej må, innan lånet blivit till fullo återbetalt, av låntagaren belastas med inteckning för fordran, med mindre Kungl. Maj:t efter ansökan därtill lämnar tillstånd, samt att, där låntagare förfar i strid häremot, lånet må förklaras förfallet till återbetalning å tid, som av Kungl. Maj:t föreskrives. Däremot förordar jag, att i stället för berörda bestämmelse i § 12 av kommittéförslaget föreskrift meddelas, att låntagare skall vara pliktig att senast innan två år efter lånets utlämnande hos statskontoret med vederbörliga bevis eller handlingar styrka, dels att den skogsmark, lånet avser, ej besväras av inteckning för fordran, dels ock att marken

ej i läntagarens hand häftar för ogulden köpeskilling eller att säljaren i den med läntagaren upprättade köpehandlingen förklarar sig avstå från honom tillkommande rätt att söka in-teckning för sådan köpeskilling, allt vid äventyr att lånet eljest må förklaras förfallet till återbetalning å tid, som av Kungl. Maj:t föreskrives. Då det undantagsvis kan möta svårighet för läntagaren att inom två år efter lånets utlämnande fullgöra sin skyldighet i nämnda avseenden, torde böra stadgas, att Kungl. Maj:t äger att i särskilda fall medgiva läntagaren anstånd med skyldighetens fullgörande under ytterligare högst två år.

Vad angår den av länsstyrelsen i Västmanlands län väckta frågan om lantagares förpliktande att styrka, att vederbörande skogsmark är fri jämväl från in-teckning för nyttjanderätt eller undantagsförmåner, torde, då dylika in-teckningar med hänsyn till statens intresse i förevarande avseende äro av mindre betydelse samt markens frigörande från gravationer av denna beskaffenhet understundom kan möta mycket stora svårigheter, någon bestämmelse i det av länsstyrelsen ifrågasatta syfte ej böra meddelas.

Tillsyn å
lånevill-
korens full-
görande.
Kommittén.

Beträffande tillsynen å fullgörandet av ifrågavarande lånevillkor har kommittén föreslagit, att det skall åligga såväl länsstyrelsen som skogsvårdsstyrelsen att tillse, att lantagare ej förfogar över lånemedlen för annat än stadgat ändamål eller överträder förenämnda förbud mot överlåtande eller in-tecknande av den skogsmark, som förvärvats med stöd av statslånet. Därjämte skall enligt kommitténs förslag skogsvårdsstyrelsen vara pliktig övervaka, att läntagaren ej eftersätter honom åliggande skyldighet att inom skälig tid försätta berörda mark i tillfredsställande skogligt skick och att vidmakthålla därå uppkommen plantskog. Har läntagaren åsidosatt sin skyldighet i något av nu angivna avseenden, skall länsstyrelsen eller skogsvårdsstyrelsen, då kännedom därom vinnes, vara pliktig att om förhållandet göra anmälan till Kungl. Maj:t.

Beträffande skogar, som äro anslutna till skogssällskapet, har kommittén föreslagit, att sällskapet skall vara pliktigt att jämte vederbörande skogsvårdsstyrelse öva tillsyn däröver, att lantagare fullgör de skyldigheter, som i förevarande hänseenden åligga honom, samt att, då sällskapet vinner kännedom om åsidosättande av sådan skyldighet från lantagarens sida, göra sådan anmälan, som nyss sagts.

Yttranden.

Mot kommitténs förslag i nu angivna delar hava i åtskilliga yttranden erinringar framställts.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har sålunda framhållit, att tillsynen å fullgörandet från lantagarnas sida av dem i förevarande avseende åvilande skyldigheter borde helt anförtros åt länsstyrelserna. Vad angår lantagares skyldighet att iståndsätta den med hjälp av statslånet förvärvade skogsmarken och att vidmakthålla plantskog därå borde emellertid länsstyrelserna för tillsynens utövande äga anlita vederbörande skogsvårdsstyrelser, skogstatstjänstemän eller skogssällskapet.

Skogsvårdsstyrelserna i Östergötlands, Kronobergs, Kalmar samt Göteborgs

och Bohus län hava gjort gällande, att skogsvårdsstyrelserna ej borde åläggas att hålla tillsyn däröver, att låntagaren förfogade över lånemedlen för avsett ändamål och efterlevde förbuden mot överlåtande och in-tecknande av den med lånemedlen förvärvade skogsmarken, då utövandet av en dylik tillsyn skulle medföra svårigheter för styrelserna. Sagda tillsyn borde därför uteslutande åvila länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har å andra sidan ansett det kunna starkt ifrågasättas, huruvida nödiga förutsättningar för ett effektivt fullgörande av den tillsyn, som enligt kommitténs förslag skulle åligga länsstyrelsen, från styrelsens sida vore för handen, samt hemställt, huruvida ej tillsynen kunde ankomma enbart på vederbörande skogsvårdsstyrelse resp. skogssällskapet, vilka på grund av den ingående befattning, som de måste taga med lånet och skötseln av skogsmarken, ägde för tillsynens behöriga fullgörande nödiga be-tingelser.

Länsstyrelsen i Gotlands län har anmärkt, att den kontroll, som länsstyrelse enligt kommittéförslaget skulle utöva över lånemedlens användning för stad-gat ändamål ävensom däröver, att skogsmark, som förvärvats med dylika me-del, ej överlättes eller belastades med in-teckning, torde med de organ, som för närvarande stode till länsstyrelsens förfogande, bliva svår att på ett effektivt sätt genomföra. Emellertid skulle länsstyrelsens uppsikt över kommunernas åtgöranden i nu berörda avseende rätt väsentligt underlättas, om skyldighet stadgades för det kommunala organ, som skulle handhava skogsförvaltning-
gen (kommunalnämnd, kommunskogsnämnd) att årligen till länsstyrelsen in-sända för kontrollen nödiga uppgifter angående förvaltningen såväl av sko-gen som av för skogsinköp erhållna lånemedel.

Även länsstyrelsen i Västmanlands län har betonat, att den tillsyn, som en-ligt förslaget skulle utövas av länsstyrelse, syntes svår att fullgöra. Kom-mun torde enligt nu gällande bestämmelser icke vara skyldig att söka till-stånd till in-teckning eller försäljning av sådan fastighet, varom nu vore fråga, och länsstyrelsen hade därför ingen möjlighet att förhindra överlåtelse eller in-teckning. Skulle säkerhet härutinnan vinnas, torde det bliva nödvändigt att i kommunallagarna intoges stadgande, att beslut om försäljning eller uppta-gande av lån mot in-teckning i fast egendom av här ifrågavarande slag skulle prövas av Kungl. Maj:t.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har framhållit, att det skulle underlätta länsstyrelsens verksamhet för övervakande därav, att skogsmark, till vars in-köp lån lämnats, icke under lånetiden överlättes eller belastades med penning-in-teckning, om skyldighet stadgades för domhavande att lämna underrättelse till länsstyrelsen, då lagfart å eller in-teckning i sådan fastighet söktes. Gi-vetvis borde i så fall domhavanden alltid genom länsstyrelsens försorg erhålla underrättelse om beviljandet av lån av ifrågavarande beskaffenhet.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har uttalat, att tillsynen därå, att låntagare ej överlätte eller med in-teckning för fordran belastade skogsmark, för vars in-köpande lån utlämnats, icke lämpligen kunde åläggas annan än den domstol, inom vars område marken vore belägen och som således hade att bevilja lag-

fart beträffade densamma och däri meddela inteckning. Länsstyrelsen hemställde därför, att kontrollen över att låntagare icke förefore i strid mot förslagens bestämmelser i nyssangivna hänseenden ålades vederbörande domstol i stället för länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen.

Slutligen hava *åtskilliga myndigheter* gjort gällande, att det vore olämpligt att, såsom kommittén föreslagit, skogsvårdsstyrelserna skulle åläggas att jämte skogssällskapet öva tillsyn i förevarande avseenden beträffande skogar, som vore anslutna till sällskapet, enär det kunde befaras, att tvistigheter och slitningar härigenom skulle uppstå. Från ett håll har hävdats, att skogsvårdsstyrelserna ensamma borde hava att utöva ifrågavarande kontroll beträffande dessa skogar, under det från andra håll föreslagits, att kontrollen uteslutande borde åvila skogssällskapet.

Departement-
schefen.

I anslutning till den uppfattning, som jag i det föregående uttalat rörande ordningen för verkställande av erforderlig utredning i låneärenden, anser jag mig i likhet med vissa i ärendet hörda myndigheter böra förorda, att tillsynen därå, att låntagare ej förfogar över lånemedlen för annat än stadgat ändamål samt ej i strid mot meddelade bestämmelser överlåter eller intecknar den med dessa medel förvärvade skogsmarken, uppdrages åt vederbörande länsstyrelse ensam. Likaledes torde övervakandet därav, att låntagaren fullgör sin skyldighet i fråga om skogsmarkens försättande i tillfredsställande skoglign skick samt beträffande vidmakthållande av därå uppkommen plantskog, principiellt böra anförtros åt länsstyrelsen, men bör styrelsen vid fullgörandet av detta åliggande äga påkalla erforderligt biträde från vederbörande skogsvårdsstyrelse samt, i fråga om skogar, som äro anslutna till skogssällskapet, jämväl av detta. Lämnande av sådant biträde från sällskapets sida bör dock själfallet vara beroende på dess villighet därtill. Då tillhandahållande av ifrågavarande biträde synes kunna hänföras under de uppgifter, som författningens tillkomma skogsvårdsstyrelse, torde någon särskild ersättning till styrelsen därför ej böra utgå. Ej heller bör sådan ersättning tillkomma skogssällskapet.

För underlättande av tillsynens fullgörande från länsstyrelsens sida torde, såsom jag i det följande kommer att närmare framhålla, i regel böra inom varje kommun, som med stöd av statslån förvärvar skogsmark, tillsättas en kommunskogsnämnd med uppgift att handhava skogsmarkens förvaltning, och bör det åligga denna att årligen och, där länsstyrelsen så påfordrar, jämväl eljest till länsstyrelsen lämna för tillsynens fullgörande erforderliga uppgifter rörande skogsmarkens förvaltning och lånemedlens disposition ävensom att, där kommunen skulle eftersätta vad kommunen enligt lånevillkoren åligger, därom ofördröjligen göra anmälan till länsstyrelsen. Närmare föreskrifter rörande nämndens skyldigheter i förevarande hänseenden torde böra meddelas av Kungl. Maj:t.

Vid genomförande av nu angiven anordning torde fullgörandet av ifrågavarande uppsikt ej bliva i mera avsevärd mån betungande för länsstyrelserna. Ej heller torde under sådan förutsättning för tillsynens utövande vara behöfligt att, såsom från visst håll yrkats, ålägga vederbörande domhavande att

till länsstyrelsen lämna underrättelse, då lagfart eller inteckning sökes i fråga om skogsmark, som här avses. Än mindre synes påkallat att, såsom jämväl i ärendet ifrågasatts, för detta ändamål i kommunallagarna införa bestämmelser om underställning av kommunbeslut rörande överlåtande eller intecknande av dylik skogsmark.

Vinner länsstyrelsen kännedom därom, att låntagare åsidosatt vad honom åligger enligt ifrågavarande lånevillkor, bör länsstyrelsen, såsom kommittén föreslagit, vara pliktig att därom ofördröjligen göra anmälan till Kungl. Maj:t.

Såsom förut nämnts, skall eftersättande av ifrågavarande lånevillkor enligt kommitténs förslag medföra, i vissa fall, att lånet ovillkorligen är förfallet till återbetalning å tid, som Kungl. Maj:t bestämmer, samt, i andra, att Kungl. Maj:t äger bestämma, huruvida eller i vad mån lånet skall av låntagaren återbetalas i förtid. Kommittén har med anledning härav framhållit, att den påföljd, som eftersättande av dylikt villkor sålunda skulle föranleda, understundom ej ensam torde utgöra ett tillfyllestgörande korrektiv mot sådant förfarande från låntagarens sida samt att med hänsyn härtill låntagare vid dylik försummelse borde kunna drabbas jämväl av annan påföljd än den nyss angivna.

*Låntagarens
ersättnings-
skyldighet
vid lånevill-
korens efter-
sättande.*

Kommittén.

Till stöd för sin uppfattning i detta avseende har kommittén anfört:

Det vore att märka, att låntagaren under vissa omständigheter bereddes ekonomisk fördel genom lånets återbetalning i förtid, för vilken händelse stadgande av skyldighet för honom att återbetala lånet tydligen ej vore ägnat att avhålla honom från ett handlande, som han funne vara till gagn för sig. Ett dylikt fall vore för handen, om låntagaren under lånetiden finge emottaga ett för honom gynnsamt köpeanbud å skogsmarken och därvid erbjödes en kontant köpeskilling, som satte honom i stånd att genast återbetala statslånet eller den del därav, som vore ogulden. En liknande situation kunde uppstå, om låntagaren under lånetiden komme att förfoga över fonderade medel till belopp, överstigande lånesumman, samt den ränta låntagaren lämpligen kunde förskaffa sig å dessa medel understege räntan å statslånet.

Beträffande beskaffenheten av den ytterligare påföljd, som vid eftersättande från låntagarens sida av ifrågavarande lånevillkor borde kunna drabba denne, har kommittén uttalat, att sådan påföljd borde åsyfta skyldighet för låntagaren att till statsverket utgiva ersättning för statens förvaltnings- och andra kostnader för lånet. Denna ersättning torde i regel uppgå till ett för vederbörande kommun kännbart belopp och sålunda utgöra ett verksamt medel mot lånevillkorens åsidosättande.

Kommittén har vidare beträffande berörda ersättningsskyldighet anfört, att densamma ej borde inträda i alla fall, då låntagaren på grund av lånevillkorens åsidosättande av Kungl. Maj:t förpliktats återbetala lånet i förtid. Understundom torde med hänsyn till beskaffenheten av låntagarens försummelse eller andra omständigheter, exempelvis låntagarens ekonomiska ställning, verkan av försummelsen böra begränsas till skyldighet att i förtid återbetala lånet. Då ett generellt angivande av de omständigheter, som borde medföra åläggande av ifrågavarande ersättningsskyldighet, ej lämpligen syntes kunna ske, torde

det böra ankomma å Kungl. Maj:t att pröva och avgöra, i vilka fall sådan ersättningsskyldighet under förut angivna förutsättningar borde inträda.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommittén föreslagit, att, därest lån enligt de i kommitténs förslag angivna lånevillkor skall återbetalas i förtid, Kungl. Maj:t må föreskriva, att låntagaren skall, utöver det kapitalbelopp, som å lånet återstår oguldet, jämte stadgad ränta därå, tillika utgiva ersättning för statsverkets kostnad för lånet med belopp, motsvarande en årlig ränta efter en halv procent, utgående under tiden från lånets utlämnande, till dess detsamma i sin helhet återbetalts, samt beräknad å lånets kapitalbelopp eller, beträffande tid, varunder lånet amorterats, å vad sagda belopp efter varje amortering utestått oguldet; dock att ersättningen minst skall utgöra fem procent av det ursprungliga kapitalbeloppet. Kommittén har tillika föreslagit, att Kungl. Maj:t i särskilda fall, då skäl därtill äro, må bestämma ersättningen till lägre belop än nyss sagts.

Departementschefen.

Kommitténs förslag i nu angivna avseende, varemot anmärkning ej framställt i de avgivna yttrandena, föranleder ej heller erinran från min sida. Sådan ersättningsskyldighet, som i förslaget avses, bör dock kunna åläggas låntagare jämväl i det fall, att denne underlåtit fullgöra förenämnda skyldighet att hos statskontoret styrka, att den med lånemedlen förvärvade skogsmarken ej besväras av fordringsinteckning eller att marken ej i låntagarens hand häftar för ogulden köpeskilling, samt låntagaren på grund av sagda underlåtenhet ålagts att återbetala lånet i förtid.

Kommunskogarnas förvaltning.
Kommittén.

I fråga om förvaltning av kommunskog, som förvärvats med stöd av statslån, har kommittén i sitt förslag upptagit en bestämmelse av innehåll, att Kungl. Maj:t äger på framställning av lånesökande, då lån beviljas, förordna, att den skogsmark, varom fråga är, skall stå under förvaltning av en särskild nämnd (kommunskogsnämnd) med reglemente, som fastställles av Kungl. Maj:t. Enligt förslaget skall sådan nämnd bestå av tre eller fem ledamöter, av vilka i förra fallet två och i senare fallet fyra, jämte suppleanter till lika antal, utses av sökanden och en ledamot jämte en suppleant av skogsvårdsstyrelsen eller, där skogen är ansluten till skogssällskapet, av detta.

I motiveringen till förslaget i denna del har kommittén erinrat om det sätt, varpå skogssällskapet löst spörsmålet om förvaltningen av de till sällskapet anslutna kommunskogarna samt därvid omnämnt, att, sedan under sällskapets medverkan en kommuns skogsallmänning kommit till stånd, formerna för densammans förvaltning fastställdes genom beslut om tillsättande av en skogsallmäningsnämnd och antagande av reglemente för denna. På sätt framginge av ett av skogssällskapet utarbetat normalreglemente, tillsattes av kommunen två representanter i skogsallmäningsnämnden — av landsting tillsattes dock fyra — med lika många suppleanter samt av skogssällskapet en tredje (resp. femte) ledamot jämte en suppleant. Sällskapets medverkan vid sammansättningen av nämnden hade uppenbarligen betingats av nödvändigheten, att i förvaltnings-

organisationen insattes en erfaren person, särskilt skickad för de förekommande uppgifterna i fråga om allmänningarnas rätta skötsel. — Kommittén har vidare framhållit, att förvaltningen av kommunskog, som förvärvats med stöd av statslån, skulle, om intet särskilt bestämdes, förvaltas av kommunens allmänna förvaltningsorgan, kommunalnämnden resp. landstingens förvaltningsutskott. Hinder torde dock ej möta för kommunalstämman, resp. landstinget, att tillsätta en särskild styrelse för skogen. — Slutligen har kommittén beträffande den i förevarande avseende föreslagna bestämmelsen anfört:

Med hänsyn till vikten, att kommunskog bleve förvaltd på det mest sakkunniga och i övrigt bästa sätt, och oaktat ett särskilt förvaltningsorgan även utan en bestämmelse i författningen om lånevillkoren kunde komma till stånd genom kommunens beslut, hade kommittén ansett lämpligt föreslå en bestämmelse rörande tillsättande av *kommunskogs nämnd*. Med en sådan bestämmelse skulle enligt kommitténs mening vinnas, dels att en erinran gäves om lämpligheten att inrätta ett särskilt förvaltningsorgan för kommunskog, dels ock att i de fall, då så skedde, likformighet vunnes beträffande förvaltningsorganens sammansättning och reglerna för deras verksamhet.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har ifrågasatt, huruvida ej tillsättandet av kommunskogs nämnd borde vara ett obligatoriskt lånevillkor. Centralrådet har därjämte i anslutning till den av centralrådet intagna ståndpunkten i fråga om låneverksamhetens handhavande gjort gällande, att den ledamot i nämnden jämte suppleant, som enligt kommitténs förslag skulle utses av skogsvårdsstyrelsen resp. skogssällskapet, i stället skulle utses av länsstyrelsen.

Yttranden.

Även *skogsvårdsstyrelserna i Gävleborgs och Jämtlands län* hava ansett, att tillsättande av kommunskogs nämnd borde utgöra villkor för erhållande av lån.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har ansett det böra stadgas, att det skulle ankomma å Kungl. Maj:t att, när skäl därtill vore, förordna om tillsättandet av kommunskogs nämnd.

Slutligen har *Svenska landskommunernas förbund* framhållit, att vissa skäl talade för att varje kommun, där kommunskog funnes, inrättade ett särskilt organ för dess förvaltning, så att man överallt finge den garanti för en god sådan, som låge i att ett skogssakkunnigt organ tillsatte en medlem av nämnden.

Då tillsättande av sådan kommunskogs nämnd, som i kommitténs förslag angives, för förvaltningen av här avsedd kommunskog dels medför ökad garanti för en ändamålsenlig skötsel av skogen, dels ock i betydande mån underlättar den kontroll å lånevillkorens fullgörande, som enligt vad jag i det föregående tillstyrkt skall utövas av länsstyrelsen, förordar jag, att dylik nämnd skall i regel utses för skogens förvaltning. Det bör följaktligen ankomma å Kungl. Maj:t att, där ej i särskilda fall kommunskogs nämnd finnes obehöfelig, vid låns beviljande förordna om tillsättande av sådan nämnd. Reglemente för nämnden torde, på sätt kommittén föreslagit, böra fastställas av Kungl. Maj:t, och an-

Departementschefen.

sluter jag mig till kommitténs förslag jämväl med avseende å spörsmålet om nämndens sammansättning och sättet för utseende av ledamöter i denna jämte suppleanter.

Det bör ankomma å vederbörande länsstyrelse att övervaka, att kommunskogs nämnd tillsättes enligt därom meddelade föreskrifter.

Vissa detaljfrågor.

I förenämnda av kommittén framlagda kungörelseförslag hava upptagits föreskrifter i ett flertal detaljfrågor, avseende karaktären av det köpeavtal, som lånesökanden skall hava träffat rörande vederbörande skogsmark, innehållet av låneansökning och uppgift å de handlingar, som skola bifogas ansökningen, innehållet av det instrument, som skall upprättas över förenämnda skogliga undersökning av skogsmarken, inom vilken tid efter låns beviljande rekvisition å lånemedlen senast skall ske hos statskontoret, befogenhet för Kungl. Maj:t att på ansökan lämna låntagare tillstånd att i förtid återbetala lånet m. m.

Departementschefen.

Mot ifrågavarande detaljföreskrifter i kommitténs förslag har jag i stort sett ej något att erinra. Det torde emellertid böra ankomma å Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut i förevarande anslagsfråga, närmare pröva kommitténs förslag i denna del samt meddela de bestämmelser, som utöver de av mig i det föregående tillstyrkta grunderna för ifrågavarande låneverksamhet må finna erforderliga i förevarande hänseenden eller i övrigt må påkallas för vinnande av det med verksamheten avsedda ändamålet.

Beräkning av behövt statsanslag.

Kommittén.

Till ledning för bestämmande av det statsanslag, som borde anvisas för den ifrågasatta låneverksamheten, har kommittén verkställt en approximativ uppskattning av kommunernas lånebehov i förevarande avseende under budgetåret 1930/1931. Under framhållande, att en dylik uppskattning vore synnerligen vansklig att verkställa, då några säkra hållpunkter för beräkningarna knappast finnes, har kommittén härutinnan anfört:

Enligt vad kommittén från skogssällskapet inhämtat, hade antalet köp av skogsmark för bildande av kommunala allmänningar, med vilka sällskapet under de sista sex åren, d. v. s. tiden 1924—1929, haft befattning, uppgått till omkring 56, och hade köpeskillingarna för dessa utgjort sammanlagt i runt tal 661,000 kronor. I genomsnitt per år hade således köpeskillingarna uppgått till sammanlagt omkring 110,000 kronor.

Av förenämnda tablå över de fall, då Kungl. Maj:t under tiden från och med år 1915 till slutet av år 1929 meddelat kommuner tillstånd att upptaga lån för inköp av skogsmark eller för inlösande av skuld, härledande från sådant inköp, framginge, att antalet dylika fall varit större under de senaste tre åren, 1927—1929, än tidigare. Av redovisade 15 fall med en lånesumma av tillhoppa 687,000 kronor komme nämligen 7 fall med en lånesumma av 380,200 kronor på dessa tre år. På tidsperioden 1924—1926 komme endast 1 fall. Dessa siffror torde lämna ett visst stöd för antagandet, att kommunernas intresse för inköp av kommunskogar under senaste åren stegrats.

Vid bedömandet av lånebehovet i förevarande avseende under nästkommande budgetår syntes storleken av de köpeskillingar, som under förenämnda sex år erlagts för skogsallmänningar, vilka bildats under skogssällskapets medverkan, kunna tagas såsom utgångspunkt. Då dessa köpeskillingar i medeltal per

år uppgått till cirka 110,000 kronor samt skogssällskapets verksamhet under dessa år varit begränsad till de fjorton södra fastlandslänen, under det ifrågasvarande låneverksamhet vore avsedd att äga rum inom rikets samtliga län, torde böra antagas, att berörda lånebehov minst uppginge till 200,000 kronor. Ett dylikt antagande vore desto mera befogat, som, på sätt nyss nämnts, ett ökat intresse för kommunskogsbildande syntes hava framträtt under de senaste åren samt det torde kunna förutsättas, att detta intresse komme att stegras ytterligare, därest statslån på de av kommittén föreslagna villkoren ställdes till kommunernas förfogande. Med beaktande därav, att nämnda intresse vid genomförande av kommitténs förslag om statsbidrag till andra åtgärder för skogsproduktion än skogsdikning torde komma att stimuleras jämväl genom nämnda bidrag, kunde med fog ifrågasättas, att här avsett lånebehov beräknades för nästkommande budgetår till högre belopp än 200,000 kronor. Då emellertid låneverksamheten och dess organisation vore nya, syntes det vara lämpligt att, i avvidan å blivande erfarenheter på området, iakttaga en viss varsamhet vid anvisande av medel till verksamheten under det närmaste budgetåret. Kommittén hade därför stannat vid att föreslå, att anslaget till verksamheten under detta budgetår sattes till 200,000 kronor.

I de avgivna yttrandena har någon erinran ej gjorts mot den av kommittén i förevarande avseende verkställda beräkningen. Från några håll har uttalats, att behovet av lån för ifrågasvarande ändamål åtminstone under den närmaste framtiden torde bliva ganska begränsat, därest lånemöjligheterna inskränktes till de i kommitténs förslag angivna marktyperna, samt att under nämnda förutsättning ett anslag å 200,000 kronor därför torde vara tillfyllest för behovets tillgodoseende under nästkommande budgetår.

Yttranden.

Med hänsyn till den omfattning, vari kommunala förvärv av skogsmarker med otillfredsställande skogstillstånd under de senare åren ägt rum, synes den uppskattning av lånebehovet i förevarande avseende under nästkommande budgetår, som av kommittén verkställdes, kunna godtagas. Det torde visserligen böra förutsättas, att såväl de nu ifrågasatta lånemöjligheterna som den i propositionen nr 134 till årets riksdag föreslagna statliga bidragsverksamheten för höjande av skogsproduktionen å vissa marker av nyssangivna beskaffenhet komma, vid bifall till härutinnan framställda förslag, att i ej oväsentlig mån stegra kommunernas intresse att förvärva dylika marker för bildande av kommunskogar och sålunda medföra ett ökat lånebehov för detta ändamål, men torde nämnda behov med hänsyn till den varsamhet och omtanke, varmed dylika förvärv måste förberedas och planläggas från kommunernas sida, näppeligen komma att i större utsträckning framträda redan under nästkommande budgetår. Ett anslag av 200,000 kronor torde därför under detta år vara tillfyllest för ändamålet.

Departementschefen.

Därest, såsom jag i det föregående tillstyrkt, räntefoten för ifrågasvarande statslån bestämmes till 4.5 procent, torde enligt de grunder, som tillämpas i fråga om beredande av medel för statens utlåningsverksamhet, av berörda anslag 10 procent eller 20,000 kronor böra anvisas att utgå av skattemedel och återstoden av lånemedel. Jag erinrar härvid, att under punkten 92 i statsverkspropositionen till årets riksdag för understöd till vissa åtgärder inom

jordbrukets område beräknats för nästkommande budgetår ett belopp av 800,000 kronor samt att detta belopp lämnar tillgång jämväl till bestridande av den del av berörda anslag, som enligt det nyss anförda bör utgå av skattemedel. Då det i statsverkspropositionen beräknade anslaget å 200,000 kronor för kapitalökning å kommunsogslånefonden uppförts att i sin helhet täckas av lånemedel, påkallas, vid bifall till vad jag nu föreslagit, en jämkning av inkomstposten »övriga lånemedel».

Departement-
chefens
hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

a) besluta, att en särskild statlig lånefond, benämnd kommunsogslånefonden, skall inrättas, vilken fond skall förvaltas av statskontoret och från vilken lån må, enligt i statsrådsprotokollet angivna grunder, av Kungl. Maj:t beviljas kommuner för förvärv av marker med otillfredsställande skogstillstånd,

b) såsom kapital för kommunsogslånefonden å riksstaten för budgetåret 1930/1931 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »statens utlåningsfonder» anvisa ett *reservationsanslag* av 200,000 kronor, därav 180,000 kronor skola utgå av lånemedel, samt

c) vid bifall till vad under b) föreslagits, i erforderlig mån jämka den i förslaget till riksstat för budgetåret 1930/1931 upptagna inkomstposten »övriga lånemedel».

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Joh:s Thygesen.

Bilaga A.

1928 års skogsvårdskommittés

förslag

till

Kungörelse

angående lån från statens lånefond för underlättande av kommuners inköp av skogsmark i vissa fall (kommunskogslånefonden).

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

Från kommunskogslånefonden må enligt bestämmelserna i denna kungörelse lån av Kungl. Maj:t beviljas landskommun, köping, som utgör särskild kommun, landsting eller kommunalförbund, omfattande uteslutande kommuner av nämnda slag, för inköp inom område, å vilket skogsvårdslagen äger tillämpning, av sådan mark med otillfredsställande skogstillstånd, som nedan sägs:

1) skogsmark, som helt saknar trädvegetation eller är bevuxen med blott enstaka träd;

2) vanhävdad skogsmark, där beståndet är av synnerligen otillfredsställande slutenhet och tillika i väsentlig mån saknar utvecklingsmöjligheter;

3) skogsmark, som är bevuxen med s. k. stavaskogsbestånd; eller

4) försumpad skogsmark.

§ 2.

Lån må beviljas till belopp, motsvarande högst tre fjärdedelar av det uppskattade värdet av den skogsmark, varom fråga är, jämte därå växande skog, dock att lånet ej må överstiga tre fjärdedelar av den köpeskilling, lånesökanden utfäst sig att erlägga för marken.

§ 3.

Lån må ej beviljas, där ej sökanden träffat bindande avtal om inköp av skogsmarken; dock vare den omständigheten, att enligt köpeavtalet sökanden skall vara bunden därav allenast om det sökta lånet beviljas, ej hinder för låns meddelande.

Ej må lån utlämnas, med mindre skogsmarken är fri från in-teckning för fordran.

§ 4.

Å lån skall beräknas ränta efter fyra procent om året.

§ 5.

Vid beviljande av lån skall detsamma i fråga om förräntning och återbetalning hänföras till någon av följande tre lånetyper:

Lånetyp A: Under tiden från lånets utlämnande till och med tio år efter utgången av det kalenderår, varunder lånet utlämnades, lägges för varje kalen-

derår upplupen ränta till kapitalet. Å upplupen ränta för ett tidigare år beräknas ränta under följande år. Å sammanlagda beloppet av kapital- och ränteskulden vid utgången av nämnda tio år gäldas därefter årligen ränta under tjugu år. Sedan sålunda trettio år förflutit från det år, varunder lånet utlämnades, förräntas och amorteras nyssnämnda kapital- och ränteskuld medelst lika årliga avgifter (annuiteter) så avpassade, att hela skulden är slutbetald med det femtionde året efter det kalenderår, varunder lånet utlämnades.

Lånetyp B: För tiden från lånets utlämnande till och med tio år efter utgången av det kalenderår, varunder lånet utlämnades, gälla samma bestämmelser som beträffande typ A. Å sammanlagda kapital- och ränteskulden vid utgången av nämnda tio år gäldas därefter årligen ränta under tio år. Sedan sålunda tjugu år förflutit från det år, varunder lånet utlämnades, förräntas och amorteras kapital- och ränteskulden medelst lika annuiteter sålunda, att hela skulden är slutbetald med det fyrtionde året efter det kalenderår, varunder lånet utlämnades.

Lånetyp C: Under tiden från lånets utlämnande till och med tio år efter utgången av det kalenderår, varunder lånet utlämnades, gäldas årligen ränta. Därefter förräntas och amorteras lånet medelst lika annuiteter sålunda, att hela lånet är slutbetalt med det trettionde året efter det kalenderår, varunder lånet utlämnades.

Val av lånetyp sker med hänsyn särskilt till storleken av den virkesavkastning, som den ifrågavarande skogsmarken, under förutsättning att erforderliga åtgärder för dess försättande i tillfredsställande skogligt skick utan dröjsmål vidtagas, kan beräknas lämna under de fem tioårsperioder, som infalla närmast efter det kalenderår, varunder lånet beviljats.

§ 6.

Ansökan om lån skall vara ställd till Kungl. Maj:t och ingivas till skogsvårdsstyrelsen i det landstingsområde, inom vilket den ifrågavarande skogsmarken är belägen. Ansökningen skall innehålla uppgift, förutom angående det sökta lånets belopp, om skogsmarkens läge, storlek och beskaffenhet samt om beloppet av den köpeskillning, sökanden utfäst sig att erlægga för marken. I ansökningen skall därjämte angivas, vilken av de i § 5 omnämnda lånetyper med avseende å lånet anses böra komma till användning.

Vid ansökningen skola fogas:

- 1) bestyrkt avskrift av handling, som upprättats angående sökandens inköp av skogsmarken;
- 2) gravationsbevis rörande den fastighet, till vilken skogsmarken hör; samt
- 3) styrkt utdrag ur fastighetslängd vid senaste allmänna fastighetstaxering och vid därefter senast verkställd särskild fastighetstaxering, allt såvitt rör den fastighet, till vilken skogsmarken hör.

§ 7.

Finner skogsvårdsstyrelsen, med hänsyn till låneansökningens innehåll eller eljest, uppenbart, att hinder möter mot ansökningens beviljande, översänder styrelsen omedelbart handlingarna i ärendet jämte eget utlåtande till länsstyrelsen.

§ 8.

Mom. 1. Finner skogsvårdsstyrelsen ej uppenbart, att hinder möter mot låneansökningens beviljande, förordnar skogsvårdsstyrelsen så snart ske kan hos styrelsen anställd befattningshavare, som avlagt fullständig avgångsexamen från skogsinstitutets högre kurs eller från skogshögskolans jägmästarekurs, att utan dröjsmål verkställa undersökning av den skogsmark, varom fråga är,

jämte därå växande skog. Instrument över dylik förrättning skall avfattas enligt formulär, som fastställas av Kungl. Maj:t, och innehålla följande:

a) uppgifter om skogsmarkens areal och beskaffenhet samt om myckenheten och beskaffenheten av därå växande skog;

b) utlåtande, huruvida skogsmarken är att anse såsom mark, med avseende vara lån jämlikt § 1 må beviljas;

c) uppgifter om avsättningsförhållandena för virkesprodukter från skogsmarken och om virkespriserna å avsättningsorten;

d) värdering av skogsmarken och därå växande skog i befintligt skick;

e) summarisk uppgift angående de skogsodlings-, utdiknings- eller andra arbeten, som finnas erforderliga för skogsmarkens försättande i tillfredsställande skoglign skick, beräkning av kostnaderna för dessa arbeten samt angivande av den tid, som beräknas åtgå för arbetenas utförande;

f) uppskattning av rotvärdet av det virke, som under en tid av femtio år näst efter utgången av det kalenderår, varunder uppskattningen sker, med iakttagande av god skogsvård beräknas kunna uttagas ur den å marken förefintliga och uppkommande skog; skolande denna uppskattning avse varje period om tio år under sagda tidrymd;

g) beräkning av den uthålliga nettoavkastning, som, under förutsättning att de under e) angivna arbetena utföras, å skogsmarken förefintliga och uppkommande skog kan beräknas lämna, så ock uppskattning, på grundval av denna beräkning, av värdet å skogsmarken och därå växande skog; samt

h) förslag rörande den lånetyp, som i det föreliggande fallet anses böra komma till användning.

Lånesökanden är pliktig att, genom ombud, vid förrättningen meddela de upplysningar och förete de handlingar, som prövas erforderliga, så ock att ombesörja behövlighantlangning.

Mom. 2. Ersättning för förrättningen skall utgå enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t, samt gäldas av sökanden.

§ 9.

Sedan i låneärende utredning enligt § 8 mom. 1 ägt rum samt sökanden beretts tillfälle att inom förelagd kort tid avgiva yttrande över utredningen, har skogsvårdsstyrelsen att ofördröjligen översända handlingarna i ärendet jämte eget utlåtande till länsstyrelsen. Utlåtandet skall innehålla yttrande, huruvida eller i vad mån ansökningen anses böra beviljas, samt angiva de skäl, varpå yttrandet grundas.

§ 10.

Efter det handlingarna i låneärende inkommit till länsstyrelsen samt den ytterligare utredning i ärendet, som må finnas påkallad, verkställt, överlämnar länsstyrelsen så snart ske kan handlingarna jämte eget utlåtande till jordbruksdepartementet.

Innan låneansökning prövas, inforrdar Kungl. Maj:t däröver yttrande från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund.

§ 11.

På framställning av lånesökande äger Kungl. Maj:t, då lån beviljas, förordna, att den ifrågavarande skogsmarken skall stå under förvaltning av en särskild nämnd (kommunskogsnämnd) med reglemente, som fastställas av Kungl. Maj:t. Sådan nämnd skall bestå av tre eller fem ledamöter, av vilka i förra fallet två och i senare fallet fyra, jämte suppleanter till lika antal, utses av sökanden och en ledamot jämte en suppleant av skogsvårdsstyrelsen.

§ 12.

Sedan Kungl. Maj:t om beviljat lån lämnat statskontoret underrättelse, ut-
anordnar statskontoret efter låntagarens rekvisition lånemedlen till denne mot
förbindelse att använda samt förränta och återbetala lånet enligt därom gäl-
lande bestämmelser. Formulär till förbindelse fastställs av statskontoret.

Innan lån må utlämnas, skall låntagaren hos statskontoret med vederbörligt
bevis styrka, att den fastighet, till vilken ifrågavarande skogsmark hör, icke
besväras av in-teckning för fordran, ävensom till statskontoret överlämna skrift-
lig, bevittnad förklaring av fastighetens föregående ägare, att denne avstår
från honom tillkommande rätt att söka in-teckning i fastigheten för ogulden
köpeskilling.

Då lån utlämnas, skall statskontoret till låntagaren överlämna en tablå över
de ränte- och amorterings-(annuitets-)likvider, som denne har att erlægga för
lånet.

§ 13.

Det åligger länsstyrelsen att, sedan lån beviljats, så snart ske kan bevisligen
giva låntagaren del av Kungl. Maj:ts beslut.

§ 14.

Har lånesökande ej inom ett år efter det lån beviljats till statskontoret in-
kommit med rekvisition å lånemedlen, vare sökanden förlustig rätten att utfå
desamma.

§ 15.

Då lån enligt lånetyp A eller B utlämnats, åligger det statskontoret, för
fordringsrättens bevarande, att inom tio år från den dag, då lånet utlämnades,
i laga ordning erinra låntagaren om lånefordringen.

§ 16.

Ränta eller amortering (annuitet) för visst kalenderår skall senast den 31
januari nästföljande år av låntagaren inbetalas till statskontoret. Å belopp,
som ej gäldas inom föreskriven tid, erlägges ränta efter sex procent om året,
tills betalning sker.

Har inbetalning ej fullgjorts inom sextio dagar från den 31 januari, skall
statskontoret därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som bestämmer, huruvida
det återstående kapitalbeloppet jämte ränta skall av låntagaren återbetalas
före den tid, som vid lånets beviljande i sådant avseende bestämts.

§ 17.

Det åligger låntagare att inom skälig tid efter det lånet utlämnats vidtaga
erforderliga åtgärder för försättande av den skogsmark, lånet avser, i tillfreds-
ställande skogligt skick, i den mån dylika åtgärder kunna anses medföra nytta,
som motsvarar kostnaden för deras utförande, ävensom att vidmakthålla den
skog, som genom åtgärderna uppkommit å marken, intill dess skogen nått den
utveckling, att den ej längre är att räkna såsom plantskog.

§ 18.

Skogsmark, för vars inköpande lån utlämnats, må ej, innan lånet blivit till
fullo återbetalt, av låntagaren överlätas eller med in-teckning för fordran be-
lastas, med mindre Kungl. Maj:t efter ansökan därtill lämnar tillstånd.

§ 19.

Har låntagare förfogat över lånemedel för annat än stadgat ändamål, eller
har låntagare förfarit i strid mot bestämmelserna i § 18, vare lånet förfallet
till återbetalning å tid, som av Kungl. Maj:t föreskrives.

Har låntagare eftersatt honom enligt § 17 åliggande skyldighet, ankommer det på Kungl. Maj:t att bestämma, huruvida eller i vad mån lånet skall av låntagaren återbetalas i förtid.

Försummas inbetalning av lånebelopp jämte ränta, som jämlikt denna paragraf skall inbetalas i förtid, vare låntagaren pliktig att därå gälda ränta efter sex procent om året från föreskriven inbetalningsdag, tills likvid sker.

§ 20.

Det åligger såväl länsstyrelsen som skogsvårdsstyrelsen att tillse, att låntagare ej förfogar över lånemedlen för annat än stadgat ändamål eller förfar i strid mot bestämmelserna i § 18. Därjämte är skogsvårdsstyrelsen pliktig övervaka, att låntagaren ej eftersätter vad honom enligt § 17 åligger. Har låntagaren åsidosatt sin skyldighet i något av nu angivna avseenden, vare länsstyrelsen eller skogsvårdsstyrelsen, då kännedom därom vinnes, pliktig att om förhållandet göra anmälan till Kungl. Maj:t.

§ 21.

Skall lån enligt bestämmelserna i § 16 eller § 19 återbetalas i förtid, äger Kungl. Maj:t föreskriva, att låntagaren skall, utöver det kapitalbelopp, som å lånet återstår oguldet, jämte stadgad ränta därå, tillika utgiva ersättning för statsverkets kostnad för lånet med belopp, motsvarande en årlig ränta efter en halv procent, utgående under tiden från lånets utlämnande, till dess detsamma i sin helhet återbetalts, samt beräknad å lånets kapitalbelopp eller, beträffande tid, varunder lånet amorterats, å vad av sagda belopp efter varje amortering utestått oguldet; dock att ersättningen minst skall utgöra fem procent av det ursprungliga kapitalbeloppet.

I särskilda fall, då skäl därtill äro, äger Kungl. Maj:t bestämma ersättningen till lägre belopp än nu sagts.

§ 22.

Kungl. Maj:t äger, om skäl därtill visas, på ansökan lämna låntagare tillstånd att i förtid återbetala lånet, och ankommer därvid på Kungl. Maj:t att föreskriva de villkor, varunder sådan återbetalning må ske.

§ 23.

Vad enligt denna kungörelse gäller om skogsvårdsstyrelse skall äga tillämpning jämväl å skogssällskapet med iakttagande, att sällskapet enligt § 11 tillkommande befogenhet att utse en ledamot jämte en suppleant i kommunskogsnämnd samt sällskapets skyldighet enligt § 20 att öva tillsyn däröver, att låntagare fullgör vad honom i vissa hänseenden åligger, skola avse allenast skogar, som äro anslutna till sällskapet, samt att beträffande nämnda skogar skogsvårdsstyrelse ej skall äga sådan befogenhet, som i § 11 sägs, men däremot vara pliktig att jämte sällskapet utöva sådan tillsyn, som nyss angivits.

Om låneansökning, som ingivits till skogssällskapet, skall sällskapet ofördröjligen lämna vederbörande skogsvårdsstyrelse underrättelse.

§ 24.

De närmare bestämmelser, som prövas erforderliga för vinnande av ändamålet med denna lånerörelse, meddelas av Kungl. Maj:t.